

**T.C.
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANA BİLİM DALI**

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE YARATICI
DRAMA UYGULAMALARI**

(Yüksek Lisans Tezi)

Zeynep MEMİŞOĞLU

**Prof. Dr. Yılmaz GEÇİT
Danışman**

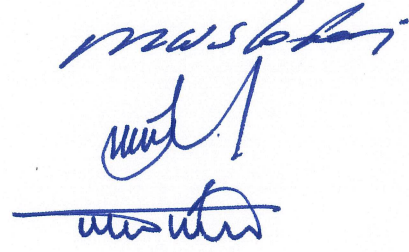
**RİZE
2020**

KABUL VE ONAY

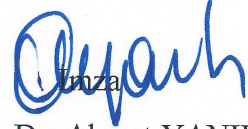
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalında, Zeynep MEMİŞOĞLU tarafından hazırlanan “*Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Drama Uygulamaları*” başlıklı bu çalışma, 02/01/2020 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/oy çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	Unvan	Adı Soyadı
Başkan	:Prof. Dr.	Mustafa CİN
Üye	:Prof. Dr.	Yılmaz GEÇİT
Üye	:Doç. Dr.	İlhan TURAN

İmzası

21/1/2020

Doç. Dr. Ahmet YANIK

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Bu tezdeki bütün bilgileri etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yaptığımı bildiririm. İfade ettiklerimin aksi ortaya çıktığında ise her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 02/01/2020

Zeynep MEMİŞOĞLU

ÖN SÖZ

Yaratıcı dramaya dayalı olarak geliştirilen etkinliklerin sosyal bilgiler dersi beşinci sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına ve görüşlerine yönelik olan deneysel araştırmaya pek çok değerli insanın katkıları olmuştur.

Bu sebeple bu araştırma süresince kıymetli zaman, yardım ve katkılarını esirgemeyen birçok değerli insana sonsuz teşekkürlerimi borç bilirim.

İlk olarak bu araştırmanın bütün aşamalarında akademik anlamdaki değerli görüş ve katkıları ile desteğini her zaman gösteren, ne zaman istersem ulaşabildiğim, tecrübe ve bilimsel birikiminden çokça istifade ettiğim tez danışmanım Prof. Dr. Yılmaz GEÇİT'e;

Her zaman görüş ve önerilerine başvurduğum, konu ile desteklerini üzerimde hissettiğim, bilimsel açıdan yardımda bulunan Doç. Dr. Adem BELDAĞ ve Doç. Dr. İlhan TURAN'a;

Yaratıcı Drama etkinliklerinin geliştirilmesi sürecinde görüş ve önerileri ile sürece katkı sağlayan, Doç. Dr. Ayşegül OĞUZ NAMDAR'a;

Çalışmanın analizlerini yapmada Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi bünyesinde görev alan akademisyenlere;

Araştırmanın yürütülmesi için bütün kolaylıkları sağlayan uygulama okulunun müdürü Ali ŞENGÜN; değerli yardımları ve nezaketi için müdür yardımcısı Mehmet AYAYDIN;

Araştırmanın uygulaması sırasında desteğini hiç bir zaman eksik etmeyen, her türlü uygulama ve etkinlikte yardımda bulunan dersin öğretmeni Numan YEŞİLDAL; Kontrol grubu sosyal bilgiler öğretmeni Ufuk KAYA 'ya; çaba, istek, görüşmelerdeki samimiyetleri ve güler yüzleri için araştırmaya katılan bütün öğrencilere;

Son olarak bugünlere gelmemde büyük katkıları olan, babam İbrahim MEMİŞOĞLU ve benden hiçbir zaman desteğini esirgemeyen annem Hatice MEMİŞOĞLU' na sonsuz teşekkürü borç bilirim.

Zeynep MEMİŞOĞLU

Rize, 2020

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ana Bilim Dalı: Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Danışmanı: Prof. Dr. Yılmaz GEÇİT

Hazırlayan: Zeynep MEMİŞOĞLU

Yıl: 2020

Sayfa Sayısı: 119

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE YARATICI DRAMA UYGULAMALARI

Bu araştırmanın amacı, ortaokul 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan “Kültür ve Miras” öğrenme alanı kazanımlarının yaratıcı drama uygulamaları ile öğrencilerin akademik başarılarına ve görüşlerine etkisini belirlemektir. Nicel ve nitel araştırma yaklaşımlarının birlikte kullanıldığı karma yöntem (mixed-method research) yaklaşımına göre tasarlanmıştır. Araştırmada elde edilen nicel verilerin analizi Excel ve SPSS 20 paket programı; nitel verilerle elde edilen öğrenci görüşleri ise içerik analizi kullanılarak araştırma sonuçlarına yansıtılmıştır. Yaratıcı drama etkinliklerinin, sosyal bilgiler dersi 5. sınıf “Kültür ve Miras” öğrenme alanı konularında akademik başarıyı artırmada oldukça etkili olduğu görülmüştür. Öğrenci görüşlerinde yaratıcı drama yönteminin derse olan ilgiyi, heyecanı, katılımı ve öğrenciler arasındaki etkileşimi sağladığı belirlenmiştir. Bu tarz öğrenci merkezli uygulamaların diğer okullarda da yapılarak bir nebze olsa öğrencilerin farklı etkinliklerle ders işlemelerine öncülük edilmesi gerektiği önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Yaratıcı Drama, Akademik Başarı, Görüş

Recep Tayyip Erdogan University Graduate School of Social Sciences

Department: Turkish and Social Sciences Education

Thesis Type: Master's Thesis

Supervisor: Prof. Dr. Yılmaz GEÇİT

Author: Zeynep MEMİŞOĞLU

Year: 2020

Pages: 119

ABSTRACT

CREATIVE DRAMA APPLICATIONSIN SOCIAL STUDIES TEACHING

In this research, in “Culture and Heritage” in the 5th grade social studies course, the effects of creative drama on students' academic achievement and students' opinions were determined. Qualitative and quantitative data were carried out in mixed-method and quasi-experimental design. Analysis of quantitative data obtained from research Excel and SPSS 20 package program; the students' opinions obtained with qualitative data were obtained by using content analysis method. Creative drama activities, It was found to be very effective in increasing academic success in the subjects of “Culture and Heritage” learning area in the 5th grade of social studies course. In the opinions of the students, it was determined that the creative drama method provided the interest, excitement, participation and interaction between the students. It can be suggested that such student-centered practices should also be conducted in other schools, and that students should be able to lead the course with different activities.

Key Words: Social Studies, Creative Drama, Academic success, Opinion

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
KABUL VE ONAY	2
ETİK BEYAN	3
ÖN SÖZ	4
ÖZET	5
ABSTRACT	6
İÇİNDEKİLER	7
KISALTMALAR.....	10
TABLolar LİSTESİ.....	11
GİRİŞ	12

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. KURAMSAL BİLGİLER	19
1.1.1. Drama.....	19
1.1.2.Yaratıcı Drama Kavramı.....	20
1.1.3. Yaratıcı Dramanın Genel Amaçları	21
1.1.4. Dramanın Bileşenleri	22
1.1.4.1. Lider/Eğitmen/Öğretmen	22
1.1.4.2. Grup/ Katılımcılar	23
1.1.4.3. Mekan	24
1.1.4.4. Konu.....	25
1.1.5. Yaratıcı Dramanın Aşamaları	25
1.1.5.1. Isınma Aşaması.....	26
1.1.5.2. Canlandırma.....	26
1.1.5.3. Değerlendirme /Tartışma	27
1.1.6. Yaratıcı Dramada Kullanılan Teknikler	28
1.1.6.1. Doğaçlama	28

1.1.6.2. Rol Oynama	29
1.1.6.3. Eş Zamanlı Doğaçlama	29
1.1.6.4. Dramatizasyon	30
1.1.6.5. Öğretmenin Rolde Olması	30
1.1.6.6. Geriye Dönüş	30
1.1.6.7. Sözsüz-Sessiz Canlandırma (Pantomim)	31
1.1.6.8. Özel Mülkiyet- Yarım Kalmış Materyal.....	31
1.1.6.9. Rol Kartları	31
1.1.6.10. Toplu Resim.....	32
1.1.6.11. Bilinç Koridoru	32
1.1.5.12. Donuk İmge	33
1.1.6.13. Sıcak Sandalye	33
1.1.6.14. Rol İçinde Yazma	33
1.1.6.15. Duvardaki Rol.....	34
1.1.6.16. Altı Şapkalı Düşünme	34
1.1.7. İlgili Araştırmalar	35
1.1.7.1.Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	35
1.1.7.2. Yurt dışında yapılan çalışmalar	38

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. YÖNTEM.....	40
2.1.1. Araştırma Modeli	40
2.1.2. Araştırmanın Deseni	41
2.1.3. Çalışma Grubu	42
2.1.4.Verilerin Toplanması	44
2.1.5. Veri Toplama Araçları	45
2.1.5.1. Başarı Testi	45
2.1.5.2. Görüşme Formu	49
2.1.6. Uygulamanın Aşamaları	50
2.1.6.1. Deneysel İşlem Aşamaları	50
2.1.6.2. Kontrol Grubunda Gerçekleştirilen Uygulamalar.....	51
2.1.6.3. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması	52
2.1.6.4. Süre ve Olanaklar.....	54

2.1.6.5. Nitel Veri Analizlerinin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması.....	55
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. BULGULAR VE YORUMLAR	57
3.1.1. Nicel Verilere İlişkin Bulgular	57
3.1.1.1. Akademik Başarı Testine ilişkin Bulgular	57
3.1.2. Nitel Verilere İlişkin Bulgular	60
3.1.2.1. Görüşme Formuna İlişkin Bulgular	61
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	68
KAYNAKLAR	75
EKLER	90
ÖZ GEÇMİŞ.....	119

KISALTMALAR

Çev.	: Çeviren
dk	: Dakika
Doç.	: Doçent
Dr.	: Doktor
Ed.	: Editör
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
SPSS	: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı (Statistical package for the social sciences)
$\bar{X}$	: Aritmetik ortalama
N (n)	: Öğrenci sayısı
Ö	: Öğrenci
p	: Anlamlılık değeri
Prof.	: Profesör
r	: Madde ayırt edicilik indeksi
s.	: Sayfa
Sd	: Serbestlik derecesi
Ss	: Standart sapma
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri
vs.	: Vesaire

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Çalışmanın Araştırma Deseni.....	42
Tablo 2: Deney ve Kontrol Grubu Öğrenci Dağılımı	43
Tablo 3: Soruların Kazanımlara Dağılımı	46
Tablo 4: Akademik Başarı Testi Ön Uygulama Madde Analizi Tablosu.....	48
Tablo 5: Normallik Testi Analizleri.....	53
Tablo 6: Uygulama Takvimi.....	54
Tablo 7: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Ön Test Başarı Puanlarının Karşılaştırılması.....	58
Tablo 8: Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Son Test Başarı Puanlarının Karşılaştırılması	58
Tablo 9: Deney Grubu Akademik Başarı Ön Test ve Son Test Puanları İçin Bağımlı t-Testi Sonuçları	59
Tablo 10: Kontrol Grubu Akademik Başarı Ön Test ve Son Test Puanları için Bağımlı t-Testi Sonuçları	59
Tablo 11: Öğrencilerin Ders Etkinliklerini Beğenip Beğenmeme Durumları	61
Tablo 12: Sosyal Bilgiler Dersinin Yaratıcı Drama Etkinlikleriyle Devam Etmesine İlişkin Durumlar	62
Tablo 13: Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sırasında Karşılaşılan Olaylara İlişkin Durumlar	64
Tablo 14: Öğrencilerin Yaratıcı Drama Uygulamalarında Akıllarından Çıkaramayacakları Etkinlik Durumları	65
Tablo 15: Öğrencilerin Yaratıcı Drama Uygulamalarıyla Öğrendikleri Bilgilere Dair Durumlar	66
Tablo 16: Yaratıcı Dramanın Sosyal Bilgiler Dersinde Etkin Kullanılmasına Yönelik Öneri Durumları	67

GİRİŞ

Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda sosyal bilgiler dersi öğretim programında öğrencilerin belli amaçlar edinmesi beklenmektedir. Bu çerçevede öğrencinin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, Atatürk İlke ve İnkılaplarını yaşatmaya istekli, hukuk kurallarını bilen, tarihini, doğal çevresini tanıyan, bilim ve teknolojiyi bilinçli kullanabilen, her öğrencinin özgür birer birey olarak fiziksel ve duygusal özelliklerinin farkına varılması amaçlamıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018). Sosyal bilgiler ders öğretim programında yer alan amaçlarının bu denli kapsamlı olması sosyal bilgiler öğretmeninin sürekli dinamik olmasını ve birçok kazanımı aynı anda öğrenciye verebilmesini ifade etmektedir.

Türk eğitim tarihinde geçmişten günümüze eğitimde gerçekleşen sürekli bir değişimin var olduğu göze çarpmaktadır (Kırpık, vd. 2014). Türkiye'de uzun yıllardır süregelen bu değişim ve program geliştirme çabaları sonuçsuz kalmayıp yapılandırmacı yaklaşım 2005-2006 eğitim öğretim yılında meyvesini vermeye başlamıştır (MEB, 2015). Yapılandırmacı yaklaşımla beraber düşünme faaliyetlerini sınırlandıran, öğretmen merkezli yaklaşımı savunan davranışçı modelin izleri yavaşça sinilmeye başlamıştır. Davranışçı modelin yerini alan yapılandırmacı yaklaşımla beraber problem çözme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve işbirlikçi öğrenme eğitim sahnesine alınmıştır (Öztürk, 2007: 47).

Yapılandırmacı yaklaşımda öğretene, kendini yenileyebilen, çağdaş, açık fikirli, bireysel farklılıkları dikkate alan, uygun öğrenme yaşantılarını sağlayan ve öğrenenlerle birlikte öğrenen kişidir. Öğreticinin asıl görevi, öğrenenlerin bilgiye nasıl ulaşacakları ve ne yapacakları konusunda etkili yönlendirmesidir. Bu yeni programın temel özelliklerine baktığımızda öğretici ve öğrenenin aktif olduğunu görmekteyiz. Yapılandırmacı yaklaşım, bireyin kendi çabaları ve fikir üretmesi sonucunda kendine has bilgi, beceri ve yeterliliklerini oluşturduğu bir öğrenme yaklaşımıdır. Öğrenen öğrenme sürecine etkin katılır, bilgiye kendisi ulaşır, sahip

olduğu bilgiler ile yeni bilgiler arasında korelasyon sağlar. Öğretmenin rolü öğretici yerine ortam düzenleyici, yönlendirici ve kolaylaştırıcı rolü şeklinde değiştirmiştir. Öğretmen, öğrenme-öğretme ortamını yapılandırmacı anlayışa göre düzenleyerek etkinlikler konusunda öğrencilere rehberlik yapar. Programda yer alan sayıca az bilgiler derinlemesine çalışılır. İçerik önemsiz bilgilerden arındırılır ve içerik düzenlerken sarmal öğrenme modeli kullanılır. Öğrenenlerin öğrenme sürecindeki tüm çalışmaları dikkate alınarak sürece yönelik değerlendirme yapılır (Demirel, 2011: 156-157).

2004-2005 yılında uygulamaya konulan sosyal bilgiler programında yapılan yenilikler dünyadaki bireysel, toplumsal ve ekonomik alanda yaşanmakta olan değişimi ve gelişimi Türk eğitim sistemindeki değişikliğe gidilmesini mümkün kılmıştır (MEB, 2005). Durağanlığın kabul olmadığı küreselleşen dünyada alınan yeni kararlar doğrultusunda sosyal bilgiler programının değişime uğraması olanaklı hale gelmiştir. Bu değişimlere yeni ve güncel olarak 2018 programıyla devam etmekteyiz. Bu programda öğreticiden beklenenler açık ve sade bir dil kullanılarak ifade edilmiştir. Sosyal bilgiler dersi öğretim programının uygulanmasında dikkat edilmesi gerekenler şu şekilde belirtilmiştir (MEB, 2018).

- Konuların disiplinler arası yaklaşımla yani sosyal bilgiler öğrenme alanlarında yer alan tarih, coğrafya, ekonomi, antropoloji, sosyoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi konuların bütünleştirilerek ele alınması gerekmektedir.
- Kazanımların gerçekleştirilmesinde disiplinler arası, yansıtıcı sorgulama, geçmiş-bugün-gelecek bağlantısı, yerellik, güncellik, zaman-süreklilik-değişim ve esneklik gibi sosyal bilgiler öğretiminin temel ilkeleri dikkate alınmalıdır.
- Öğrencilere, sosyal bilimcilerin kullandıkları bilimsel yöntemler sezdirilmelidir. Öğrencilere okul dışında bir çevrenin varlığından haberdar olmalarını ve karşılaşılabilecekleri problemler doğrultusunda yansıtıcı düşünceleri sağlanmalıdır.
- Programda yer alan değer ve beceriler isteğe bağlı diğer kazanım ve öğrenme alanlarıyla da ilişkilendirilebilmelidir.

- Anlam karmaşası kavram yanlışları giderilmelidir.
- Milli ve dini bayramlar, mahalli kuruluş ve kutlama günleri, önemli olaylar, belirli gün ve haftalardan yararlanılarak öğrencilerin tarihsel duyarlılığı ve mili bilinçleri geliştirmelidir.
- Sosyal bilgiler öğretiminde okul dışı ortamlardan faydalanmaya özen gösterilmelidir. Uygun konularda sözlü tarih ve yerel tarih çalışmalarından da yararlanılmalıdır.
- Öğrencilere konuları sevdirecek edebi ürünlerden yararlanılabilir. Yine bu doğrultuda hikaye, tarihi roman, gezi yazısı, fıkra gibi eserlerin okunması desteklenmelidir.
- Kazanımlarla ilgili güncel ve tartışmalı konular, farklı tartışma teknikleri kullanılarak problem çözme, kanıt kullanma, eleştirel düşünme, karar verme ve araştırma becerileriyle ilişkilendirilerek sınıf ortamında çeşitli çalışmalar yapılabilir.
- Dijital teknolojik yeniliklere bağlı olarak ders içerikleri ve etkinlikler düzenlenmelidir.

Güncellenen bu program öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde akademik hayatlarında, sosyal çevrede, iş hayatlarında hatta kişisel alanlarda ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olan yetkinlikler Türkiye Yeterlilik çerçevesinde ifade edilmiştir. Bu yetkinlikler; Anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlikler ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlikler, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik ve küresel farkındalık ve ifade olarak programda yer almaktadır.

2018 sosyal bilgiler öğretim programındaki öğrenme alanlarının bazılarında değişime gidilmiştir. Değişim sonucunda yeni programda yer alan öğrenme alanları şu şekildedir (MEB, 2018).

- Birey ve toplum
- Kültür ve miras
- İnsanlar, yerler ve çevreler
- Bilim, teknoloji ve toplum

- Üretim, dağıtım ve tüketim
- Etkin vatandaşlık
- Küresel bağlantılar

Bu araştırma kapsamında 5. sınıf “Kültür ve Miras” öğrenme alanı yer almıştır. Bu öğrenme alanı 5 tane kazanım içermektedir. Bu kazanımlarda ilk olarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarına değinilmiştir. Diğer kazanımlarda yer alan konular kültürel mekanlar, kültürel özellikler ve kültürün değişimi gibi ifade edilebilir. Tüm bu program da yer alan değişimler öğrencinin aktif olmasını ve öğretmenin “Bu aktifliği nasıl ortaya çıkarabileceğiz?” sorununı meydana çıkarmıştır. Bu sorunu giderebilmek açısından birçok yöntem yapılandırmacı yaklaşımın etkisiyle beraber programlarda yer almıştır. Öğrencinin aktif olarak derse katılımını sağlayan yöntemlerden bir tanesi de yaratıcı dramadır.

Sosyal Bilgilere aktif katılımı sağlayacağına inandığımız yaratıcı drama etkinlikleri ve sosyal bilgiler amaçlarının temelleri temsil eden “Kültür ve Miras” öğrenme alanı bu araştırmanın başrolünde yer almıştır (Adıgüzel, 2013).

Araştırmanın Problemi: Bu araştırmanın problem cümlesi “Ortaokul 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanının öğretiminde kullanılan yaratıcı drama yöntemine göre hazırlanan etkinliklerin akademik başarıya ve öğrenci görüşlerine etkisi nedir?” olarak belirlenmiştir. Araştırmanın alt problemleri ise aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır.

1. Yaratıcı drama yöntemine göre hazırlanan etkinliklerin uygulandığı deney grubu ile uygulanmadığı kontrol grubunun ön-test sonuçları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
2. Yaratıcı drama yöntemine göre hazırlanan etkinliklerin uygulandığı deney grubunun ön-test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
3. Yaratıcı drama yöntemine göre hazırlanan etkinliklerin uygulanmadığı kontrol grubunun ön-test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

4. Yaratıcı drama yöntemine göre hazırlanan etkinliklerin uygulandığı deney grubunu son test puanları ile uygulanmadığı kontrol grubunun son-test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
5. Yaratıcı drama yöntemine göre hazırlanan etkinliklere yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Amacı: Bu araştırmanın amacı, ortaokul 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanının öğretiminde kullanılan yaratıcı drama yöntemine göre hazırlanan etkinliklerin öğrencilerin akademik başarısına ve görüşlerine etkisini tespit etmektedir.

Araştırmanın Önemi: Sosyal bilgiler dersi, belli başlı temel kavramların öğretiminin yapıldığı ve soyut kavramların sıklıkla kullanıldığı derslerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu soyut kavramların yer aldığı öğrenme alanlarından biri de Kültür ve Miras’tır. Kültür ve Miras öğrenme alanına adını veren geçmişteki yaşamımızı ilgilendiren olayları anlama ve anlamlandırma çabasıdır. Bununla birlikte yaşadığımız kültürü içselleştirip tanımamızda gereklidir. Yapılandırmacı yaklaşıma uygun olan yaratıcı drama etkinlikleri öğrencinin kendi kültürünü daha iyi benimsemesine yardımcı olabilir. Öğrencinin okul ortamında aktif bir şekilde ortaya koyacağı davranış biçimleri, kültürel olayları anlama ve başarıyı yakalamada büyük etki sağlayabilir. Yaratıcı dramanın temeli oyun oynamaya dayandığı için öğrencinin harekete geçmesi kaçınılmazdır. Yapılan araştırmalar her geçen gün kendini yenileyerek eğitim ve öğretimin bünyesine farklı teknikler katmıştır. Bu teknikleri eğitim kurumlarına tanıtmak, öğretmen ve öğrencilere farklı tekniklerle ders anlatımı sunmak adına deneysel çalışma yapılacağı düşünülmüştür. Bu süreçte yapılan literatür taramasında 5. sınıf 2018 sosyal bilgiler öğretim programında yer alan “Kültür ve Miras” öğrenme alanında yaratıcı drama yöntemine dayalı bir uygulamaya rastlanılmaması böyle bir çalışmanın yapılabileceğini göstermiştir.

Bu araştırma ile ilgili birtakım varsayımlar aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

- 1) Öğrencilerin ölçme aracı sorularına ciddiyetle, objektif ve içten bir şekilde cevap verdikleri varsayılmıştır.
- 2) Deney ve kontrol grubu eğitim ortamlarının uygulanan yöntem haricinde birbirine eşit olduğu varsayılmıştır.
- 3) Deney ve kontrol grubu arasında başarı puanlarını etkileyecek etkileşimin olmadığı varsayılmıştır.

Araştırmanın kapsam ve sınırlılıklarına ilişkin ifadeler aşağıda sunulmuştur.

- 1) Araştırmanın çalışma grubu 2019-2020 eğitim-öğretim yılı birinci döneminde Trabzon/Araklı ilçesi Atatürk Ortaokulunda öğrenim gören biri kontrol ve diğeri deney olmak üzere 5. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
- 2) Araştırma ‘Kültür ve Miras ’ öğrenme alanı konuları ile sınırlıdır.
- 3) Uygulama süreci 5 hafta ile sınırlıdır.
- 4) Veri toplama araçları, başarı testi ve öğrenci görüşme formu ile sınırlıdır.

Araştırmada yer alan tanımlar sosyal bilgiler, yaratıcı drama, akademik başarı ve görüş olmak üzere toplamda dört tanedir. Bu tanımlar aşağıda açıklanmıştır.

Sosyal Bilgiler: Sosyal bilgiler insanla ilgili diğer bilimlerin içerik ve çalışmalarından esinlenerek insanın uzak ve yakın çevresiyle fiziksel ve sosyal etkileşimini disiplinler arası bir yaklaşımla ilgili değerlerle donatılmış, zihnini kullanabilen ve becerikli bireyler yetiştirmeyi amaçlayan bir çalışma alanıdır (Doğanay, 2005).

Yaratıcı Drama: Rol oynama, doğaçlama vb. drama tekniklerinden faydalanarak katılımcıların grupça kendi yaşantılarından ya da her hangi bir olaydan yola çıkarak bir fikri, eğitim konusunu veya soyut bir kavramı oyunsu bir havayla –mış gibi yaparak canlandırmasıdır (San, 1996).

Akademik Başarı: Bireylerden beklenen sonucu ulaşma, teşvik edilen amaca erişme, isteneni elde etme olarak ifade edilir. Eğitim açısından baktığımızda programda yer alan hedeflerle uyumlu davranışların tamamı başarı olarak tanımlanabilir (Demirtaş ve Çınar, 2004).

Görüş: Önceden belirlenmiş ve belirli bir amaç için yapılan soru sorma ve yanıtlama süreçlerinin olduğu karşılıklı etkileşimli bir iletişim sürecidir (Stewart ve Cash, 1985: 17).

1. BÖLÜM

1.1. KURAMSAL BİLGİLER

1.1.1. Drama

Kavram olarak drama son yıllarda güzel sanat alanında kendini göstermeye başlasa da geçmişi birkaç yüz yıla kadar dayanmaktadır. Son yıllarda sanat alanında yer alan drama anlayışı giderek bilim ve teknikle yaratıcı düşünme alanına da kaymıştır (San, 1985). Farklı disiplinlerde de öğrencilerin eğitim ve öğretimi için kullanılmaya başlanılan dramanın temeline yöneldiğimizde ulaşılan kaynaklarda drama kelimesi Yunanca “yapmak etmek, uğraşmak” anlamına geldiğiyle ilgili bilgiler bulunmuştur. Türkçede tam karşılığı net bir çerçevede çizilmeyen bu kelimenin Fransızcadaki “drame” sözcüğünden türetilerek dram olarak sözcüklerimiz arasında yerini almıştır. Türkçede özellikle, drama insanlar arasında acıklı oyun şeklinde anılmaktadır. (İlhan, Okvuran ve Adıgüzel, 2004: 2-20). Dramanın zamanla birçok alana girmesi ki bunların sanat, eğitim, psikoloji gibi önemli alanlar olması dramanın birden fazla tanımı yapılmasına sebebiyet vermiştir. Bu tanımlardan bazıları aşağıda yer almaktadır.

Antik döneme dayanan tanımlamalarda drama herhangi bir işle uğraşma, oynama veya herhangi bir durumu aktarma şeklinde ifade edilmektedir (Nutku, 1983).

Pinciotti (1993) eserinde dramayı, grubun planlanmadan ve biranda meydana getirdiği, eğitimi/öğretimi kendi içinde barındıran ve tiyatroyu da kapsayan grup üyelerinin kendini, diğer insanları ve dünyayı bilme amacıyla her çocuğun hayal gücünün sınırlarını sonsuz boyutlara taşıması olarak açıklamıştır.

San (1996b: 149) dramayı, bireylerin bir takım çalışması içinde, rol oynama, canlandırma gibi tekniklerden faydalanılarak bir yaşanmışlığı, anı, fikri, düşünceyi, eğitimde yer alan konuları, kimi zaman da sınırları somut olarak

çizilemeyen kavramları, yeniden tasarlanması yoluyla “oyunsu” süreçlerde kavrayarak canlandırmasıdır.

Drama, herhangi bir içeriği, konuyu, katılımcıların kendi istek ve gönüllülüğüne dayandırarak grupla ve grup üyelerinin kendi yaşamışlıklarından esinlenerek, doğaçlama, rol oynama gibi teknikleriyle beraber çocuk oyunlarını da işe katarak oynuyormuş gibi yapmalarıdır (Adıgüzel, 2001: 14).

Dramayı kendine tutulan bir ayna olarak yorumlayan Oruç ve Özdemir (2016) kişinin hayatında yapmış olduğu birikimlerin bir kenarından tutarak canlandırma sürecinde iç dünyasına yolculuk yapması olarak tanımlar.

1.1.2.Yaratıcı Drama Kavramı

Bir süreç olarak ele alınan yaratıcı drama, içerisine birçok oyunu alarak kendi bünyesinde yaratıcılığı, iletişimi, doğaçlamayı, ait olmayı ve daha nitelendirilmemiş birçok kavramı harmanlamıştır. Bu süreçte önemli olarak nitelendirilen bir diğer nokta da “mış gibi yapma” sanatına yer vermektir. Drama da olduğu gibi yaratıcı dramanın da tanımlarına değinecek olursak;

Güneysu (1991), yaratıcı dramayı kişinin kendini karşısındakinin yerine koyma yeteneğini artırıp, bireyin zihninin yaratıcılık yönünü geliştirerek kendini ifade edebilecek şekilde araştırmacı ruhuna sahip, sıradanlıktan ziyade kişide eğitim ve öğretim arzusunu her fırsatta geliştiren bir yöntem olarak tanımlamaktadır.

San’ a (1996) göre yaratıcı drama, tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak bir grup çalışması içinde grupta yer alanların geçmişe dair hatırladıklarını baz alarak oynusu süreçlerle zihninde tasarlaması ve canlandırılmasıdır.

Karşılaşılan sorunlara çözüm yolu bulma ve kararlar almada dramanın rolü fazladır. Bireylerin güç kazanması, sorumluluk taşıması, gruplar arası etkileşimin artması yaratıcı dramanın getirilerindendir (Karadağ, 2003: 115). Yaratıcı drama katılımcılarına çok boyutlu olarak kendilerinin gelişimi sağlamaktadır.

Ulaşılan kaynaklardan ve literatürde yer alan diğer tanımlardan yola çıkarak yaratıcı dramanın özellikleri şöyle ifade edilebilir.

- Yaratıcı drama sonuç odaklı olmaktan ziyade süreci ele alır.

- Yaratıcı drama aktiviteleri “Şimdi ve Burada” terimlerini benimser ve anı yaşamaya vurgu yapar.
- Yaratıcı drama katılımcılarından tiyatrodaki olduğu gibi bir profesyonellik çalışması istemez.
- Yaratıcı drama bireysel veya grupla gerçekleştirilir. Gerçekleştirilen etkinlikler birey ya da grup üyelerinin yaşamışlık temeline dayanır.
- Yaratıcı dramada katılımcılar hem izleyici hem de oyuncu konumunda olduğu için merkeze alınır.
- Yaratıcı dramanın inşası -mış gibi yapmaya dayalıdır.
- Yaratıcı drama çalışmaları, sistematik olarak birbirine devamlı niteliğine sahip aşamalardan meydana gelir.
- Yaratıcı drama çalışmaları, alanında deneyim sahibi, bu konu üzerinde eğitimini tam olarak alan liderler veya öğretmenler tarafından verilmelidir.
- Yaratıcı drama etkinlikleri, istekli ve kurallara uyan kişiler tarafından yürütülmelidir.
- Yaratıcı drama etkinlikleri katılımcıların kendilerini özgürce ifade edilecekleri ve çekinmelerine sebep olacak herhangi bir durumla karşılaşmayacakları mekanlar da uygulanabilmelidir.
- Yaratıcı drama tiyatro olmamakla beraber tiyatrodan faydalanır.
- Yaratıcı drama geçmişte ve günümüzde var olan oyunların tüm özelliklerinden faydalanır.

1.1.3. Yaratıcı Dramanın Genel Amaçları

Aynı anda birden fazla mekanda bulunmayı ve çok yönlü düşünmeyi, çocuklarımızın zihinlerinin bulunduğu çevre dışında da aktifliğini ortaya koymaktadır. Bu durdurulamaz teknoloji çılgınlığına hitap eden yaratıcı drama öğrencilerin bu ihtiyacını en iyi şekilde ortaya çıkarabilecek etkinliklerden bir tanesi olarak görülebilir. Yaratıcı dramanın genel amaçlarını Üstündağ’a (2011: 125) göre aşağıdaki maddeleri inceleyerek görebiliriz.

- Katılımcıların eleştirel düşünme ve yaratıcılığını geliştirme.

- Grupla birlikte hareket ederken aynı zamanda sosyal beceriyi ve aitlik duygusunu kazanma.
- Zihninde var olan kelime sayısını artırma ve hatırlamada kolaylık sağlayıp iletişim becerisini kazanma.
- Her bireyin kendisinden farklı olduğunu bilme ve buna uygun saygı çerçevesi içerisinde hareket etme.
- Tasarladığı etkinliklerde yer alırken kendine olan güvenini ortaya çıkarma.
- Etkinlik sırasında ve sonrasında karşılaşabilecekleri sorunları çözüme kavuşturma, grup ruhuna göre birlikte hareket etmeyi ilke edinme.
- -mış gibi yaparak kendini başkalarının yerine koyar, empati becerisi gelişir ve farklı yaşantıların farkına varır.

1.1.4. Dramanın Bileşenleri

Drama faaliyetinin literatüre uygun olarak yerine getirilmesi istiyorsak bazı bileşenler olmazsa olmaz olarak kabul edilmektedir. Öncelikle bir grubun varlığından söz etmemiz ve bu gruba liderlik yapabilecek alanında deneyimli eğitmen/öğretmen yer almalıdır. Grubun etkinlik yapabileceği ve katılımcıların rahatça kendini ifade edebilecekleri mekanın olması gerekmektedir. Mekanın sunabilecekleri hareketlerin tasarısı olan konuya da ihtiyaç duyulur (Adıgüzel, 2013).

1.1.4.1. Lider/Eğitmen/Öğretmen

Drama süreçlerini yönlendiren gerekli talimat ve kuralları katılımcılara ifade eden kişiler olarak bilinmektedir. Liderlerin kendini drama alanında yetiştirmiş ve yaratıcı drama etkinliği yapabilecek kabiliyete getirmesi gerekmektedir. Zahmetli ve her ayrıntının düşünülmesi gereken bu etkinlik türü ufak bir ihmalle faciayla sonuçlanabilir. Liderin bu süreçte krize müdahale edebilme yeteneğinin de varlığı her türlü aksaklığı yönlendirebilme de önem taşır. Liderin etkinlik sırasında ve öncesinde enerjik olması katılımcıların ruhuna bir

ayna gibi yansıya bilir. Bu yansımanın sonucunda, belirli girdilerin sonuçlarını da alabilmek bir o kadar kolaylaşabilir (Oğuz, 2019: 8).

Drama etkinliklerinde lider/eğitmen/öğretmenin rolü şu şekilde çizilmiştir (Dirim, 2005).

- Konuyu belirleyerek etkinlikten önce konuyla ilgili ön hazırlık yapmalıdır.
- Katılımcılarla iletişime geçerek etkinliğe başlayacağını açıklar.
- Etkinliğin gerçekleşeceği mekan da kullanılabilecek uygun materyalleri önceden hazırlar.
- Katılımcıların odak noktası etkinlikten uzaklaşmaya başlayınca bu durumu engelleyici yönergeler verir.
- Gönüllü katılımcıların etkinlikleri bittiğinde tartışma ortamı oluşturarak sonucu özetler.

M. Akoğuz ve A. Akoğuz'a (2011: 26) göre bir drama lider/eğitmen/öğretmenin sahip olması gereken bir takım özellikler şunlardır:

- İyi bir gözlemci olmalı.
- Çocuk oyunları hakkında bilgiye sahip olmalı.
- Drama etkinliklerine katılacak bireyleri iyi tanımalı.
- Yaratıcı düşünebilme ve yaratıcı düşünmeye teşvik edebilmeli.
- İletişim kurallarını hakim olmalı.
- Sabırlı, adaletli, hoşgörülü, güler yüzlü olmalı.
- Her bireyin ifadesine önem vermeli.
- Hazırlıklı ve etkinlik konuların hakim olmalı.

1.1.4.2. Grup/ Katılımcılar

Drama etkinliklerini sergilemek için bir grup oluşturulmalıdır. Grup en az iki kişinin etkileşimde bulunması olarak ifade edilebilir (Kağıtçıbaşı. 2010: 284). Liderin yönergelerine uygun bir şekilde seçilen gruplar aynı amaç doğrultusunda bir araya gelir.

Katılımcıların drama süreçlerinde birbirleriyle etkileşim sırasında saygı ve hoşgörü çerçevesi içerisinde hareket etmelidir. Grup üyelerinin birbirlerini ön yargılı olarak değerlendirmemeleri gerekmektedir. Katılımcıların, liderlerin

verdiği yönergeleri dikkatlice dinlemelidir. Canlandırmalar izlenirken diğer grup üyelerinin sükuneti sağlamalı canlandırmanın yapıldığı ortama odaklanmalıdır (Oğuz, 2019: 11). Grupların birbirleriyle uyumlu halde çalışması ve diğer gruplara gösterecekleri olumlu tutum drama etkinliklerinde oluşabilecek aksaklıkların bir kısmını önleyebilir.

1.1.4.3. Mekan

Drama süreçlerinde var olan mekanların tam ve kesin çizgilerle bir sınırlaması bulunmamaktadır. Mekana ait kesin çizgilerin çizilmemesi her ortamın drama etkinliklerinin sergilenebileceği anlamına gelmez. Ancak yaratıcı drama etkinliklerinde bir mekandan beklenecek bazı özellikler vardır (Oğuz, 2019: 11). Bu özelliklerin başını ilk olarak katılımcıların kendini rahat hissedecekleri, güven içinde etkinliklerini sergileyebilecekleri bir ortam olması gerektiği söylenilebilir. Devamında zemini fiziksel özelliklerinin katılımcılara zarar verecek boyutta olmaması düşünülebilir. Mekan katılımcıların sayısına uygun ebatlarda olmalıdır (Adıgüzel, 2013). Way (1967), eğitim de yararlanan yaratıcı drama etkinliklerinde öğrencinin kendini huzurlu hissedebilmesi açısından tanıdığı ve bildiği olan kendi sınıfında işlemesi daha uygun olabilir.

Mekanda drama konularına hitaben birçok aksesuar, kıyafet, araç ve gereç hazır bulunmalıdır. Elbette ki drama da en önemli araç katılımcının kendisidir. Katılımcıların hayal dünyalarında oluşturdukları tasarımlara uygun bir canlandırma yapabilmeleri için yararlanan bir takım araç gereçleri hazırlarken özen gösterilmesi gereken ilkeler şöyledir (Dirim, 2005):

- Mekanda bulundurulacak materyaller birçok etkinliği kapsayacak ve farklı boyutta kullanılabilecek özelliklere sahip olmalıdır.
- Canlandırma için hazırlanacak veya satın alınacak materyaller ucuz maliyete sahip olmalıdır.
- Mekanda yer alacak materyallerin katılımcıya zarar verecek ve olası tehlikeleri tetikleyecek nitelikte olmaması gerekir.
- Mekanda kullanılacak araç gereçlerin ağır ve katılımcıları zorlayacak nitelikte olmamalıdır.

- Canlandırmada ayırım yapılmadan istenilen materyalin kullanımı sağlanmalı ve katılımcılarında araç gereç tasarlamasına fırsat verilmelidir.

1.1.4.4. Konu

Drama sürecinde izlenecek sistemli adımlar vardır. Bu sistem ayrıntılı boyutlarda bir plan tasarısı olmalıdır (Aral vd., 2000: 100). Drama planlarında belirlenen bir konu vardır. Katılımcılar bu konuya yaslanarak kendi yaşantılarından veya yaşanabilecek olaylardan yola çıkarak bir canlandırma tasarlanabilir (Karabağ, 2009). Konu seçiminde evrensel değerlere ters düşülmemeli ve kişilerin özel hayatlarına tecavüz edilmemelidir (Adıgüzel, 2013: 97).

1.1.5. Yaratıcı Dramanın Aşamaları

Elde edilen kaynaklarda yaratıcı drama aşamalarına dair birden çok bulgu ele geçirilmiştir. Bu bulgulara göre Demirel'in (2002: 99-101) dramayı 4 aşama halinde ele aldığı görülmektedir. Bunlar; ısınma, oyun, doğaçlama ve oluşumlar olarak ifade edilmiştir. Yeğen'in (2003: 2) çalışmasında bu aşamaları ısınma ve rahatlatma, oyunlar, doğaçlama, oluşum ve değerlendirme olarak 5 aşama şeklinde ele alınmıştır. Slade ise (1969), drama aşamalarının ayırımını yapmadan önce yaş gruplarına göre ayırım yapmıştır. Yaş gruplarına göre yapılan ayırmada katılımcıların özelliklerini dikkate alarak her bir yaş grubuna uygun aşama belirlemiştir. Ana hatlarıyla hepsi bir birini tamamlayan bu çalışmalarda Adıgüzel'in (2013: 100) aşamalarını dikkate alırsak daha özetleyici olduğunu görebiliriz. Bu aşamalar üç başlık altında şöyledir:

- Isınma/hazırlık çalışmaları
- Canlandırma
- Değerlendirme/ tartışma

Bu başlıklar diğer çalışmada yer alan başlıklarla da genel hatlarıyla paralellik göstermektedir. Her çalışmada olduğu gibi bir giriş kısmı daha sonra gelişme ve son olarak sonuç kısmı yer almaktadır.

1.1.5.1. Isınma Aşaması

Canlandırmaya geçmeden önceki süreçtir. Öğrencinin canlandırmaya katılımını artırıcı ısınma hareketleri bu aşamada gerçekleşir. Bu aşamada grup dinamiğini katılımcılara hissettirmek ve var olan potansiyelleri ortaya çıkarmada öncülük yapmakta mümkündür. Geçmişte ve günümüzde var olan çocuk oyunlarının sergilenmesi ısınma aşamasında çok sık rastladığımız durumlardır.

Isınma sırasında katılımcıların bir birlerine olan güven problemini aşma çalışmaları yapılarak katılımcıların birbirlerini tanımalarını sağlar. Liderin belirlemiş olduğu mekanda gerçekleştirilen ısınma çalışmaları katılımcıların egzersiz yaparak hareket kabiliyetini artırır. Bu egzersizler gerektiğinde müzik eşliğinde yürüme, zıplama, ses çıkarma gibi çok yönlü faaliyetler olabilir.

Okvuran'ın (2001) yazmış olduğu eserinden ısınma amaçları şu şekilde özetlenebilir.

- Katılımcıların birbirlerine karşı ısınması
- Katılımcıların liderin yönergelerine karşı ısınması
- Katılımcıların uygulanacak oyunlara katılma isteği
- Katılımcıların dramanın aşamalarına ısınması
- Katılımcıların kendilerini rahat hissetmeleri.

Yukarıdaki ifadelerden yola çıkıldığında drama da ısınma aşamasının önemli bir rol oynadığı göze çarpmaktadır. Katılımcıların bu aşamada bir birlerini tanımaları, işbirlikçi faaliyetlerde bulunmalarını destekleyebilir. Aynı zamanda katılımcılar arasında rakip olma anlayışı söndürmeye katkı sağlayabilir. Bir birleriyle etkileşime giren bireylerin drama etkinliklerine kendi istekleri doğrultusunda katılımlarında gözle görünür bir artmaya rastlanılabilir.

1.1.5.2. Canlandırma

Wee (2009) yaratıcı drama tekniklerini kullanarak konuyu kendi zihinlerinde tasarlayarak rollerini ortaya koydukları süreç olarak nitelendirmiştir. Doğaçağmanın en üst safhalarının görüldüğü canlandırma aşaması katılımcıların kurguladıkları karakterleri harekete geçirme vaktidir. Katılımcılar karakterlerin üzüntülerini, sevinçlerini, coşkularını, jest ve mimiklerini dile getirir.

Bu aşamada çalışmalar ikili grup veya daha fazlası şeklinde olabilir. Yaratıcı dramının teknikleri olarak da bilinen bilinç koridoru, dedikodu halkası, toplantı düzenle, rol oynama, kukla, pandomim gibi etkinliklerin uygulaması canlandırma aşamasında sergilenebilir.

Canlandırmanın en zengin yönlerinden biri olarak görülen oyun faaliyetleri bir çocuğun öğrenmesindeki en aktif olduğu anı temsil eder. Canlandırma boyutunu kafasında hayal ederek hem üretme hem de bunu en güzel şekilde ortaya koyabilme çabası içerisine girme bireyin gelişimine oldukça katkı sağlayacaktır.

1.1.5.3. Değerlendirme /Tartışma

Her çalışmada olduğu gibi değerlendirme, drama aşamaları arasında da yerini almıştır. Dramadaki değerlendirme katılımcıların performanslarına not verip bir sıralamaya sokmaktan ziyade farklı boyutlarda ele alınır.

Slade (1995: 207-208), drama süreçlerine katılan bireylerin çember oluşturma önemini dile getirdiğini düşünürsek değerlendirme aşamasında da katılımcıların birbirleriyle çember oluşturarak iletişime geçmeleri daha sağlıklı sonuçlar elde edilmesine yardımcı olabilir. Katılımcıların hisleri, anlatılmak istenilenin farkına varmasını, kısacası yapılan çalışmalara karşı bir geri dönüt alma zamanı olarak bu aşamayı göstermek yanlış olmayacaktır.

Önder'e (2010: 79) göre drama etkinlikleri sonucunda değerlendirme/tartışmanın yararları şu şekilde sıralanabilir:

- Lider, dramada katılımcıların uygulamaları sonucunda yapılan değerlendirmeye katılımcıların konuyu veya anlatılmak isteneni anlama düzeyi belirlenerek katılımcıların seviyesine uygun düzeltmelere gidebilir.
- Sorulan sorular katılımcıların yaşantılarını tekrar gözden geçirmesini sağlayarak kalıcılığı tetikler.
- Konunun soyutluktan sıyrılarak somutluğa ulaşmasını bu doğrultuda değerlendirme sürecinde katılımcıların yaptıklarının farkına varmasını sağlar.

- Katılımcıların konuşturulması ve her bireyin bireysel olarak konuşmasına izin verilmesi değerlendirme aşaması da onların kendilerini samimi bir şekilde dile getirmesine ortam hazırlar.

1.1.6. Yaratıcı Dramada Kullanılan Teknikler

Liderin konuyu öğrenciye kazandırma amacı güttüğü ve katılımcıların harekete geçmesi için dramada kullanılan bazı teknikler bulunmaktadır. Dramanın geçmişten günümüze kadar birçok araştırma da boy gösterdiğini düşünürsek tekniklerin hiç yabana atılmayacak derecede çok olması şaşırtıcı bir durum olmaktan çıkmıştır. Buna örnek olarak Neelannds ve Good'nın (2006) kitabında 73 tekniğe rastlanılmıştır. Bu araştırma metninde 16 tanesini aşağıda verilmiştir.

1. Doğaçlama
2. Rol Oynama
3. Eş Zamanlı Doğaçlama
4. Dramatizasyon
5. Öğretmenin Rolde Olması
6. Geriye Dönüş
7. Sözsüz-Sessiz Canlandırma (Pantomim)
8. Özel Mülkiyet- Yarım Kalmış Materyal
9. Rol Kartları
10. Toplu Resim
11. Bilinç Koridoru
12. Donuk İmge
13. Sıcak Sandalye
14. Rol İçinde Yazma
15. Duvardaki Rol
16. Altı Şapkalı Düşünme

1.1.6.1. Doğaçlama

Herhangi bir zamanda olmadık tepki ve davranış bütünü rastlantısal olarak ortaya çıkması doğaçlamanın iskeletini oluşturur. Doğaçlama kişiye

özgüdür (Adıgüzel, 2013: 321). Burada “Her yiğidin yoğurt yiyişi farklıdır.” sözünü aklımıza gelebilir. Eğitimde öğrencilerden bir olayı canlandırması beklenildiğine kendi düşüncelerini hesaba katarak yepyeni bir ürün ortaya koyar. Doğaçlamanın sınırları her bireyin anlık olarak ortaya koydukları jest ve mimiklerle genişler.

1.1.6.2. Rol Oynama

Rol gerçekliğin dışında kalan bir davranıştır. Katılımcıların başka bir kimliğe bürünerek kendilerine ifade etmelerine rol oynama tekniği denir. Doğaçlama ve rol aynama bir birine paraleldir. Diziler ve sinemalarda doğaçlamaya dayanmayan rol oynamalar vardır. Doğaçlama bu sebeple rol oynamayı kapsarken rol oynama doğaçlamayı kapsamaz (Adıgüzel, 2013: 329).

Kavcar (1985: 32-41) eserinde rol oynamanın eğitim-öğretime katkılarını şu şekilde sıralamıştır:

- Bireyin etrafındaki kişileri tanıyıp anlama imkanı sunar.
- Bireyin zihinsel becerilerini geliştirerek hayal güçlerini ortaya koyabilecek fırsatlar tanır.
- Bireylerin kişisel gelişimleri dikkatte alındığında geri planda olmayı seven öğrencilerinde sürece katılarak çekingenliklerinden kurtulmalarına yardımcı olur.

Rol oynama katılımcı öğrencilerin hayatta karşılaşabilecekleri durumları analiz edebilmede ve hangi tür davranışları sergilemede birçok yönden deneyim sağlar. Bu onların hayatta olabilecekleri meslek dallarına, önemli kişilere veyahut kendi istedikleri varlığa dönüşe bilme fırsatıdır.

1.1.6.3. Eş Zamanlı Doğaçlama

Kalabalık ve mekanın uygun olmadığı alanda genellikle bu tekniğin tercih edilmesi yüksektir. Liderin canlandırmayı istediği olayı katılımcılar küçük gruplar haline gelerek aynı anda sergiler. Dışarıdan bakıldığında gürültü ve kargaşanın hakim olduğu zannedilen bu teknikte izlenilme düşüncesi olmaması katılımcıların rahatça hareket etmesini sağlayacaktır (Adıgüzel, 2013).

1.1.6.4. Dramatizasyon

Daha çok yazılı bir metne bağılı kalarak bir durumu veya olayı olduğundan daha heyecanlı yada kötü göstererek canlandırmadır. Önemli olan canlandırılacak olayı uç noktalara taşıyarak ortaya koyabilmektir (Adıgüzel, 2006).

Bu tekniğin diğer tekniklerden ayırt edici özelliği olarak öğretmenin yada liderin daha fazla aktif olduğu ve yönlendirmeler yaptığı bir ifadede bulunmak yanlış olmayacaktır. Burada var olan bir metnin akış çizgisi hiçbir şekilde değiştirilmeden canlandırılması söz konusudur (Adıgüzel, 2013).

1.1.6.5. Öğretmenin Rolde Olması

Öğretmenin rolde olması tekniği dramatik kurguda çok önemli rol oynayan bir tekniktir. Canlandırmalarda öğrenciyle beraber öğretmenin rol olması anlamına gelir. Öğretmen role girerken veya rolden çıkarken girer sembolik bir simge kullanmalıdır. Bu herhangi bir eşya, kostüm, kılıç gibi çok çeşitli araç gereç olabilir. Öğretmenin role katılması aynı zaman da öğrencilerin seviyesinde sürece dahil olması gerekebilir. Öğrencilerden soru alıp cevaplandırabilir ve onların canlandırmada aktif rol almasını sağlayacak destekleyici faaliyetler gerçekleştirebilir (Öztürk, 2007).

1.1.6.6. Geriye Dönüş

Öğrencilerin canlandığı olayı canlandırma sırasında veya canlandırma bittikten sonra aynı şahsiyetleri geçmişteki şekliyle tekrar canlandırmasıdır. Bu teknik onlarca yıl geçmişi bu günle karşılaştırıp değerlendirme yapmamızı sağlar. Geriye dönüş tekniği zamanı olarak belli bir süreyi kapsamaz. Geriye dönüş tekniğinde öğrenciler bazen bir haftayı bazense milyonlarca yıl öncesini ele alabilir (Adıgüzel, 2013).

Geri dönüş tekniği programda yer alan karşılaştırmalarda dün ve bugün arasındaki etkileşimlerde çok rahatlıkla başvurulabilir. Canlandırmalar sırasında olaylar arasına serpiştirilip durumlar arasında ilişkiyi daha net kurabilmemize yardımcı olabilir. Canlandırmada yer alan geri dönüş evreleri sesli oynanılacağı gibi sessizde oynanılabilir (Öztürk, 2007).

1.1.6.7. Sözsüz-Sessiz Canlandırma (Pantomim)

Pantomim, duygu ve düşünceleri, jest ve mimik hareketleri yoluyla ortaya koyarak beden dilini anlamaya çalışma tekniğidir (Akar Vural, 2010: 363). Çoğu kaynakta sözsüz canlandırma pantomimle karıştırılmaktadır. Pantomim ve sözsüz canlandırma sessiz oynandığı için bir biri yerine genellikle kullanılır. Pantomim genellikle tiyatro içerisinde yer alır özel yetenek ve sanatçılık deneyimi ister. Sözsüz canlandırma drama da kullanılan özel bir sanatçılık yeteneği gerektirmeyen tekniktir.

Drama yer alan pantomim bireyin söz kullanmadan bedensel hareketleri anlamasını ve yönlendirmesini merkeze alır. Drama sırasında doğaçlama esasına dayalı spontane gelişim gösterir.

1.1.6.8. Özel Mülkiyet- Yarım Kalmış Materyal

Drama da özel mülkiyet ve yarım bırakılmış nesnelerin kullanımı aynı sonuca odaklıdır (Öztürk, 2007). Tamamlanmamış bir halde sınıfa bir materyal, yazı, grafik, resim vb. getirilir. Öğrencilerden sınıfa getirilen tamamlanmamış bu ürünün diğer yarısını tamamlamaları istenilir. Öğrencinde tamamlanmamış ürüne karşı bir merak duygusu harekete geçer. Örneğin; Kurtuluş savaşına katılan bir askerin yarım bıraktığı bir mektup veya depremde yarısı yok olan bir heykel resmi, öğrencinin düşünürken sorgulayıcı özelliklerini ortaya çıkabilir (Akar Vural ve Somers, 2012).

1.1.6.9. Rol Kartları

Eğitimcinin yoğun ders programı içeriklerinde süre kazanmak için kullanabileceği bir yöntem olarak görülmektedir. Çocukların kendi rolleri dışında başkalarının rollerini ayrıntılı bilmesini istemediği durumlarda kullanılır. Bu nedenle öğretmenin hazırladığı kartların öğrenciler tarafından görülmemesine dikkat edilmesi gerekmektedir. Ortak bilgiler her iki kartta da kullanılabilir. Kartların amacına ulaşması için öğrencilerin temel doğaçlama bilgilerine sahip olması gerekmektedir. Doğaçlamada sorun oluştuğunda öğretmen tarafından durdurulup karakterin rolü sorgulaması sağlanır. Bu tip çalışmalar bazı sahnelerin yeniden gözden geçirilmesine olanak sağlar (Adıgüzel, 2013).

Rol kartlarının işlenmesi insanlar arasındaki diyalogların iyi kurgulanmasına bağlıdır. Diyaloglar rol kartlarından baz alınarak oluşturulur. Rol kartlarında muhakkak beş noktaya değinilmelidir. Bunlar kim, neredeler, ne yapıyorlar, başlangıç ve bitiş noktaları ve gizli bilgiler (Somers, 2012).

1.1.6.10. Toplu Resim

Dramada çizim yapma çocukların gelişimine bağlı olarak geliştirici ve istek uyandırıcı bir etkinlik türüdür. Çizim yaparken mekânları ve karakterleri tanıyıp fikir üretmede rol oynar. Tüm sınıf veya küçük gruplar halinde dramatik bir dünyanın belirli yönlerini yaratıp kolayca kurgulaya bilirler. Toplu resim farklı formatlarda olabilir: el yapımı materyaller, kostümler, posterler vs. (Arslan, 2019).

Öğretmen öğrenciler küçük bir kağıt verip çizim yapmalarını isteyebilir. Daha sonrasında küçük kâğıtları bir arada birleştirilebilir. Bunun yanı sıra tüm sınıfın çizim yapacağı bir malzeme de getirilebilir. Yapılan çizime bir başlık, söz, sloganda öğrenciler tarafından eklenebilir. Öğrencilerden çizim hakkında bilgi alınarak ifadelerine başvurulur.

1.1.6.11. Bilinç Koridoru

Bilinç koridoru yaratıcı drama süreci devam ederken ana karakterlere uygulanır. Bu teknik sorunun çözümüne yardımcı olacak diğer karakterlere de uygulanabilir. Ortaya konulan oyunda karşılaşılan ikilem sonucu karakterin vermesi gereken bir karar doğrultusunda başvurulmuş tekniktir. Canlandırma sırasında diğer katılımcıların karşılıklı bir bir yüzlerine bakarak sıralanması ve bir koridor oluşturmaları gerekir. Koridor boyunca ana karakterin geçişi gerçekleşir. Geçiş sırasında her bir öğrencinin arasında durulur ve öğrencilerin ikilem karşısında ne yapması ve gerektiği söylenilir. Bu ifadeler sert, suçlayıcı, endişelendirici, korkutucu veya sevindirici olabilir. Giderek karmaşıklaşan vicdanın hesaba sokulduğu bu koridor sonunda karakter bir karara ulaşabileceği gibi bir sonuca da varamaya bilir (Arslan, 2019).

1.1.5.12. Donuk İmge

Canlandırma sırasında ya da sonunda öğrencilerin sessizce donarak kaldıkları andır. Donuk kalma, olayı üç boyutlu anlamayı sağlayacaktır. Uygulamamın kolaylığı tekniğin çok sık kullanılabilirliğini ortaya koymaktadır. Bu teknikte herhangi bir resim, heykel veya ifadenin gösterimi ele alınabilir. Tekniğin amacına ulaşması için yansıtılan nesnenin en iyi özelliğinin bulunup sergilenmesine bağlıdır (Adıgüzel, 2013).

Canlandırma sırasında öğrenciler kendi bedenlerini kullanarak zamandaki bir anı gösterirler. Zaman durmuş olarak kabul edilen bu anda olaylara yakından bakma fırsatı bulunur. Diğer katılımcılardan imgeleri inceleyip fikirde bulunmaları istenilebilir (Ackroyd ve Boulton, 2006; T. Erdoğan, 2010; Solkun, 2014).

Somers'e (2012) göre bu tekniği neden kullanmamız gerektiğini bilmemiz gerekir. Cevap olarak öğrencilerin bedenlerini denetleme, odaklanma, ortamı kullanabilme gibi ifadeler sayılabilir.

1.1.6.13. Sıcak Sandalye

Yarım çember biçiminde grup bireylerinin yere veya sandalyeye oturması, çemberin açık olan kısmında bir sandalyeye başroldeki karakterin oturması gerekir. Karakterin yüzü diğer katılımcıların yüzüne dönüktür. Katılımcılar karaktere aldığı rol hakkında sorular yöneltir. Etkinlik soru- yanıt şeklinde yürütülür (Adıgüzel, 2013: 355).

Soruyu soran kişiler istedikleri doğrultusunda öğretmen, mühendis, doktor, savcı gibi istediği role girebilir. Lider bu tekniği iyi bilmeli karakterlerin özel hayatını ele alacak sorular sorulmasına fırsat verecek durumlar oluşmasına engel olmalıdır.

1.1.6.14. Rol İçinde Yazma

Kahramanın iç dünyasında olup biteni anlamada, çözüm yolu getirmede, yaratıcı drama etkinliklerinin başladığı ilk anda, sürece yön vermede veya olası bir tikanıklığı önlemede kullanılır (Adıgüzel, 2013: 361).

1.1.6.15. Duvardaki Rol

Herkesin rahatlıkla görebileceği büyük bir kağıda karakterlerin ana hatlarıyla çizimi yapılır. Karakterin genel hatları dahilinde bilgiler toplanır ve yazılır. Karakterler hakkında zıt bilgilerde yazılabilir. Karakterlerin sadece görüşü değil yaşam tarzlarının ne olabileceği, görüşleri gibi somut içerikteki bilgilerde grup tarafından düşünülerek yazılabilir. Grubun yazdırmış olduğu bilgilerle karakterlerin özellikleri ortaya çıkar (Adıgüzel, 2013).

1.1.6.16. Altı Şapkalı Düşünme

Edward De Bonu'nun altı şapkalı düşünme tekniği bir durumu farklı bakış açılarıyla analiz etmeyi ele alır.

Altı düşünme tekniği bir olaya farklı pencerelerden bakıp sonuç çıkarmayı sağlar. Bu durum sonucunda aynı olaydan çok çeşitli çözüm fikirleri ortaya çıkabilir (Üstündağ, 2011).

- Altı şapkalı düşünme tekniğinde ön plana çıkan değerler şu şekildedir.
- Öğrencilere rol oynama fırsatı sunarak şapka renklerine göre söyleyemeyecekleri şeyleri söyleme
- Teknik belirli konuyu altı farklı noktada ele alarak dikkati yönlendirir.
- Altı şapkanın meydana koyduğu sembolik anlayış, kişilerin olaya farklı çerçeveden bakmasını istemek için kolayca uygulanabilecek bir yöntemdir.
- Öğrencinin zihnindeki bilgiyi hazır hale getirir.

Altı şapkalı tekniği “oyun” için belirli kurallar koyar (De Bono, 2014). Bu kurallar çerçevesinde her bir rengin anlamı vardır. Şapkaların renklerine göre anlamları şu şekildedir.

- Beyaz şapka: Tarafsız
- Kırmızı şapka: Duygusal
- Siyah şapka: Karamsar
- Sarı şapka: İyimser
- Yeşil şapka: Yaratıcı

- Mavi şapka: Değerlendirme

1.1.7. İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu kısmında son zamanlarda drama yöntemine duyulan ilginin artması ve bu ilginin sonucunda ortaya koyulan çalışmaların bazılarını inceleyeceğiz. Çalışmada 2019 yılına ait drama yöntemine dayalı araştırmalara öncelik verilmiştir. Çünkü drama yöntemine ilişkin birçok araştırma metninde geçmişe ait çalışmalar çokça yer almıştır.

1.1.7.1.Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Saraç (2015) “Sosyal bilgiler Dersinde Drama Yöntemi Kullanılmasının Tutum, Başarı ve Kalıcılığa Etkisi” isimli yüksek lisans tezinde: drama kullanımının öğrenci tutum, başarı ve kalıcılığına ilişkin araştırma yapmıştır. Çalışmada deney ve kontrol grubu yer almaktadır. Araştırmanın sonucunda drama yöntemin kullanılan deney grubu ve yapılandırmacı öğretimin uygulandığı kontrol grubu arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Ancak veri toplama aracı olarak kullanılan günlükler incelendiğinde ise öğrencilerin drama esnasında eğlendikleri, arkadaşlarını seyrederken heyecanlandıkları ve mutlu oldukları ifadelerinde yer almıştır. Öğrenci ifadelerinde rastlanılan diğer ifadeler; öğretmene ve derse karşı daha ilgili oldukları yönündedir.

Uygungül (2016), çalışmasında “Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrencilerin Öğrenme Stillerine Göre Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlarına, Akademik Başarılarına ve Kalıcılığa Etkisini” ele almıştır. Deney ve kontrol gruplarının bulunduğu çalışmada 81 kişi yer almıştır. Araştırmada yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmada aynı zamanda öğrenci görüşleri de alınmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemi öğrencilerde kalıcılığı artırdığı sonucuna varılmış. Nitel boyutunda ise öğrencilerin görüşlerinde sosyal bilgiler dersine yönelik olumlu tutum sergiledikleri görülmüştür.

Pektezel (2017), yapmış olduğu eylem araştırmasında “Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Tarih Konularının Öğretiminde Drama Kullanımı” adlı problemi ele almıştır. Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan tarih konuları

öğretiminde drama yönteminin kullanımını incelemiştir. Bu çalışma öğrencileri, velileri ve öğretmenleri kapsamaktadır. Çalışma sonunda öğrencilerden, velilerden ve öğretmenlerden elde edilen veriler, tarih öğretiminde drama yöntemi kullanımının verimi artırdığı ortaya çıkmıştır.

Sarı (2017), “İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına, Tutumlarına ve Öğretimin Kalıcılığına Etkisi” adlı çalışmasında deneysel desen kullanmıştır. Ayrıca çalışmada MEB tarafından geliştirilmiş olan “Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırma sonucunda yaratıcı drama kullanımı öğrencilerin akademik başarısını, derse yönelik tutumlarını ve öğretimin kalıcılığını olumlu yönde etkilemiştir.

Bayramoğlu ve Başbuğ (2018), araştırmalarında 8. sınıf T.C İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi “Ya istiklal Ya ölüm” ünitesi kapsamındaki kazanımların yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesine ilişkin öğrenci görüşlerini incelemektir. Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi kullanılarak araştırma sonucunda yansıtılmıştır. Analiz sonucunda T.C İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde drama yönteminin uygulanması öğrencilerin zihinsel, duygusal öğrenme alanlarında etkili olduğu ve buna paralel olarak öğrencilerde iletişim, özgüven becerileri geliştirdiği tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin öğrenmeye duyduğu heyecan artmıştır.

Öztürk ve Sarı (2018), çalışmalarında 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan “Üretim, Dağıtım, Tüketim” öğrenme alanındaki “Üretimden Tüketime” ünitesi deney grubunda yaratıcı drama yöntemi kullanılarak işlenmiştir. Araştırmada kontrol grubu ve deney grubu ele alınarak yapılmıştır. Kontrol ve deney grubunda ders işleme tekniklerine dayanarak öğrencilerin başarıları, tutumları ve öğretimin kalıcılığa etkilerine bakılmıştır. Gerekli programlar yardımıyla analizler yapılarak şu sonuca varılmıştır. Drama yöntemi ile işlenen derslerin öğrenci başarısına, tutumuna ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığına olumlu yönde etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Güneş (2019), sosyal bilgiler dersi kapsamında "Türk İslam Devletlerinde Yetişen Bilginler" adlı konu yaratıcı drama etkinlikleri ile tasarlanarak öğrencilerin tarihsel empati becerilerini edinmeleri incelemiştir. Çalışma bir

eylem araştırması olup Bartın ilinde bir orta okulda 7. Sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda empati becerileri yaratıcı drama etkinlikleriyle geliştiğine ulaşılmıştır. Öğrencilerin etkinlik sırasında keyif aldıkları, tarih konularına ilgi duydukları ve öğrenme isteklerinin de arttığı görülmüştür.

Sakallı (2019), sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik öz yeterlik algı düzeyleri ve görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma Türkiye’deki birden çok üniversite öğrencileriyle yapılmıştır. Çalışma sonunda elde edilen verilerin öğretmen adaylarının yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik öz yeterlik algısının pozitif olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik öz yeterlik algılarının belirlenmesinde üniversiteler arasında ve cinsiyete göre anlamlı farklılıkların olduğu da tespit edilmiştir. Araştırmada elde edilen görüşlerin yaratıcı drama yönteminin sosyal bilgiler dersi öğretiminde etkili olduğu, öğrenciyi harekete geçirdiği ve dersi monotonluktan çıkardığı ifadelerine rastlanılmıştır.

Akdeniz (2019), sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama uygulamalarının hayal gücüne etkisini incelemiştir. 2017-2018 yılında 6. sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanına ilişkin etkinlikler düzenlenmiştir. Bu araştırma da eylem araştırması yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak ön değerlendirme-son değerlendirme, öz değerlendirme, gözlem, günlük, rubrik, çiz-anlat kullanılmıştır. Analiz sonucunda öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleriyle anlatılan derslerde hayal güçlerini kullandıklarını ve öğrenmeyi gerçekleştirdikleri görülmüştür.

Çetinkaya’nın (2019) yaptığı çalışma sosyal bilgiler “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında 5. sınıf öğrencileri yönelik yapılan bir eylem araştırmasıdır. Uygulama iki aşamada gerçekleşmiştir. İlk aşama önceden anlatıldığı gibi ders anlatımı, ikinci aşama yaratıcı drama etkinlikleriyle ders anlatımı gerçekleşmiştir. Bu etkinlikler öncesinde ve yaratıcı drama etkinlikleri sırasında öğretmen ve öğrenciler günlük tutmuşlardır. Uygulama sonunda yapılan

içerik analizleri, yaratıcı drama yönteminin hem öğretmen hem de öğrencilerde olumlu değişimler meydana getirdiği görülmüştür.

Başbuğ ve Adıgüzel (2019), çalışmalarında müzede yaratıcı drama yönteminin sosyal bilgiler dersindeki öğrencilerin başarısına etkisini ortaya koymayı amaçlamışlardır. İlkokul 4. sınıfa yapılan bu çalışma karma yöntemle yapılmıştır. Nicel boyutunda ön test ve son test yer alırken nitel boyutunda görüşme formu, değerlendirme yazıları ve günlükler yer almıştır. Katılımcı gruplardan olan deney grubu müze gezisini yaratıcı drama etkinlikleriyle tamamlarken kontrol grubu klasik anlatımla tamamlamıştır. Bu uygulama sonucunda elde edilen verilere göre yaratıcı drama etkinlikleri ile gerçekleştirilen müze gezisi daha etkileyici olmuştur.

1.1.7.2. Yurt dışında yapılan çalışmalar

O'Hara (1997), yapmış olduğu çalışmada İngilizce öğretim programında ve ortaokullarda dramanın diğer derslerin altında yer alan bir etkinlik türü olmaktan sıyrılıp tek başına bir ders olarak verilmesi konusunda ilgili araştırma gerçekleştirmiştir. O'Hara'nın çalışmasında ulaşılan sonuçlar drama dersine katılan öğrencilerin, eleştirel düşünme becerisi, sözel ve sözel olmayan iletişim becerileri, grup üyelerinin birlikte hareket etme alışkanlığı, kendine inanma duygusu, öğrencilerin sosyalleşmesinde drama dersi almayanlara oranla anlamlı bir farklılığın olduğu gözlenmiştir. Bu anlamlı farklılık drama dersi alan kişilerin lehinedir.

McNaughton'nun (2004) ortaya koyduğu çalışmada deney ve kontrol grupları yer almıştır. Deney grubunda derslerin işlenme şekli yaratıcı drama etkinliklerine bağlı olarak yürütülmüştür. Araştırmada veri araçları olarak öğrenci çalışmaları, başarıyı ölçen testler, öğretmenin aldığı notlar, öğretmenin ve izleyicinin gözlemleri, yapılan anketler ve video görüntüleri kullanılmıştır. Elde edilen bu veriler analiz edildiğinde ulaşılan sonuçlar drama etkinliklerinin öğrenci başarılarında ve başarılı bir öğrenme sağlamasında faydalı olduğu yönündedir.

Wright (2006), araştırmasını toplamda 123 öğrenci ile 5 farklı sınıfta yürütülmüştür. Çalışma yaratıcı drama etkinlikleriyle bireylerin kendini değerlendirme, kavram oluşturma ve rol oynama yetenekleri arasındaki

korelasyonu, kırsal ve kentsel bölgelere göre incelemiştir. Araştırma da elde edilen verilerin ışığında, yaratıcı dramanın kavram oluşturmada, rol oynama yeteneğinde ve kendini değerlendirmede olumlu yönde gelişme olduğu görülmüştür.

Loizou, Michaelides and Georgiou (2019), erken çocukluk öğretmenlerinin, çocukları geliştirmede sosyo-dramatik oyunlar: iskele aracı olarak drama kullanımı adlı çalışmasında video kayıtları yer almıştır. Video kayıtlarını 17 öğretmen adayı incelemiştir. İncelemeler sonunca dram yönteminin kullanımı sonucunda öğrencilerin gelişimi ve yetenek düzeylerinde ilerleme olduğu gözlenmiştir.

Sosyal bilgiler programına yönelik yapılan yurt içi çalışmalarında öğrencilerin akademik başarıları, öz yeterlikleri, görüşleri gibi birçok düzey ölçülmeye çalışılmıştır. Sosyal bilgilerde yer alan her sınıf düzeyinde çalışma olmasının yanı sıra “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanına yönelik çalışmaların fazla olduğu göze çarpmaktadır. Dramaya yönelik yurt dışı çalışmalarında olduğu görülmektedir. Yurt içi ve yurt dışı drama çalışmalarının önemli katkılarına vurgu yapılmıştır. Sosyal bilgiler “Kültür ve Miras” öğrenme alanına karşı öğrenci başarı ve görüşleri alınmasına yönelik bir çalışmayla karşılaşılmaması böyle bir çalışmanın yapılabileceğini ortaya koymuştur. Öğrencilerin öğrenmede aktif rol oynayacağı ve bu süreçte öğretmenlerin yol gösterici olması yaratıcı drama yönteminin öğrenmeye katkı sağlayacağını göstermektedir. 2018 sosyal bilgiler programında yer alan “Kültür ve Miras” öğrenme alanındaki soyut ve somut kavramları, olayları ve birbiriyle ilişkili durumları anlamada yaratıcı dramanın öğrencilere her boyutta katkı sağlayacağına inanılmıştır.

2. BÖLÜM

2.1. YÖNTEM

Yapılan bu çalışma yaratıcı drama yöntemine uygun işlenen sosyal bilgiler derslerinin, öğrenci akademik başarısına ve görüşlerine yönelik etkisini ortaya koyan bir araştırmadır.

Bu bölümde araştırmanın modeli, deseni, uygulandığı grupların özellikleri, verilerin toplanılması, uygulama aşamaları, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması gibi başlıklar ayrıntılı olarak yer almıştır.

2.1.1. Araştırma Modeli

Araştırmacı ortaya koyduğu hipotezleri belirli bir sonuca ulaştırmak adına kasıtlı olarak geliştirilen plana araştırmanın modeli denir (Büyüköztürk, 2016). Sosyal bilgiler dersi yaratıcı drama uygulamalarının öğrencilerin başarı düzeylerine, Sosyal bilgiler dersine ve dramaya karşı görüşlerini ortaya çıkarmak için nitel ve nicel (mixed-method research) yaklaşımına göre tasarlanmıştır.

Creswell'e (2007) göre araştırma probleminin daha iyi analiz edilmesi ve problemlerin altını dolduracak verilere ulaşmada iki yaklaşımın tek başına kullanılmasına oranla, nitel ve nicel yaklaşımların birlikte kullanılması daha faydalıdır. Yapılan araştırmanın altını doldurmak ve bir yaklaşımın yetişemediği yerde diğer yaklaşımın tamamlayıcı olabileceği düşünülmüştür.

Deneyisel araştırmalara dair literatürde birçok desen olmasına rağmen uygulama aşamasında genellikle en az iki grubun olduğu çalışmalar göze çarpmaktadır (Akarsu, 2018), (Edeş, 2019). Çalışmada yer alan gruplardan biri deney grubu diğeri kontrol grubu olarak ele alınmaktadır. Araştırmada kontrol grubuna herhangi bir müdahale gerekmez ve sadece veri toplamak için kullanılır. Bu süreçte kontrol ve deney gruplarının olabildiğince birbirlerine benzer olmaları sağlanır. Deney grubu, etkisi belirlenmeye çalışılan farklı uygulamaları veya müdahaleleri gerektiren gruptur. İki gruba birer ön test yapılır. Birbirine benzer

iki grubun ön test sonucunda gerekli incelemeler yapıldıktan sonra rastgele deney grubu belirlenir. Deney grubuna araştırmacı tarafından istenilen yönde müdahale yapılırken kontrol grubuna herhangi bir müdahalede yapılmaz. Belirtilen uygulama süresinin sonunda deney ve kontrol grubuna son test uygulanır ve istatistiksel yöntemlerle iki grubun karşılaştırılması yapılır (Metin, 2014).

Bu çalışma nitel ve nicel boyutlar çerçevesinde ve yarı deneysel desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemi diğer yöntemlerden farklı kılan özellikler, belirli bir durumdaki değişkenin sonuca olan etkilerinin saptanabilmesi ve sebep sonuç ilişkisini test etme imkanı vermesidir. Burada bağımsız değişkene müdahale edilerek bağımlı değişken üzerindeki etkilerine bakılır. Eğitim araştırmaları bünyesine birebir uymayan deneysel desen, eğitim araştırmalarında araştırmacıları genellikle yarı deneysel desen kullanmaya yönlendirmiştir. Bunun önemli sebebi olarak da okul ve sınıf ortamındaki katılımcıların yansız dağılmasının zor olması olarak gösterilmektedir. Deney ve kontrol gruplarının sayısı, cinsiyet dağılımı her ne kadar ayarlanabilir olsa da katılımcıların düşünceleri, yaşantıları gibi birçok faktör bir biriyle uyumlayabilir. Bu durumda yapılacak en makul çözüm önceden oluşturulmuş gruplardan birinin deney diğerinin kontrol grubu olmasına rastgele çekiliş yapılarak karar verilebilir. (Metin, 2014).

2.1.2. Araştırmanın Deseni

Araştırma nitel ve nicel (mixed-method research) yaklaşıma göre tasarlanmıştır. Karma yaklaşımın nasıl birleştirileceği yönünde soru işaretlerini ortadan kaldırmak adına bir kaç desen ortaya atılmıştır. Bu çalışmada "*Açıklayıcı Ardışık Desen*" kullanılmıştır. Açıklayıcı ardışık desene göre önce nicel veriler toplanır. Nicel verileri desteklemek adına nitel veriler toplanır ve ayrıntılı olarak analiz edilir (Creswell, 2017).

Çalışmada yarı deneysel desen uygulanmıştır. Araştırmada yer alan kontrol grubunda öğretim, programın ön gördüğü şekilde gerçekleşmiştir. Deney grubunda ise yaratıcı drama yöntemine uygun etkinlik planları çerçevesinde yürütülmüştür. Çalışmada programın ön gördüğü yöntemin ve yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarıları ve görüşleri üzerine etkisini belirlemek için

Başarı Testi (BT) ve Görüşme Formu (GF) hazırlanmıştır. Başarı testi tüm gruplara ön test ve son test olarak verilmiştir. Görüşme Formu ise sadece deney grubuna uygulama bittikten sonra uygulanmıştır. Araştırmanın desenine ilişkin bilgiler Tablo 1’ de verilmiştir.

Tablo 1

Çalışmanın Araştırma Deseni

Gruplar	Ön Test	Kullanılan Yöntemler	Son Test	Uygulama Sonunda Görüş
Deney	BT	Yaratıcı Drama	BT	GF
Kontrol	BT	Programın Öngördüğü Uygulamalar	BT	-

Yaratıcı drama yöntemine uygun hazırlanan etkinlikler için 14 ders saatini kapsayan günlük planların tasarımı, araştırmacı ve yaratıcı drama alanında çalışmalar yapmış uzmanlar tarafından iş birliği içinde oluşturulmuştur.

Bu araştırmada öğrenci gruplarını dekleştirmek ve öğrencilerin “Kültür ve Miras” öğrenme alanı kazanımları üzerindeki bilgilerini belirlemek üzere ön test yapılmıştır. Ön test analizleri yapıldıktan sonra belirlenen deney grubuna deneysel uygulama çalışmaları başlamıştır. Deneysel çalışma bittikten sonra her iki gruba da son test uygulanmıştır. Daha sonrasında uygulama bittikten sonra deney grubuna, drama ve sosyal bilgiler ders içeriklerine yönelik öğrenci görüşlerini alabilmek adına düzenlenen görüşme soruları sorulmuştur.

2.1.3. Çalışma Grubu

Bu araştırma 2019-2020 eğitim-öğretim yılı birinci döneminde 5 haftalık sürede Trabzon ili Araklı ilçesi Atatürk Ortaokulu 5. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada deney grubuna A rumuzu kontrol grubuna B rumuzu verilmiştir. Araştırma için öncelikli olarak yapılması gereken uygulama okulunun belirlenmesidir. Bunun için araştırmacının göz önünde bulundurduğu özellikler şöyle sıralanabilir; uygulama yapılan okula ulaşımın kolayca sağlanabilmesi, okul yönetiminin uygulama çalışmalarına izin vermesi, araştırma için gerekli izin belgelerinin alınması, uygulamaya dahil olacak öğretmenlerin istekli olması gibi kriterler. İlçedeki okul ve öğretmenlerle yüz yüze ve telefonla

iletişime geçilerek bilgilendirme yapılmıştır. Bu özellikler doğrultusunda araştırmanın uygulanacağı okula karar verilmiştir.

Deneyisel çalışmanın ortaokul 5. sınıfta uygulanmasında öğrencilerin yaş ve fiziksel özelliklerine uygun olması önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra yapılan araştırmalarda dikkate alınarak sınıf düzeyine saptanmıştır. Araştırmanın gerçekleşeceği okul belirlendikten sonra deney ve kontrol grupların belirlenmesine geçilmiştir. Çalışma toplam 65 kişiyle yürütülmüştür. Bunlardan 33'ü deney 32'si kontrol grubunu oluşturmaktadır.

Deney ve kontrol grubundaki öğrenciler tarafsız olarak seçilmiştir. Bu işlem için grupların eşitliğinin belirlenmesinden hemen sonra iki sınıftan hangisinin deney grubu olacağına karar verilmiştir. Bu işlem sonucunda 5A deney grubu 5B kontrol grubu olarak belirlenmiştir.

Deney grubu öğrencilerine ilkökul 5. sınıf sosyal bilgiler öğretim programının “Kültür ve Miras” öğrenme alanına ait kazanımlardan yola çıkarak 5 haftada 14 ders saati süresince yaratıcı drama yöntemi kullanılarak ders işlenmiştir. Kontrol grubu öğrencileri de sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından tarafsız olarak programın ön gördüğü öğretim uygulamaları ile ders işlemiştir. Ayrıca bu süreçte deney ve kontrol grubuna araştırmanın boyutlarıyla ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir. Deney grubunda araştırmacı tarafından işlenen derslerde, öğrencilerin araştırmacıyı dersin öğretmeni olarak benimsemeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Asıl uygulamadan önce birkaç ders saati öğrencilerle etkinlikler yapılmıştır.

Çalışma grubunda yer alan deney ve kontrol grubu öğrencilerinin sayı ve cinsiyetlerine göre dağılımı tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Deney ve Kontrol Grubu Öğrenci Dağılımı

Gruplar	Şube	Kız	Erkek	Toplam
Deney Grubu	5A	13	20	33
Kontrol Grubu	5B	12	20	32

Bu verilerden yola çıktığımızda; deney grubu 13 kız ve 20 erkek toplamda 33 kişiden meydana gelmektedir. Kontrol grubu ise 12 kız ve 20 erkek toplamda 32 kişiden oluşmaktadır. Deney ve kontrol grubundaki öğrenci sayıları ve cinsiyet

dağılımları birbiriyle dengelidir. Bu durum deneysel çalışma uygulamasının yapılabileceği fikrini ortaya koymuştur.

2.1.4.Verilerin Toplanması

- Sosyal bilgiler programında yer alan 5.sınıf, “Kültür ve Miras” öğrenme alanı ve kazanımlar incelenmiştir.
- “Kültür ve Miras” öğrenme alanının içerisinde yer alan 5 kazanıma ait 40 sorudan meydana gelen test maddeleri oluşturulmuştur. Geliştirilen test, geçerlik ve güvenirlik analizi tespiti için 6. sınıfa devam eden 100 öğrenciye uygulanmıştır.
- Uygulama sonrası, veriler uzmanlarla beraber analiz edilerek 30 maddelik “Sosyal Bilgiler Başarı Testi” hazırlanmıştır.
- “Kültür ve Miras” öğrenme alanını kazanımlarını içeren 14 ders saati kapsamında günlük ders planları araştırmacı ve drama alanında araştırma yapmış uzman tarafından hazırlanmıştır.
- Günlük ders planlarında yaratıcı drama etkinliklerinin çeşitliliğine ve özgünlüğüne dikkat edilmiştir. Ayrıca Yaratıcı Drama aşamaları açık ve anlaşılır bir dil kullanılarak yazılmıştır.
- 2019-2020 Eğitim-Öğretim yılının güz döneminde “Kültür ve Miras” öğrenme alanındaki ders konularının işlenmeye başlamadan 2 hafta öncesinden, öğrencilere “Sosyal Bilgiler Başarı Testi” ön-test olarak uygulanmıştır.
- Deney grubu “Kültü ve Miras” öğrenme alanı ders içeriği 14 saat boyunca yaratıcı drama etkinlikleriyle gerçekleştirilmiştir.
- Yaratıcı drama etkinliklerinden önce sınıf düzeni uygun hale getirilmiştir. Süreçte ihtiyaç duyulacak araç gereçler hazır hale getirilmiştir.
- Derslerin işleniş sırasında yaratıcı drama etkinliklerine ilişkin öğrenci resimleri çekilmiştir.
- Yaratıcı drama etkinliklerine öğrencilerin katılımı isteğe bağlı sunulmuş hiçbir zorlama yapılmamıştır.

- Kontrol grubuna hiçbir şekilde müdahalede bulunulmamış, programın ön gördüğü yöntem ve tekniklerle (soru-cevap, tartışma vb.) ders anlatımı gerçekleştirilmiştir.
- 14 saatlik drama etkinlikleri sonucunda ‘Sosyal Bilgiler Başarı Testi’ son-test olarak uygulanmıştır.
- Başarı testinden sonra deney grubundan rastgele üç öğrenci belirlenerek görüşme sorularının pilot uygulaması yapılmıştır.
- Pilot uygulamasının ardından görüşme formunun uygulanabilirliğine uzmanlar tarafından karar verilmiştir.
- Deney grubu öğrencileriyle tek tek görüşme yapılmış görüşme tamamen öğrencilerin gönüllü olarak katılımıyla gerçekleşmiştir.
- Uygulanan ön-test ve son-test sonuçlarından elde edilen veriler üzerinde, araştırma sorularına yanıt olacak gerekli istatistiksel işlemler gerçekleştirilmiştir.
- Görüşmede elde edilen veriler içerik analizi kullanılarak araştırma sonucuna yansıtılmıştır.
- İstatistiksel işlemlerle elde edilen bulgular, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda yorumlanmıştır.

2.1.5. Veri Toplama Araçları

“Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Drama Uygulamaları” adlı bu çalışmada Başarı Testi ve Görüşme Formu olmak üzere toplamda iki tane veri toplama aracı kullanılmıştır.

2.1.5.1. Başarı Testi

Araştırmanın gerçekleşeceği “Kültür ve Miras” konu çerçevesinde ilgili yerli ve yabancı kaynaklar taranmış olup sosyal bilgiler dersinin ve işlenecek öğrenme alanının amaçlarına uygun olarak deney ve kontrol grubu için kazanımlara yönelik belirtke tablosu ve uygulama planları oluşturulmuştur. Başarı testi pilot uygulama sonucunda ortaya çıkabilecek zayıf maddelerin dışarıda bırakılacağı düşünülerek her kazanım için birden fazla soru hazırlanmıştır. Bu

kazanımlar 2018 sosyal bilgiler programında yer almaktadır. Kazanımlara yönelik hazırlanan sorular tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3

Soruların Kazanımlara Dağılımı

Kazanım	Test soru numarası
SB.5.2.1. Somut kalıntılarından yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder.	1,2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
SB.5.2.2. Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesneleri ve eserleri tanıtır.	9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
SB.5.2.3. Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler.	16, 17, 18, 19, 20, 21, 22
SB.5.2.4. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder.	23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31
SB.5.2.5. Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihî gelişimini değerlendirir.	32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40

Tablo 3’te görüldüğü gibi araştırmada ortaokul 5. sınıf sosyal bilgiler dersi “Kültür ve Miras” öğrenme alanı kazanımlarını ölçmek amacıyla her biri dört seçenekli olan 40 test maddesi hazırlanmıştır. İlk kazanım 8, ikinci kazanım 7, üçüncü kazanım 7, dördüncü kazanım 9 ve beşinci kazanım 9 maddeden oluşmaktadır. Maddelerin testte yer alacak konumu uzman görüşüne başvurularak belirlenmiştir.

Test maddeleri Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi bünyesindeki akademisyenler ve diğer kamu kuruluşlarında eğitim öğretim veren uzmanların görüşlerine sunulmuştur. Uzmanlar birbirlerinde bağımsız olarak testte bulunan maddeleri bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarına göre sınıflara ayırmıştır. Test eğitim kurumlarında çalışan dil bilimciler tarafından incelenmiş soruyu anlamada yanlış kavramaya sebebiyet verebilecek sorular belirlenmiştir. Bu doğrultuda gerekli düzeltmeler yapılarak testin dili sadeleştirilmiş ve öğrenciler tarafından anlaşılabilir bir seviyeye getirilmeye çalışılmıştır.

Testin geçerlik ve güvenirlik çalışması için uygulama Trabzon/Araklı ilçesinde bulunan 2 farklı ortaokulda 4 ayrı 6. sınıf şubesinde toplam 100

öğrenciye uygulanmıştır. Pilot uygulamada yer alan 6. sınıf öğrencilerin daha önceden sosyal bilgiler dersinde yer alan “Kültür ve Miras” öğrenme alanındaki kazanımları işlemiş olmaları dikkate alınmıştır. 100 öğrenciye uygulanan testin sonuçlarına bakılmıştır. Sonuçlar uzmanlar tarafından elektronik ortama geçirilmeden önce tekrar tekrar kontrol edilmiştir. Elektronik ortama aktarılan veriler gerekli kontroller sonunda bazı istatistik analizlere tabi tutulmuştur. Veriler Excel ve SPSS programlarıyla analiz edilmiştir. Analizde her bir maddenin güçlük indeksi (p) ve ayırt edicilik indeksi (r) tespit edilmiştir. Bu değerlendirme kriterine göre yapılan analiz sonucunda KR-21 güvenirlik katsayısı 0.89 olarak bulunmuştur. Analizde alt grubun %27’si ve üst grubun %27’si kullanılmıştır. Bu değerlendirmeden yola çıkıldığında test maddelerinin kullanılabilir olduğu sonucu çıkarılmıştır. İstatistik verilere göre her bir maddenin güçlük indeksi ve ayırt edicilik indeksi bulunmuştur. 40 maddeden oluşan test uzman görüşleriyle birlikte 30 maddeye indirilerek kullanılacak başarı testi oluşturulmuştur. Başarı testinden çıkarılan madde numaraları 1, 4, 7, 9, 17, 22, 23, 27, 30 ve 33 olmak üzere toplamda on tanedir. 2018 sosyal bilgiler programında yer alan “Kültür ve Miras” öğrenme alanına ait kazanımlara ilişkin soru sayıları oluşmuştur. Başarı testinde kullanılacak test maddeleri koyu renkle tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4**Akademik Başarı Testi Ön Uygulama Madde Analizi Tablosu**

Madde No	Madde Ayrıcılık Gücü (r)	Madde Güçlük İndeksi (p)
1	0.33	0.53
2	0.53	0.53
3	0.53	0.6
4	0.2	0.53
5	0.7	0.58
6	0.57	0.45
7	0.37	0.45
8	0.53	0.5
9	0.3	0.62
10	0.4	0.6
11	0.57	0.58
12	0.6	0.67
13	0.47	0.53
14	0.43	0.72
15	0.47	0.63
16	0.47	0.67
17	0.33	0.77
18	0.5	0.52
19	0.7	0.55
20	0.73	0.6
21	0.47	0.7
22	0.33	0.7
23	0.37	0.48
24	0.43	0.65
25	0.5	0.62
26	0.47	0.57
27	0.27	0.77
28	0.67	0.53
29	0.67	0.5
30	0.37	0.62
31	0.57	0.55
32	0.57	0.58
33	0.17	0.35
34	0.63	0.45
35	0.43	0.62
36	0.47	0.53
37	0.47	0.47
38	0.4	0.37
39	0.77	0.55
40	0.73	0.57

Madde güçlük indeksi (p) ve madde ayırt edicilik (r) hesaplanmıştır.
Madde ayırt edicilik (r) ölçülen özelliklere ilişkin olarak soruların öğrencileri ne

derece ayırt ettiğini göstermektedir. Madde ayırıcılık değeri -1 ile +1 değerleri arasında değişkenlik gösterir. Maddenin 0,40 ve üzeri çok iyi, 0,30 ile 0,39 arasında olması iyi olduğunu ve 0,20 altı olması düzeltilmek zorunda olduğunu gösterir (Büyüköztürk, 2016). Madde güçlük indeksi sıfır ile bir arasında değer alır, bir testteki bir maddeye doğru cevap veren öğrenci sayısının gruptaki toplam öğrenci sayısına oranını gösterir. Değerin sıfıra yakın olması maddenin zor, 0,5 olması maddenin orta düzeyde ve bire yakın olması ise maddenin kolay olduğunu gösterir (Özçelik, 1997).

2.1.5.2. Görüşme Formu

Başarı testi ile elde edilen nicel verileri desteklemek adına nitel verilere de ulaşmak istenmiş ve görüşme formu çerçevesinde veri toplama yoluna gidilmiştir. Krueger (1994) göre görüşme; katılımcıların düşüncelerini rahatça ve özgürce ifade edebildiği bir ortamda dikkatlice planlanmış bir konuşma olarak tanımlanabilir.

Yapılandırılmış görüşmelere göre yarı yapılandırılmış görüşmeler kolayca esnetilebilen özelliklere sahiptir. Yarı yapılandırılmış sorular önceden tasarlanır. Görüşmenin akışına göre sorularda küçük değişikliklere gidilerek düzeltme yapılabilir. Soruların katılımcı tarafından anlaşılmadığı zamanlarda sorular açılarak örneklem yoluna da gidilebilir. Ayrıca katılımcılar soruları cevaplarırken diğer sorulara da farkında olmadan cevap verebilir bu da araştırmacının analizlerini yaparken bunu da hesaba katmasını gerektirecektir (Ekiz, 2003). Yarı yapılandırılmış görüşme formunun araştırmacıya sunduğu en önemli kolaylık önceden hazırlanmış forma bağlı olarak sürdürülen görüşmenin daha sistematik bilgi sunmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Araştırma sonunda deney grubunun sosyal bilgiler dersi yaratıcı drama uygulamalarına ve ders içeriklerine yönelik görüşlerinin alınması için ilgili literatürler taranarak 8 soru oluşturulmuştur. Akabinde uzman görüşlerine başvurulmuş, sorular üzerinde düzeltmeler yapılarak soru sayısı 7 olarak belirlenmiştir. İlk soru demografik özellikte tasarlanmıştır. Diğer 3 soru ve son soru drama yöntemine yönelikken geri kalan sorular sosyal bilgiler dersine yönelik sorulardır.

Görüşme formunda bulunan soruların amacımıza iyi hizmet etmesini belirlemek için asıl görüşmeleri başlatmadan önce pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamada şu basamaklar yer almıştır. Sosyal bilgiler dersi yaratıcı drama uygulamaları bittikten sonra deney grubunda bulunan 33 kişiden rastgele 3 kişi çekilerek görüşme soruları uygulanmıştır. Görüşme soruları (EK-3) her bir öğrenciye 5 ile 10 dakika arasında uygulanmıştır. Öğrencilere gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra onların izinleri doğrultusunda ses kaydı yapılmıştır. Elde edilen ses kayıtları yazılı ortama aktararak uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanların onaylaması sonucunda diğer öğrencilerle de görüşme yapılmıştır.

Pilot görüşmede sorulara verilen cevapların, görüşme formunda yer alan soruların istenilen nitelikte olduğu kararına varıldıktan sonra diğer öğrencilerle de görüşmeler başlamıştır. Görüşme sırasında öğrencilerden izin alınarak ses kaydı yapılmıştır. Hiçbir öğrenci görüşme yapılmaya zorlanılmamıştır. Görüşmeler genellikle 5 ila 15 dk. arasında bir zamanı kapsamıştır.

2.1.6. Uygulamanın Aşamaları

Bu kısımda araştırmanın uygulandığı sırada gerçekleştirilen işlemlere yer verilmiştir. Deney ve kontrol grubunda izlenilen yol çizgisi ayrıntılı olarak aktarılmıştır.

2.1.6.1. Deneysel İşlem Aşamaları

Araştırma problemi ve alt problemlerine yönelik verileri toplamak amacıyla gerçekleştirilen işlemler şu şekilde sıralanabilir:

- Araştırmanın yapılacağı okuldan gerekli izinler alınmış ve resmi işlem (Ek1) sürecine başlanılmıştır.
- Araştırmanın gerçekleşeceği okul, sınıf düzeyi ile deney ve kontrol grupları tespit edilmiştir.
- Deney grubunun derslerini araştırmacı, kontrol grubunun derslerini ise sınıfın kendi sosyal bilgiler öğretmeni gerçekleştireceği kararı verilmiştir.
- Deney ve kontrol grupları rastgele seçilmiştir. Dersin sosyal bilgiler öğretmeni ile araştırmacı arasında ayrıntılı bir görüşme

gerçekleştirmiş olup sürecin aksamadan gerçekleşmesi için sürekli koordine halinde olunacağı kararlaştırılmıştır.

- Deney gurubunda uygulanacak olan yaratıcı drama etkinliklerini içeren ders planları ile hazırlık süreci gerçekleşmiştir. Uygulamada yer alan yaratıcı drama etkinliklerini içeren ders planları uzmanlar tarafından incelenerek gerekli düzeltilmeler yapılmıştır.
- Yaratıcı drama etkinliklerini içeren ders planları ısınma, canlandırma ve değerlendirme basamaklarına uygun bir şekilde dizayn edilmiştir.
- Yaratıcı drama etkinliklerini içeren ders planlarına (Ek4) ilk hafta 2 ders saati sonraki haftalar 3 ders saati olmak üzere toplam 14 ders saati yapılarak işlenmiştir.
- Deney grubunda yaratıcı drama ders etkinliklerini içeren planları uygulamadan önce öğrencilere gerekli kurallar söylenilmiş ve etkinlikler hakkında bilgi verilmiştir.
- Deney grubu öğrencilerinin “Kültür ve Miras” öğrenme alanı kazanımlarını kavrayacak ders planlarının hazırlanması yanında bu öğrenme alanına ait değerlerinde kazanılması için planların uygulanışında ayrı bir çaba gösterilmiştir.
- Yaratıcı drama etkinliklerinde ısınma aşamasında öğrencilerin aktif olabilmesini sağlayacak oyun türleri seçilmiştir. Canlandırma grup seçimleri rastlantısal şekilde ele anılmıştır. Değerlendirme aşamasında ise tüm yaratıcı drama süreçlerinde işlenen konulara ilişkin bilgiler ele alınmıştır.
- Yaratıcı drama uygulamaları sonucunda kazanımları içeren başarı testi (Ek-2) yapılarak değerlendirmeler yapılmıştır.

2.1.6.2. Kontrol Grubunda Gerçekleştirilen Uygulamalar

Deneyisel işlem boyunca kontrol grubunda herhangi değişikliğe gidilmeden programın öngördüğü yöntem ve teknikler doğrultusunda sosyal bilgiler dersi işlenilmiştir. Deney grubunda olduğu gibi “Kültür ve Miras” öğrenme alanına ait kazanım konuları ilk hafta 2 sonraki haftada 3 saatten 5 hafta boyunca 14 saat ders

işlenilmiştir. Kontrol grubundaki sosyal bilgiler öğretmeni tarafından işlenen derslerdeki kazanımlar şu şekildedir.

- Araştırma sürecinde birinci hafta içerisinde kontrol grubunda gerçekleşen derste “Kültür ve Miras” öğrenme alanına ait ilk kazanım “Somut kalıntılardan yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder.” konusu işlenmiştir.
- Araştırma sürecinde ikinci hafta içerisinde kontrol grubunda gerçekleşen derste “Kültür ve Miras” öğrenme alanına ait ikinci kazanım “Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesneleri ve eserleri tanıtır.” konusu işlenmiştir.
- Araştırma sürecinde üçüncü hafta içerisinde kontrol grubunda gerçekleşen derste “Kültür ve Miras” öğrenme alanına ait üçüncü kazanım “Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler.” konusu işlenmiştir.
- Araştırma sürecinde dördüncü hafta içerisinde kontrol grubunda gerçekleşen derste “Kültür ve Miras” öğrenme alanına ait dördüncü kazanım “Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder.” konusu işlenmiştir.
- Araştırma sürecinde beşinci hafta içerisinde kontrol grubunda gerçekleşen derste “Kültür ve Miras” öğrenme alanına ait beşinci kazanım “Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihî gelişimini değerlendirir.” konusu işlenmiştir.

Araştırma kapsamında araştırmacı kontrol grubuna müdahale etmemiştir. Kontrol grubu derslerine var olan sosyal bilgiler öğretmenleri girerek programın ön gördüğü şekilde ders işlemiştir. Ayrıca dersler bilgisayar, projeksiyon ve akıllı tahta kullanılarak işlenmiştir.

2.1.6.3. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Bu araştırmada, bağımsız değişken yaratıcı drama yöntemine göre yapılan etkinlikleri kapsarken bağımlı değişken öğrencilerin erişim puanlarını

kapsamaktadır. Elde edilen veriler ön-test, son-test ve deney grubuna uygulanan görüşme soruları şeklinde üç aşamada gerçekleşmiştir.

Ön-test ve son-test, her madde için doğru cevaplar 1, yanlış ve boş cevaplar 0 olarak puanlandırılmıştır. Alt problemlerin test edilmesinde anlamlılık düzeyi $p \leq .05$ olarak alınmıştır. Verilerin analizine karar vermek için yapılan bazı işlemler tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 5

Normallik Testi Analizleri

Test Türü	Çarpık	Basık	P*
Deney Ön Test	-.43	-.12	.46
Kontrol Ön Test	-.09	-1.39	.03
Deney Son Test	-.03	-.52	.56
Kontrol Son Test	-.05	-.77	.74

Tablo 6 incelendiğinde başarı testi değerlerinde genel olarak normal bir dağılım olduğu, çarpıklık ve basıklık katsayı değerlerinin ± 2 arasında yer aldığı görülmektedir. Verilerin basıklık ve çarpıklık değerlerinin -2 ve +2 arasında olması dağılımın anlamlı olduğunu gösterir (Kim, 2013). Normallik için bakılan bir diğer test Shapiro-Wilk’dır. Normallik analizinde kullanılan Shapiro-Wilk normallik testinin anlamlı ($p > .05$) olmadığı sonucu bulunmuştur. Fakat kontrol grubunun ön test verilerinde çarpıklık ve basıklık değerinin normal dağıldığı ve Shapiro Wilk normallik testinin anlamlı ($p < .05$) olduğu görülmektedir.

Sonuçlara baktığımızda genel olarak normallik ve anlamlılık verilerinin istenilen nitelikte olması parametrik testlerin yapılabilirliğini göstermektedir. Ancak sadece kontrol grubunun ön testin de anlamlılığının istenilen sonuçta olmadığı görülse de çarpık ve basıklık dikkate alındığında parametrik analizlere gidilebileceği sonucuna varılmıştır. Parametrik testlerin yapılabilmesi için çalışma grubunda yer alan kişi sayısının 30’dan fazla olması ve verilerin normal dağılım göstermesi gerektiği belirtilmiştir (Can, 2014: 25-82). Dolayısıyla deney ve kontrol gruplarının ön-son test puanlarının analizinde parametrik olan analiz tekniklerinden bağımlı ve bağımsız gruplar t-Testi kullanılmıştır.

İstatistik işlemler SPSS (Statistical Package for Social Science) 20 Paket programında bağımsız gruplar t-Testi (independent samples) ve bağımlı

değişkenler (ilişkili örneklemeler) için t-Testi (paired samples) analizi kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Deney grubuna uygulanan görüşme sorularının ses kayıtları araştırmacı tarafından elektronik ortama aktarılmıştır. Görüşme verilerinin içerik analizi Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği güvenirlik formülüne uygun olarak yapılmıştır.

2.1.6.4. Süre ve Olanaklar

Araştırmacı, çalışma öncesinde yaratıcı drama alanında uzman kişiler tarafından lisans eğitimi ve öğretimi sırasında yaratıcı drama dersini almıştır. Araştırmacının örgün eğitim alarak katıldığı bu ders, 2015-2016 güz dönemi boyunca haftada 3 saat şeklinde uygulanmıştır. Araştırmacı yaratıcı drama derslerini başarıyla tamamlamıştır. Araştırmacının yaratıcı drama derslerini başarıyla tamamladığına dair ilgili başarı notu araştırmacının transkribinde yer almaktadır. Ders planlarının hazırlanması aşamasında, yaratıcı drama alanı uzmanları ve drama öğretmenleri ile görüşmeler yapılmıştır.

Araştırmanın uygulama işlemleri 2019-2020 eğitim öğretim yılı güz döneminde 30 Eylül- 15 Kasım tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Uygulama takvimi tablo 5' de yer almıştır.

Tablo 6

Uygulama Takvimi

Tarih	Uygulama	Süre
30/09/2019	Deney ve kontrol grubu ön test uygulaması	40 dk
11/10/2019	Araştırmacıyla ön tanışma	40 dk
18/10/2019	Birinci hafta ders planı uygulaması	40+40 dk
22/10/2019	İkinci hafta ders planı uygulaması	40+40+40 dk
30/10/2019	Üçüncü hafta ders planı uygulaması	40+40+40 dk
05/11/2019	Dördüncü hafta ders planı uygulaması	40+40+40 dk
12/11/2019	Beşinci hafta ders planı uygulaması	40+40+40 dk
13/11/2019	Deney ve kontrol grubu son test uygulaması	40 dk
13/11/2019	Deney grubu görüşme formu pilot uygulaması	25 dk
15/11/2019	Deney grubu görüşme formu uygulaması	5 saat

Tablo 5'te deney ve kontrol grubu ön test uygulaması, araştırmacıyla ön tanışma, ders planlarının uygulanması, deney ve kontrol grubu son test

uygulaması, deney grubu görüşme formu pilot uygulaması ve deney grubu görüşme formu uygulamasıyla ilgili tarih ve süreyle ilgili ayrıntılı bilgi verilmiştir.

2.1.6.5. Nitel Veri Analizlerinin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması

Nitel araştırmaların niteliği geleneksel olan “güvenirlik” ve “geçerlik” kavramlarla değil; nitel araştırmaların doğasına uygun olan “inanırlık”, “tutarlık”, “aktarılabirlik” ve “doğrulanabilirlik” gibi ölçütlere bağlıdır (Miles ve Huberman, 1994).

Bu çerçevede araştırmanın tüm aşamaları ayrıntılı bir şekilde açıkça belirtilmiştir. Verilerin ortaya konulmasında görüşmede elde edilen örnek katılımcı ifadeleri içerik analizi yaklaşımı ile sunulmuştur (Büyüköztürk vd., 2009). Görüşmeye katılanların kendilerini rahatlıkla ifade edebilecekleri bir ortamda zorlama yapılmadan samimi bir şekilde veri kaydı yapılmıştır. Katılımcıları etkileyecek söylemlerde bulunulmamıştır. Katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmeler okulun veli görüşme odasında ve sistem odasında yürütülmüştür.

Görüşmede yer alan sorular uzman görüşlerine başvurulmuş oluşturulmuştur. Uzmanlar yaklaşık olarak birbirlerine uygun sorular oluşturmuştur. Soruların oluşturulmasında Miles ve Huberman’ın (1994) önerdiği güvenilirlik formülü $Güvenirlik = \frac{Görüş\ Birliği}{Görüş\ Birliği + Görüş\ Ayrılığı}$ kullanılmıştır. Formüle göre soruların % 86 birbirleriyle eşleştiği görülmüştür.

Araştırmanın tutarlılığının sağlanması için hazırlanan görüşme sorularının araştırmanın yöntemiyle uyumlu olmasına dikkat edilmiştir. Görüşme bütün katılımcılara aynı mesafede yaklaşılarak yapılmıştır. Görüşme sonucunda edinilen verilerin kodlanmasında uzman görüşlerine başvurulmuştur.

Nitel araştırmalarda kodlama süreçleri işlenişi şu şekildedir. İki bağımsız kodlayıcının bir birleriyle etkileşimde bulunmadan farklı ortamlarda aynı veri setinin farklılık ve benzerliklerini sayısal olarak karşılaştırılarak minimum % 70 düzeyinde tutarlılığı sağlaması gerekmektedir. Verilerin tutarlılığı % 70 düzeyinden büyük olması çalışmanın lehine bir sonuç doğurur (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Miles ve Huberman’ın (1994) önerdiği güvenilirlik formülü

Güvenirlik = Görüş Birliğ/ (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı). Görüşmede elde edilen veriler uzman kişiler tarafından bağımsız olarak kodlanmıştır. Kodlama çalışmalarını yapan uzmanlar daha sonra bir araya gelerek farklı olan kodlamalarda uzlaşılıp ortak bir karara varılmıştır. Çalışmalar sonucunda ortaya 75 kod çıkarılmış ve bu kodlardan 6'sı uzmanlar arasında farklılık göstermiştir. Miles ve Huberman'ın formülü uygulandığında uzmanların kodları arasında % 92 düzeyinde verilerin birbirleriyle eşleştiği gözükmemektedir. Bu sonuçlara dayanarak bulguların araştırma için güvenilir olduğu kararna varılabilir.

3. BÖLÜM

3.1. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde deney ve kontrol grubundaki uygulamalar sonunda elde edilen nicel ve nitel verilerin bulgularına yer verilmiştir.

3.1.1. Nicel Verilere İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmada elde edilen veriler doğrultusunda problem ve alt problemlere verilen cevaplar ele alınmıştır. Araştırmada yer alan deney grubu, yaratıcı drama ile ders işlenilen grup; kontrol grubu programın ön gördüğü şekilde ders işlenilen gruptur.

Nicel veriler kapsamında sosyal bilgilerde yaratıcı drama uygulamalarının etkisini belirlemek amacıyla başarı testi ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Bu uygulamadan elde edilen nicel veriler SPSS 20 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programından yararlanılarak analiz edilmiştir.

3.1.1.1. Akademik Başarı Testine ilişkin Bulgular

Uygulama öncesinde grupların başarı ortalamaları arasında fark olup olmadığını bulmak amacıyla deney ve kontrol gruplarının “Sosyal Bilgiler Başarı Testi” ön-test puanları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının başarı ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını ölçmek için parametrik istatistiklerden bağımsız gruplar t testi kullanılmıştır (Can, 2014).

Deney ve kontrol grubu akademik başarı ön test uygulamalarının karşılaştırılması ile elde edilen bulgulara ilişkin bağımsız t-Testi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7**Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Ön Test Başarı Puanlarının Karşılaştırılması**

Gruplar	(N)	($\bar{X}$)	(Ss)	Sd	t	p
Deney Ön Test	33	11.81	3.58	63	.64	.51
Kontrol Ön Test	32	12.53	5.12			

Tablo 7’de görüldüğü üzere yaratıcı drama etkinliklerinin yürütüldüğü deney grubu ile programın ön gördüğü etkinliklerin yürütüldüğü kontrol grubu üzerinde ölçümler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t(63)=.648$; $p(.517)>.05$). Gruplara ait ortalamalar dikkate alındığında ise, kontrol grubundaki öğrencilerin, deney grubundaki öğrencilere göre akademik başarı ön test puanlarının az bir farkla daha yüksek ($12.53 > 11.81$) olduğu sonucunu ulaşılsa da bunun uygulama öncesi gruplar arasında iç geçerliliği tehdit eder derecede bir fark oluşturmadığı söylenilebilir.

Deney ve kontrol grubu akademik başarı son test puanlarının karşılaştırılması ile elde edilen bulgulara ilişkin t-Testi sonuçları Tablo 8’da verilmiştir.

Tablo 8**Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Son Test Başarı Puanlarının Karşılaştırılması**

Grup	(N)	($\bar{X}$)	(Ss)	Sd	t	p
Deney Son Test	33	20.66	4.74	63	2.64	.01
Kontrol Son Test	32	17.21	5.74			

Tablo 8’de görüldüğü üzere yaratıcı drama etkinliklerinin yürütüldüğü deney grubu ile programın ön gördüğü etkinliklerin yürütüldüğü kontrol grubu üzerinde yapılan t-Testi sonuçlarına göre grupların son test puanları arasında anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur ($t(63)=2.64$; $p(.01)<.05$). Grupların ortalamaları dikkate alındığında, deney grubundaki öğrencilerin, kontrol grubundaki öğrencilere göre akademik başarı son test puan ortalamalarının daha

yüksek ($20.66 > 17.21$) olduğu görülmektedir. Bu bulgular, yaratıcı drama uygulamaları ile derslerin yürütüldüğü deney grubunun, programın ön gördüğü etkinlikler ile derslerin yürütüldüğü kontrol grubuna göre daha üst düzeyde geliştirici olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin ön test ve son test puanları arasındaki değişimi belirlemek amacıyla yapılan bağımlı t-Testi sonuçları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9

Deney Grubu Akademik Başarı Ön Test ve Son Test Puanları İçin Bağımlı t-Testi Sonuçları

Değişkenler	(N)	($\bar{X}$)	(Ss)	Sd	T	p
Deney grubu Ön test	33	11.81	3.59	32	11.93	.00
Deney grubu Son test		20.66	4.74			

Tablo 9'da görüldüğü üzere, deney grubundaki öğrencilerin başarı düzeyindeki değişime bakıldığında grubun ön test ile son test puanları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($t(32)=11.93$; $p(.00)<.05$). Deney grubunun ön test ve son test ortalamaları dikkate alındığında, son test puan ortalamalarının ön test puan ortalamalarından daha yüksek ($11.81 < 20.66$) olduğu görülmektedir. Son test lehine ortaya çıkan bu farklılık, uygulanan yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Kontrol grubu öğrencilerin ön test ve son test puanları arasındaki değişimi belirlemek amacıyla yapılan, bağımlı t-Testi sonuçları tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10

Kontrol Grubu Akademik Başarı Ön Test ve Son Test Puanları için Bağımlı t-Testi Sonuçları

Değişkenler	(N)	($\bar{X}$)	(Ss)	Sd	T	p
Kontrol grubu Ön test	32	12.53	5.12	31	7.00	.00
Kontrol grubu Son test		17.21	5.74			

Tablo 10’da görüldüğü üzere, kontrol grubundaki öğrencilerin başarı düzeylerindeki değişime bakıldığında grubun ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($t(31)=7.00$; $p(.00)<.05$). Kontrol grubunun ön test ve son test ortalamaları dikkate alındığında, son test puan ortalamalarının ön test puan ortalamalarından daha yüksek ($17.21 < 12.53$) olduğu görülmektedir. Son test lehine ortaya çıkan bu farklılık, uygulanan etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Yaratıcı drama etkinliklerinin yürütüldüğü deney grubu ile programın ön gördüğü etkinliklerin yürütüldüğü kontrol grubunun ön testi ve son testi arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Fakat veri sonuçlarına baktığımızda drama etkinliklerinin yürütüldüğü deney grubunun ön testi ve son testi arasındaki aritmetik ortalama farkı fazladır. Yine deney grubunun son test aritmetik ortalaması kontrol grubunun son test aritmetik ortalamasından yüksek çıkmıştır. Buradan şu sonuca ulaşabiliriz. Deney grubu ve kontrol grubu ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark çıkmasına rağmen yaratıcı drama etkinliklerinin yürütüldüğü deney grubunun son test aritmetik ortalaması kontrol grubuna nazaran daha yüksek çıkmıştır. Bu durumda yaratıcı drama etkinliklerinin programda yer alan etkinliklere oranla başarıyı daha çok artırdığı söylenebilir. Kontrol grubundaki anlamlı farklılık ise mevcut programın öğrenci merkezli oluşuna işaret etmektedir.

3.1.2. Nitel Verilere İlişkin Bulgular

Bu başlık altında deney grubu öğrencilerinin yaratıcı drama uygulamalarına ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Çalışmaya katılan öğrencilerle yapılan görüşme kayıtları birkaç defa dikkatli bir şekilde düzenlenerek yazılı hale getirilmiştir. Elde edilen veri dizisi araştırmacılar tarafından incelendikten sonra nitel analizde kullanılacak kod ve kategoriler belirlenmiştir.

Her iki araştırmacı tarafından yapılan analiz sonucunda oluşturulan kod ve kategoriler beraber incelenerek benzer olan kategoriler netleştirilmiştir. Farklılık gösteren kod ve kategorilerde uzlaşılarak fikir birliğine gidilmiştir. Bütün verilerin analiz işlemi tamamlandıktan sonra oluşturulan kod ve kategoriler uzman

görüşlerine sunulmuş ve alınan öneriler doğrultusunda kod ve kategorilerin son hallerine yer verilmiştir. İçerik analiziyle oluşturulan bu kodlar bulgular bölümünde frekans değerleriyle tablolar halinde verilmiştir. Ayrıca kodlarla ilgili öğrencilerin söyledikleri doğrudan alıntılar yapılarak betimsel olarak sunulmuştur.

3.1.2.1. Görüşme Formuna İlişkin Bulgular

Görüşme formu 7 sorudan oluşmaktadır. İlk soru öğrencilerin cinsiyetini belirten demografik özelliktedir. Diğer 6 sorunun ilk üç sorusu ve son sorusu drama etkinliklerinin beğenilip beğenilmediği, drama derslerinin devamlılığı, drama etkinlikleri sırasında karşılaşılan durumları ve yaratıcı drama derslerine ilişkin önerileri kapsayan sorulardır. Geri kanal iki soru yaratıcı drama etkinlikleriyle anlatılan sosyal bilgiler ders içeriklerinin bilgi boyutunu ele almıştır.

Çalışmaya ilişkin görüşleri alınan deney grubu öğrencilerinin yaratıcı drama etkinliklerini beğenip beğenmeme durumları psikomotor, duyuşsal ve zihinsel yönde beğenme şeklinde kategorileştirilmiştir. Bu Kategoriler öğrenci ifadelerinden türetilmiş kodlar ile oluşturulmuş ve tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11

Öğrencilerin Ders Etkinliklerini Beğenip Beğenmeme Durumları

Kategori	Kodlar	Kodu Belirten Öğrenciler	N
Psikomotor Yönden Beğenme	Etkinlikte bulunma	Ö3, Ö8, Ö9, Ö10, Ö13, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö28	14
	İletişim kurma	Ö3, Ö5, Ö10, Ö12	4
	El becerilerini geliştirme	Ö4, Ö26	2
Duyuşsal Yönden Beğenme	Eğlenceli	Ö1, Ö3, Ö9, Ö10, Ö11, Ö14, Ö19, Ö20, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö27, Ö30	14
	Güzel olma	Ö6, Ö9, Ö13, Ö18, Ö26, Ö29, Ö30	7
	Aitlik	Ö7	1
	Sevgi	Ö7	1
Zihinsel Yönden Beğenme	Öğrenme	Ö1, Ö5, Ö8, Ö12, Ö14, Ö23, Ö24, Ö26, Ö28, Ö30	10
	Yaratıcılık	Ö12, Ö15, Ö25, Ö26	4
	Kalıcılık	Ö15	1

Tablo 11'e baktığımızda öğrenci ifadelerinde yaratıcı dramayı beğenmeme durumlarına karşı herhangi bir söylemle karşılaşmamıştır. Öğrencilerin yaratıcı drama etkilerini beğendiklerini ve beğenme durumlarının psikomotor, duyuşsal ve zihinsel yönde olduğu tespit edilmiştir.

Psikomotor yönden beğenme: “Beğendim.resim yapmamız, Mezopotamya uygarlıklarını öğrenmemiz bilmediğim şeyleri kattınız bana” (Ö28)

Duyuşsal yönden beğenme: “Evet çünkü dersleri daha iyi anlıyorum eğlenceli olunca daha güzel daha eğlenceli geçiyor.” (Ö1)

Zihinsel yönden beğenme: “Mezopotamya uygarlıklarını öğrenmemiz bilmediğim şeyleri kattınız bana.” (Ö28)

Görüşleri alınan deney grubu öğrencilerinin bir diğer sorusu sosyal bilgiler dersinin yaratıcı drama etkinlikleri kullanılarak devam etmesine ilişkin ifadeleri ele almıştır. Cevapların incelenmesi sonucunda öğrenci ifadelerinden türetilmiş kodlar ile kategoriler oluşturulmuş ve tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12

Sosyal Bilgiler Dersinin Yaratıcı Drama Etkinlikleriyle Devam Etmesine İlişkin Durumlar

Kategori	Kodlar	Kodu Belirten Öğrenciler	N
Öğrenci	Yazı yazma	Ö4, Ö5, Ö13, Ö14, Ö17, Ö19, Ö21	7
	İletişim	Ö12, Ö15, Ö29	3
	Devamlılık	Ö25	1
	Standart	Ö1	1
Ders	Eğlenceli	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö7, Ö11, Ö16, Ö17, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö27	16
	Etkinlik	Ö4, Ö7, Ö8, Ö12, Ö14, Ö16, Ö17, Ö18, Ö23, Ö26, Ö28, Ö29	12
	Öğrenme	Ö1, Ö8, Ö13, Ö14, Ö24, Ö25, Ö27, Ö30	8
	Yararlı	Ö4, Ö9, Ö10, Ö15, Ö29	5
	Kalıcı	Ö5, Ö9, Ö13	3
	Heyecanlı	Ö6, Ö28	2
	Odaklanma	Ö8, Ö9	2
	Yaratıcı	Ö15, Ö22	2
	El becerisi	Ö15	1
	gelişme		1
	Sevme	Ö18	1
	Tekrar	Ö5	1

Tablo 12 incelendiğinde sosyal bilgiler dersinin yaratıcı drama etkinlikleriyle devam etmesine ilişkin görüşlerde tüm öğrenciler drama etkinliklerinin devam etmesinden yanadır. Yaratı drama dersinin devam etmesi öğrenci ve ders temeline dayandırarak kategorileştirilmiştir. Kategoriler öğrenci görüşlerinde yer alan ifadelerden oluşturulan kodlardan meydana gelmiştir. Öğrencilerin arkadaşlıklarının devam etmesi, birbirleriyle iletişim kurması, yazı yazmak istememeleri ve standart ders işleyişinde uzaklaşmak istemeleri gibi kodlar öğrencilerle ilişkili bir durum olarak belirlenmiştir. Dersin kalıcı olması, tekrara gerek duymama, öğrenmenin gerçekleşmesi, dersi sevme gibi kodlarda dersle ilişkili bir durum olarak belirlenmiştir.

Öğrenci: *“İsterdim daha fazla arkadaşlarımla kaynaştım. Küs olduğum arkadaşlarla iyi geçinmek isterdim.”* (Ö12)

Ders: *“İstiyorum. Çünkü bu derste böyle etkinlikler yaparak çok daha fazla bilgi edinebiliriz. Böyle etkinlik yaparak daha çok dinleyebiliriz.”* (Ö8)

Görüşleri alınan deney grubu öğrencilerinin bir diğer sorusu da yaratıcı drama etkinlikleri sırasında karşılaşılan olaylara ilişkin ifadelerini almaya yöneliktir. İncelemeler sonucunda öğrencilerin drama etkinlikleri sırasında karşılaştıkları olumlu ve olumsuz durumlar olmak üzere iki kategori oluşturulmuştur. Bu kategoriler öğrenci ifadelerinden türetilmiş olan kodlardan meydana gelmiş olup ve tablo 13'deki gibi düzenlenmiştir.

Tablo 13**Yaratıcı Drama Etkinlikleri Sırasında Karşılaşılan Olaylara İlişkin****Durumlar**

Kategori	Kodlar	Kodu Belirten Öğrenciler	N
Olumlu	Etkinlik	Ö1, Ö9, Ö12, Ö19, Ö20, Ö26, Ö28, Ö30	8
	İletişim	Ö7, Ö14, Ö18, Ö19, Ö22, Ö23	6
	Öğrenme	Ö5, Ö8, Ö23, Ö25, Ö29, Ö30	6
	Eğlenceli	Ö2, Ö13, Ö17, Ö19, Ö24	5
	El becerisi	Ö9, Ö12, Ö20, Ö30	4
	Grup birliği	Ö4, Ö6, Ö15	3
	Verimli zaman	Ö16, Ö19, Ö23	3
	Kalıcılık	Ö14, Ö15	2
	Kültür bilinci	Ö9, Ö30	2
	Arkadaşlık	Ö29	1
	Dil gelişimi	Ö18	1
	Düşünme	Ö12	1
	Sosyalleşme	Ö22	1
Olumsuz	Gürültü	Ö8, Ö19, Ö22	3
	Dengesizlik	Ö3, Ö17	2
	Materyal zayıflığı	Ö24	1
	Not tutmama	Ö10	1
	Tartışma	Ö7	1

Tablo 13’e baktığımızda öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleri sırasında karşılaştıkları olaylara ilişkin görüşlerinde olumlu ifadelerin yanı sıra olumsuz ifadelerinde olduğu görülmektedir. Olumlu ifadelerde öğrenmenin gerçekleşmesi, sosyalleşme, dil gelişimi, el becerisi gelişimi, kalıcılık, arkadaşlık, grup birliği gibi birçok etken yer almaktadır. Olumsuz ifadelerde ise öğrencilerin etkinlik sırasında denge kuramayışı, materyal zayıflığı, gürültü, birbirleriyle tartışma ve not tutmak istemeyişleri yer almaktadır.

Olumlu: “*Mesela arkadaşlarımla daha eskiye dayana bilecek ilişkilerim oldu. Küstüğüm bir arkadaşım vardı. Onunla barışa bildim.*” (Ö14)

Olumsuz: “*Ben normal derslerde daha iyi öğreniyorum yazarak daha iyi öğreniyorum.*” (Ö10)

Görüşmede öğrencilerin drama uygulamalarına yönelik akıllarından çıkaramayacakları etkinlik durumlarının ne olduklarıyla ilgili kod ve kategoriler tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14**Öğrencilerin Yaratıcı Drama Uygulamalarında Akıllarından****Çıkaramayacakları Etkinlik Durumları**

Kategori	Kodlar	Kodu Belirten Öğrenciler	N
Grup etkinlikleri	Yapboz	Ö6, Ö7, Ö9, Ö14, Ö16, Ö17, Ö22, Ö24, Ö25, Ö27	10
	Yarım materyal	Ö1, Ö4, Ö6, Ö10, Ö19, Ö20, Ö30	7
	Şapka	Ö8, Ö9, Ö11, Ö23	4
	Bölünmüş ekran	Ö5, Ö18, Ö28	3
	Çember	Ö12, Ö15	2
	Tiyatro	Ö13	1
Bireysel etkinlikler	Hareket	Ö3, Ö26	2
	Hayal	Ö9, Ö21	2
	Yazma	Ö29	1

Tablo 14’ te öğrencilerin aklında kalacağına inandıkları etkinlikler grupla yapılan etkinlikler ve bireysel yapılan etkinlikler olmak üzere iki kategoride incelenmiştir. Öğrencilerin verdikleri yanıtlar doğrultusunda kodlar, kodlara bağlı olarak kategoriler ortaya koyulmuştur. Grupla yapılan etkinliklerde en çok yapboz etkinliği öne çıkarken tiyatro, çember, şapka, bölünmüş ekran ve yarım materyal öğrencilerin akıllarında kalacağına inandıkları tekniklerdir. Bireysel etkinlik olarak öğrencilerin akıllarından çıkaramayacaklarına inandıkları drama etkinlikleri hayal kurma, yazma ve hareket etme olarak ifade edilmiştir.

Grup etkinlikleri: *“Dışarıda çember yapmıştık sorular sormuştunuz onu hiç aklımdan çıkaramam. Mesela tahtaya çıkmıştık arkadaşlarla grup olup.”* (Ö15)

Bireysel etkinlikler: *“Gözlerimizi kapatmıştık hayal etmiştik müzikle çok güzeldi.”* (Ö9)

Deney grubu öğrencilerinin yaratıcı drama uygulamalarıyla anlatılan sosyal bilgiler ders konularından öğrendikleri bilgilere ilişkin kod ve kategoriler tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15**Öğrencilerin Yaratıcı Drama Uygulamalarıyla Öğrendikleri Bilgilere Dair****Durumlar**

Kategori	Kodlar	Kodu Belirten Öğrenciler	N
Uygarlıklar	Mezopotamya uygarlığı	Ö1, Ö4, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö12, Ö16, Ö18, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27, Ö29	18
	Anadolu uygarlığı	Ö1, Ö3, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö23, Ö25, Ö26, Ö27, Ö29	17
Kültürel öğeler	Asker uğurlama	Ö4, Ö7, Ö9, Ö10, Ö14, Ö17, Ö19, Ö21, Ö24, Ö25, Ö26	11
	Bayramlar	Ö7, Ö10, Ö12, Ö13, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö24	9
	Düğünler	Ö4, Ö9, Ö12, Ö20, Ö24, Ö25, Ö26, Ö28	8
	Halk oyunları	Ö3, Ö9, Ö10, Ö13, Ö15, Ö18, Ö20, Ö30	8
	Yemekler	Ö10, Ö12, Ö13, Ö15, Ö17, Ö18, Ö19	7
	Kültürel özelliklerimiz	Ö1, Ö12, Ö14, Ö15, Ö18, Ö19	6
	Gelenekler	Ö4, Ö5, Ö10, Ö20, Ö26	5
	Haklarımız	Ö5, Ö12, Ö15	3
	Mekanlar	Ö12, Ö25, Ö26	3
	Tarihi nesne	Ö12, Ö25, Ö26	3
	Doğal varlık	Ö14, Ö25	2
	El dokumaları	Ö9, Ö12	2
	Kıyafetler	Ö10, Ö15	2
Değişim	Karşılaştırma	Ö18, Ö28, Ö29	3
	Geçmiş	Ö15	1

Tablo 15’de öğrencilerin vermiş olduğu ifadelerden yaratıcı drama ile anlatılan sosyal bilgiler dersinin öğrenci zihninde hangi ders başlıklarının kaldığının kodları oluşturulmuştur. Bu kodlar temel alınarak kategoriler meydana getirilmiştir. Kodlardan oluşturulan kategoriler üç başlık altında ele alınmıştır. Bu başlıklar Uygarlık, kültürel öğeler ve değişim kategorileridir. Uygarlık kategorisinde yer alan kodlar ilk kazanımı kapsarken kültürel öğeler ikinci, üçüncü ve dördüncü kazanımı kapsamaktadır. Beşinci kazanım ise değişim kategorisinde yer almıştır.

Uygarlık: “*Lidyalıların parayı bulması, Asurların kütüphaneyi bulması, Urartuların hayvancılıkla uğraşması.*” (Ö18)

Kültürel öğeler: “*Kültürümüz, gelenek göreneklerimiz, haklarımız, konu tekrarları aklımda.*” (Ö5)

Değişim: “Geçmiş gelecek düşünlerimiz. Eski düşünleri hatırladık.” (Ö28)

Son soru olarak yaratıcı drama yöntemiyle anlatılan sosyal bilgiler dersinin daha etkin ve verimli kullanılması için önerilerin alınmasına ilişkin öğrencilerin ifadelerinden türetilen kod ve kategoriler tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16

Yaratıcı Dramanın Sosyal Bilgiler Dersinde Etkin Kullanılmasına Yönelik Öneri Durumları

Kategori	Kodlar	Kodu Belirten Öğrenciler	N
Ders içi	Bilgi	Ö11	1
	Etkinlik	Ö23	1
	Hediye	Ö7	1
Ders dışı	Devamlılık	Ö5, Ö9, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19	10
	Eşitlik	Ö5, Ö12, Ö13, Ö15	4
	Katılım	Ö 21	1

Tablo 16’da öğrencilerin ifadelerinden yola çıkarak kodlar oluşturulmuş ve bu kodlardan kategoriler türetilmiştir. Yaratıcı dramanın sosyal bilgiler dersinde etkin kullanımına yönelik önerilerinden ders içi ve ders dışı olarak iki kategori meydana getirilmiştir. Yaratıcı dramanın sosyal bilgiler dersinde etkin kullanımına yönelik önerilerde dersin güzel ve tam olarak işlendiği, pek bir önerinin olmadığı görüşüne rastlanılmıştır. Ders içi kategorisinde yer alan öneriler hediye verilmesi, bilginin fazla olması ve etkinliklerin artırılması gerektiğine yöneliktir. Ders dışı kategorisinde yer alan öneriler ise diğer okullarda da böyle uygulamalar yapılmasını ve kendilerinin katıldığı gibi farklı öğrencilerinde yaratıcı drama etkinliklerine katılarak eşitliğin sağlanması gerektiği yönündedir.

Ders içi: “Hediye olarak araba olsaydı iyiydi.” (Ö7)

Ders dışı: “Bu uygulamayı başka okullarda da devam ettirmenizi istiyoruz. Onlarda bizim gibi el hızlılığı, yapma becerileri, fikir, düşünme becerisi daha fazla geliştirsinler.” (Ö12)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu kısımda araştırmanın nitel ve nicel verilerinden yola çıkarak sonuçlar sıralanmış ve tartışılmıştır. Elde edilen bulgular literatür destekli olarak araştırma metnine aktarılmıştır. Devamında araştırmanın bulgularından yola çıkarak öneriler tasarlanmıştır.

Nitel verilere ilişkin sonuçlara baktığımızda ilk olarak araştırmaya başlamadan önce deney ve kontrol grubu arasından bir farklılığın olup olmadığını belirlemek için ön test çalışması yapılmış ve bu ön test sonuçlarında deney ve kontrol grubu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t(63)=.648$; $p(517)>.05$). Deney ve kontrol gruplarına ait ortalamalar dikkate alındığında ise kontrol grubunun ortalamasının az bir farkla deney grubu ortalamasından yüksek ($12.53 > 11.81$) olduğu; ancak bunun çalışmanın iç geçerliğini negatif yönde etkileyecek şekilde olmadığı görülmektedir.

Araştırmanın deneysel süreci tamamlanmasıyla birlikte başarı testi, son test olarak uygulanmıştır. Öncelikle Deney ve kontrol grubunun ön test ve son test puanları arasında bir farkın olup olmadığına bakıldığında deney grubu ve kontrol grubu arasında anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir ($t(63)=2.64$; $p(.00)<.05$). Grupların ortalamaları dikkate alındığında, deney grubundaki öğrencilerin, kontrol grubundaki öğrencilere göre akademik başarı son test puan ortalamalarının daha yüksek ($20.66 > 17.21$) olduğu görülmektedir.

Deney grubunun ön test ve son test arasındaki anlamlı bir fark olup olmadığına bakıldığında yaratıcı drama etkinlikleri ile ders anlatımının yapıldığı deney grubunun ön testi ve son testi arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($t(32)=11.93$; $p(.00)<.05$). Deney grubunun ön test ve son test ortalamaları dikkate alındığında ise son test puan ortalamalarının ön test puan ortalamalarından daha yüksek ($11.81 < 20.66$) olduğu tespit edilmiştir.

Kontrol grubu ön ve son test puan karşılaştırmasında da anlamlı bir farklılığın olduğu göze çarpmaktadır ($t(31)=7.00$; $p(.00)<.05$). Kontrol ve deney grubunun ön ve son test arasında anlamlı bir farklılığın olması öğrencilerin

bilmedikleri bir konu hakkında belirli bir süre eğitim-öğretim görmeleri sonucunda o konu hakkında doğal olarak bilgi sahibi olmalarını sağlamıştır. Burada bakılması gereken önemli nokta yaratıcı drama etkinlikleriyle ders gören deney grubu ile programın ön gördü şekilde ders gören kontrol grubunun ortalamaları (20.66 > 17.21) arasındaki gözle görülür bir fark bulunmasıdır. Bu bilgileri temel alarak şöyle bir sonuca varmak yanlış olmayacaktır. Yaratıcı drama yöntemi destekli ders anlatımları öğrencilerin akademik başarısını artırmıştır.

Literatür araştırması yapıldığında ulaşılan sonuçlar, yaratıcı dramanın öğrenci başarısını pozitif yönde etkilediği yönündedir. Karapınarlı (2007), Aykaç (2008), Güler (2008), Günaydın (2008), Bilek (2009), Karacıl (2009), Kartal (2009), Tuncel (2009), Erdoğan (2010), Akbaş (2011), Debreli (2011), Karataş (2011), Malbeleş (2011), Arıkan (2011), Subaşı (2012), Ütkür (2012), Akkuş (2013), Yılmaz (2013), Rüzgar (2014), Saraç (2015), Ulubey (2015), Akkuş (2016), Pektaş (2016), Koçpınar (2018), Akanlar (2019), Gümüş (2019), Keklik (2019), Koçlar (2019), Pehlivan (2019) gibi incelenen bu araştırmalar sonucunda, yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısı üzerinde pozitif yönde etki sağladığı görülmüştür.

Yaratıcı dramanın başarıyı etkilediği çalışmaların varlığının yanı sıra yaratıcı drama uygulamalarının başarıyı etkilemediği çalışmalarda bulunmaktadır: Ekinözü (2003), Özer (2004) ve Selmanoğlu (2009) tarafından yapılan çalışmalarda bulguların sonuçları, yaratıcı drama yönteminin akademik başarıyı anlamlı bir şekilde etkilemediğini ortaya koymuştur.

Bu çalışmanın konusu olan yaratıcı drama yöntemine dayalı etkinlik planlı öğretim söz konusu olduğundan yukarı bahsedilen çalışmalara değinilmiştir. Literatürdeki bazı bulgularının yanı sıra bu araştırmanın sonucunda da olduğu gibi yaratıcı dramanın akademik başarıyı olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Bu sebeple de sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı dramaya dayalı öğretime daha fazla yer verilmesi gerektiği düşünülebilir. Yaratıcı drama etkinlikleri öğrencinin sınıf içi aktif katılımını ortaya koyduğu için öğrencilerin başarısını da artırmıştır. Akademik başarının artmasında öğrencinin canlandırma yoluyla edindiği bilgileri hatırlayıp başarı testine daha iyi yansıttığını görebiliyoruz. Kontrol grubuna oranla deney grubunun akademik başarının artmasının sebebi olarak yaratıcı dramanın günümüz eğitim sistemine uygun oldu düşüncesine varılabilir. Gelişen ve değişen dünyada

öğrencinin daha iyi öğrenebilmesi için kenarda değil, bizzat eğitimin ve öğretimin merkezinde yer alması gerektiği ortaya koyulmuştur.

Nitel verilere ilişkin sonuçlara baktığımızda yaratıcı drama yöntemine göre hazırlanan etkinliklerin uygulandığı deney grubunun öğrenci görüşlerine etkisi 6 farklı soruyla araştırılmaya çalışılmıştır. 6 sorunun ilk üç sorusu ve son sorusu drama etkinliklerinin beğenilip beğenilmediği, drama derslerinin devamlılığı, drama etkinlikleri sırasında karşılaşılan durumları ve drama derslerine ilişkin önerileri kapsayan sorularken geri kanal iki soru yaratıcı drama etkinlikleriyle anlatılan sosyal bilgiler ders içeriklerinin bilgi boyutunu ele almıştır.

Çalışmaya ilişkin görüşleri alınan deney grubu öğrencilerinin, yaratıcı drama etkinliklerini beğenip beğenmediklerine karşın bulundukları ifadelerde yaratıcı drama etkinliklerinin beğenilmediği hakkında bir söylem olmamıştır. Öğrenci ifadelerinde yaratıcı drama etkilerini beğenme durumları el becerilerini geliştirme, iletişim kurma, gruba ait olma, öğrenmeyi sağlama, kalıcılığı artırma ve yaratıcı fikir üretme gibi birçok yönden dile getirilmiştir. Farklı çalışmalarda elde edilen bulgular yaratıcı drama eğitim programlarının çocukların, sosyal-duyusal gelişimi üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Gültekin, 2014). Eğerci (2018) araştırmasında fen bilimleri dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesine yönelik öğretmen görüşlerinde ulaştığı sonuçlardan biri de konuların kalıcılığının sağlandığı yönündedir. Nalçacı (2019) da yapmış olduğu çalışmada yaratıcı drama hakkında birçok olumlu ifadelere rastlamıştır. Bu ifadelerde iletişim, sosyal beceri ve iş birliği gibi birçok alanda öğrencilerin gelişimine katkı sağladığına ulaşılmıştır. Bertiz (2005) de araştırmasında dramanın yaratıcılığı geliştirdiği yönde bulgulara ulaşmıştır.

Sosyal bilgiler dersinin yaratıcı drama etkinlikleriyle devam etmesine ilişkin durumlarında öğrencilerin arkadaşlıklarının devamlılık göstermesi ve arkadaşlarıyla olan iletişimlerinin gelişmesine katkı sağladığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleriyle birazda olsa standart ders anlatımlarından ve yazı yazmaktan sıyrılıp derste etkinlik temelli öğrenmenin daha eğlenceli olduğu dile getirilmiştir. Öğrenciler dersin yaratıcı drama ile anlatılmasının kendilerine öğrenmenin kalıcı ve tekrara gerek olmadan gerçekleşeceği yönündedir. Öğrencilerin aynı zaman da sosyal bilgiler dersine

olan sevgileri artmıştır. Kendileri için bu tip farklılıkları yararlı bulan öğrencilerin derse daha iyi odaklanmalarını, el becerilerinin gelişmelerini ve yaratıcı düşüncelerini yaratıcı drama etkinliklerine bağlamaktadır. Taş (2008)'ın ilköğretim 1- 5. sınıflar matematik dersi temel becerilerine drama tekniğinin katkısına ilişkin öğretmen görüşlerine ilişkin yapmış oldu çalışmada dramanın iletişim ve akıl yürütme becerilerini geliştirdiği yönündedir. Farklı bir çalışmada yine drama kullanımına ilişkin görüşlerin alınması sonucunda elde edilen bulgular, dramanın kişisel gelişimi sağladığı yönündedir. (İşyar, 2017). Bingöl (2015), Koçpınar (2018), Dadük (2018) ve Eğerci (2018), yapmış oldukları çalışmalarında dramanın kalıcılığı sağladı yönünde bulgulara ulaşılmıştır.

Yaratıcı drama etkinlikleri sırasında karşılaşılan durumlar olumlu ve olumsuz olmak üzere iki boyutta ele alınmıştır. Öğrencilerin ifadelerinde genellikle drama etkinlikleri sırasında karşılaşılan olumlu durumlardan bahsedilmiştir. Yaratıcı dramanın olumlu yanları olarak derslerin etkinliklerle işlenmesi, eğlenceli olması, öğrencilerin verimli zaman geçirmesi, öğrencilerin sosyalleşmesi ve arkadaşlıklarının artması gibi birçok noktaya değinilmiştir. Kurt (2018) 9. sınıf ilk ve orta çağlarda Avrasya ünitesinin drama yöntemiyle öğretilmesinin akademik başarıya etkisi adlı çalışmasında dramanın öğrencilerin öğrenmelerinde etkili olduğu, olumlu duygu ve düşünceler geliştirdiği yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Bertiz (2005) araştırmasında dramayla öğrenmenin daha zevkli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çolak (2019)'ta drama temelli etkinliklerin eğlenceli olduğu yönünde bulgulara rastlamıştır. Drama sırasında karşılaşılan olumsuz durumlar ise materyal zayıflığı, ders sırasında gürültünün olması, öğrenciler arasında tartışmanın olması ve gelişimini tam olarak tamamlayamayan öğrencilerin etkinliklerde denge problemi yaşamasına sebep olmuştur. Nalçacı (2019) araştırmasında dramanın uygulanmasında mekanın ve grup üyelerinin niteliğine dikkat edilmesi gerektiğine ilişkin bulgulara ulaşılmıştır. Eğerci (2018) araştırmasında drama etkinlikleri sırasında yaşanan problemlerden biri olarak da gürültü boyutuna ilişkin bulguların varlığına rastlanılmıştır.

Öğrencilerin yaratıcı drama uygulamalarında akıllarından çıkaramayacakları etkinlikler incelenerek drama etkinliklerinin öğrencilerde bırakabileceği izlerin ne olduğu hedeflenmiştir. Bu hedefe bağlı olarak etkinlik

sırasında öğretilen bilginde öğrencilerin zihinlerinde kalıcı olabileceği düşünülmüştür. Ayrıca öğrencilerin yaratıcı drama uygulamalarında tercih ettikleri, hangi etkinliğe daha fazla ilgi gösterdikleri belirlenmek istenmiştir. Öğrencilerin akıllarından çıkaramayacakları etkinlik durumları grup etkinliği ve bireysel etkinlik olmak üzere iki boyutta ele alınmıştır. Öğrenciler grup etkinliklerini bireysel etkinliklere oranla daha çok tercih etmiştir. Grup etkinliklerinden yapboz yapma ve yarım kalmış materyal öğrencilerin favorileri arasına girdiği bulgulara bakıldığında görülmektedir. Keklik (2018)'in yüksek lisans araştırmasında görüşme verilerinde ulaştığı sonuçlar, öğrencilerin yaratıcı drama ile ilgili olumlu düşüncelerinin olduğu ve drama ile ders işlemeye istekli oldukları yönündedir. Uzun (2016)'nın sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama yöntemine yönelik tutum ve öz yeterlikleri ile hayat bilgisi dersinde kullanımına ilişkin görüşleri çalışmasında; sınıf öğretmenleri, çoğunlukla yaratıcı drama yöntemini uygularken oyun oynatma, canlandırma yapma, rol oynatma gibi tekniklerden yararlandığı bulgusuna ulaştığı görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersinde yaratıcı drama yöntemini uygularken sınıf mevcudunun uygun olmayışı, zaman ve mekânın yetersiz olması gibi ifadelere de rastlanılmıştır. Bu çalışmada öğrenci görüşlerinden yola çıktığımızda öğretmenlerin çok sık başvurduğu oyun oynatma, canlandırma yapma, rol oynatma teknikleri dramada yer alan diğer tekniklerle süslendiğinde hem sınıf mevcuduna uygun daha iyi bir ders plan ortaya koyulabileceği gibi zamanı verimli kullanıp mekandan tasarruf yapılacağı görüşüne de varılabilir. Geçit ve Tunç'un (2016) çalışmasında rekabetin yer aldığı işbirlikçi öğrenmede öğrencilerin geriplanda kalarak derse katılımı düşerken rekabetin olmadığı durumlarda öğrencilerin derse katılımının arttığı görülmektedir. Yaratıcı drama uygulamalarında grup etkinliklerinin çokça yer alması ve rekabetçi bir anlayışın görülmemesi öğrenci katılımına destek sağlamıştır. Yine Oğuz ve Beldağ'ın (2015) yapmış olduğu bir diğer çalışmada da dramanın iş birliğini artırdığı görülmüştür.

Öğrencilerin yaratıcı drama uygulamalarıyla öğrendikleri bilgilere dair bulgular öğrenci görüşleri incelemeleri sonucunda üç kategoride dizayn edilmiştir. Sosyal bilgiler programında yer alan “Kültür ve Miras” öğrenme alanındaki

kazanımların tümüne ait bilgilerin, öğrenci görüşlerinde yer aldığı görülmüştür. İlk kazanım uygarlık; ikinci, üçüncü ve dördüncü kazanım kültürel öğeler; beşinci kazanım ise değişim kategorisi altında yer almıştır. Görüşme formunda yer alan bu soru bir nevi araştırmanın nicel boyutunda yer alan, drama uygulamaları sonucunda öğrenci başarılarında elde edilen verileri desteklemek amaçlıdır. Beş hafta boyunca uygulamalar sonucunda ilk hafta işlenen derslerin öğrenci ifadelerine daha fazla yansıdığı görülmektedir. Bu da yaratıcı drama etkinlikleriyle bilginin hatırlanılabilir olduğunu göstermektedir. Gültekin (2018)'nin araştırmasında ortaya çıkan bulgular, yaratıcı dramanın öğrenme ve bilgilerin kalıcılığında önemli rol oynadığı yönündedir.

Yaratıcı dramanın sosyal bilgiler dersinde etkin kullanılmasına yönelik öneri durumları incelediğinde ders içi ve ders dışı kategorilerine göre ikiye ayrılmıştır. Öğrencilerin genelinin drama etkinlikleriyle işlenen dersleri güzel ve eksiksiz bulduğu yönündedir. Bunun yanı sıra ders içi önerilerinde ders etkinliklerinin fazlalaştırılması, hediye verilmesi ve bilgi aktarımın çok olması gerektiği yönünde görüşlere rastlanılmıştır. Ders dışı önerilerde ise öğrencilerin diğer okullarda da bu tip etkinlerin yapılarak diğer öğrencilerinde böyle derslere katılması gerektiği dile getirmiştir. Arısoy (2019) çalışmasında dramanın bir eğitim yöntemi olarak farklı derslerde de kullanılabileceği görüşlerine ulaşılmıştır. Başka bir çalışmada ders planlarında yaratıcılık becerisine yer verilmesi gerektiği önerilmiştir (Duyar, 2019). Drama öğretmenlerinin mesleki tanınırlığına ilişkin daha fazla çalışma yapılması gerekliliği yönünde bulgulara ulaşılmıştır (Okay, (2019). Turan'nın (2012) çalışmasında dramanın tarih, coğrafya ve vatandaşlık gibi konularda da rahatlıkla kullanılabilir sonucuna varılmıştır.

Sosyal bilgiler dersinde kullanılan yaratıcı drama uygulamalarının öğrencilerin derse karşı akademik başarılarına ve öğrenci görüşlerine etkisinin araştırıldığı bu çalışma sonucunda elde edilen bulgu ve sonuçlar doğrultusunda öneriler aşağıda sunulmuştur.

- Derslerin öğretmen merkezli ders anlatımlardan sıyrılmak adına konu anlatımlarında farklı etkinlik uygulamaları yapılabilir.

- Öğrencilerin fiziksel, duysal ve zihinsel gelişimini sağlamak; derse odaklanma, iletişimi artırma, dersi sevme gibi birçok özelliği sağlamak adına drama yöntemi kullanılabilir.
- Yaratıcı drama uygulamaları sırasında karşılaşılabilecek olumsuz durumları engellemek adına öğrencinin fiziksel ve duysal gelişimi iyi bir şekilde analiz edilebilir.
- Yaratıcı drama etkinliklerinin yapılacağı sınıf mevcuduna uygun bir ders planlaması tasarlanıp sınıfta gürültü oluşmasına fırsat verilmeyecek etkinlikler hazırlanabilir.
- Yaratıcı drama da kullanılacak etkinliklerin öğrenci ilgilerine göre resim yapma, yazı yazma, iletişimde bulunma gibi özellikleri dikkate alınarak drama etkinliklerinin birden fazla tekniklerle hazırlanması sağlanabilir.
- Yaratıcı drama uygulamalarında materyal eksikliği çekmemek ve materyalden kaynaklanacak problemleri engellemek adına öğrencilerden materyal desteğinde bulunulabilir.
- Yapılan bu araştırma Sosyal Bilgiler dersi ile sınırlıdır. Farklı derslerde yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısına ve görüşlerine olan etkisi araştırılabilir.
- Bu araştırma Sosyal Bilgiler dersi “Kültür ve Miras” ünitesi ile sınırlıdır. Sosyal Bilgiler dersinin farklı ünitelerinde de araştırma yapılabilir.
- Çalışmaların güvenilirlik ve geçerlik boyutunu desteklemek adına farklı çalışmalarda nicel ve nitel araştırmalar birlikte kullanılabilir.

KAYNAKLAR

- Ackoryd, J. & Boulton, J. (2006). *Drama lessons for five to eleven –year-olds*. United Kingdom: Oxon, Routledge.
- Adıgüzel, Ö. (2001). Niçin yaratıcı drama. *Öğretmen Dünyası Dergisi*, Mayıs (257), 13-16.
- Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*. 1(1), 17-30.
- Adıgüzel, Ö. (2013). *Eğitimde yaratıcı drama* (5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Akanlar, E. (2019). “Enerji Kaynakları ve Geri Dönüşüm” konusunun drama yöntemi ile öğretiminin öğrencilerin akademik başarıları, tutumları ve kavramsal değişimleri üzerindeki etkisinin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Akar Vural, R. ve Somers, J. W.(2012). *Hümanist ilköğretim programları için ilköğretimde drama: kuram ve uygulama* (2. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Akar Vural, R. (2010). Eğitimde alternatif bir öğretim yöntemi: Drama. Ö. Adıgüzel, (Ed.), *Tamer Levent’e Armağan Yaratıcı Drama 1992-2002 Yazılar* (s. 321- 407). Ankara: Natural Yayıncılık.

Akarsu, A. H. (2018). Sosyal bilgiler öğretiminde tahmin et-gözle- açıkla (TGA) uygulamaları. (Yüksek lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

Akbaş, H. Ş. (2011). *Fen eğitiminde problem çözme stratejisi olarak drama uygulamalarının başarı, tutum, kavramsal anlama ve hatırlamaya etkisi.* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

Akdeniz, C. (2019). *Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin hayal gücüne yönelik bir eylem araştırması.* (Yüksek lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

Akkuş, Ç. (2013). *İlköğretim birinci sınıf hayat bilgisi dersindeki fen kavramlarının drama yöntemiyle öğretiminin öğrenmedeki başarı ve kalıcılığa etkisi.* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

Akkuş, G. (2016). *Drama yönteminin 7.sınıf öğrencilerinin fen ve teknoloji dersi güneş sistemi ve ötesi: Uzay bilmecesi ünitesindeki başarılarına etkisi.* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

Akoğuz, M. ve Akoğuz, A. (2011). *Yaratıcı Drama Etkinlikleri.* İstanbul: Final Kültür Sanat Yayınları.

Aral, N., Baran, G., Bulut, Ş. ve Çimen, S. (2000). *Drama.* İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama.

Arısoy, N. G. (2019). *6. sınıf sosyal bilgiler dersinde drama yöntemi kullanımının öğrenciler üzerindeki etkisi.* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

- Arslan, Ü. (2019). Dramada teknikler. T. Erdoğan, (Ed.), *Drama okul öncesinden ilköğretime kuramdan uygulamaya* içinde (s. 75-105). Ankara: Eğiten Yayıncılık.
- Aykaç, M. (2018). *Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Başbuğ, S. & Adıgüzel, Ö. (2019). Müzede Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersindeki Başarılarına Etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 14(1), 1-32.
- Bayramoğlu, A. Ç. & Başbuğ, S. (2018). T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Yaratıcı Drama Yöntemi ile İşlenmesine İlişkin Öğrenci Görüşleri. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 13(1), 53-68.
- Bertiz, H. (2005). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının yaratıcı dramaya yönelik tutumları ve öyküleme çalışmalarına ilişkin görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Bilek, E. (2009). *İlköğretim üçüncü sınıf hayat bilgisi dersinde dramatizasyon yönteminin öğrencilerin sosyal-duygusal uyumlarına ve akademik başarılarına etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Bingöl, T. K. (2015). *İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinin drama tekniğiyle işlenmesinin akademik başarı, tutum ve kalıcılığa etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum*. (22. Baskı). Şubat. Ankara: Pegem Akademi.

- Çetinkaya, C. (2019). *Sosyal bilgiler dersinin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesi: Bir eylem araştırması*. (Yüksek lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Çolak, G. (2019). *1.sınıf öğrencilerine çıkarma işleminin öğretiminde drama yönteminin kullanımından yansımalar*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Creswell, J. W. (2007). Concerns voice daboutmixed methods research. *Paperpresented at the Qualitative Inquiry Congress, Champaign, IL.*
- Dadük, S. (2018). *8. sınıf fen Bilimleri dersi "Maddenin Halleri ve Isı" ünitesinin yaratıcı drama yöntemiyle öğretimi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- De Bonu, E. (2014). *6 şapkalı düşünme tekniği* (10. Basım). (Çev. E. Tuzcular). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Debreli, E. (2011). *Yaratıcı drama temelli öğretimin yedinci sınıf öğrencilerinin oran orantı konusundaki başarılarına ve matematiğe yönelik tutumlarına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Demirel, Ö. (2011). *Öğrenme Sanatı Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2002). *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
- Demirtaş, H. & Çınar. İ. (2004). *Yönetici, öğretmen, veli ve öğrencilerin başarı algısı ve eğitime ilişkin görüşleri (Malatya ili örneği)*. XIII.Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı. Malatya: İnönü Üniversitesi.

- Dirim, A. (2005). *Okul Öncesi Eğitimde Yaratıcı Drama*. İstanbul: Esin Yayınları.
- Doğanay, A. (2005). Sosyal bilgiler öğretimi. Öztürk, C. ve Dilek, D. (Ed). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. (s. 17-52). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Duyar, M. (2019). *Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Edeş, O. (2019). 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde işbirliğine dayalı öğretim yöntemi takım- oyun- turnuva tekniğinin öğrenci başarısına olan etkisi. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Eğerci, M. Z. (2018). *Öğretmenlerin fen bilimleri dersinin drama yöntemi ile işlenmesine yönelik öz yeterlik, tutum ve görüşlerinin belirlenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Ekinözü, İ. (2003). *İlköğretimde permütasyon ve olasılık konusunun dramatizasyon ile öğretiminin başarıya etkisinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş*. (1. basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erdoğan, T. (2010). *Türkçe öğretiminde yaratıcı drama uygulamaları*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Erdoğan, S. (2010). *Eğitici drama yönteminin fen ve teknoloji dersi vücudumuzda sistemler ünitesinde öğrenci başarısına etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

- Geçit, Y. ve Tunç, M. (2016). İşbirlikli Öğrenme Stillerine Etkisi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*.11/9. p. 859-878.
- Göktürk, M. (2015). *Fen ve teknoloji dersinde tga stratejisi ile zenginleştirilmiş animasyon destekli öğretimin akademik başarıya, tutuma ve kalıcılığa etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Güler, İ. K. (2008). *İlköğretim dördüncü sınıf Türkçe dersinde yaratıcı drama yönteminin etkililiği*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Gültekin, D. (2014). *Yaratıcı drama eğitiminin 60-72 aylık çocukların sosyal-duygusal gelişimine etkisi (Malatya ili örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Gültekin, F. (2018). *Okuma yazmaya geçişte drama yönteminin kullanımına dair ilkokul birinci sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Gümüş, K. (2019). *Drama yönteminin Fen Bilgisi öğretmenliği öğrencilerinin ses konusundaki başarılarına etkisi ve yöneme yönelik tutumları*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Günaydın, G. (2008). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler öğretiminde drama yönteminin eriş ve tutum üzerindeki etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

Güneş, S. (2019). *Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemiyle tarihsel empati becerisinin kazandırılmasına yönelik etkinlik temelli bir eylem araştırması*. (Yüksek lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

Güneysu, S. (1991). *Eğitimde Drama Ulusal Okul Öncesi Eğitimi*. Eskişehir: YA-PA Yayınları.

İşyar, Ö. Ö. (2017). *Sınıf öğretmenlerinin eğitimde drama kullanımına ilişkin yeterlik algıları ve drama kavramına yönelik metaforları ile görüşlerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Günümüzde İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Sistem Matbaacılık.

Karabağ, M. A. (2009). *Çoklu zeka kuramı yapılandırmacı yaklaşımla yaratıcı drama etkinlikleri*. Ankara: Naturel Yayıncılık.

Karadağ, A. (2003). *Okul öncesinde dramatik etkinlikler*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Karapınarlı, R. (2007). *İlköğretim 7. sınıf matematik dersinde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarı ve kalıcılık düzeyine etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

Karataş, O. (2011). *İlköğretim I. kademe sosyal bilgiler dersi doğal afet eğitiminde drama tekniğinin öğrencilerin başarılarına etkisi (Deneyisel Çalışma)*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

- Kartal, T. (2009). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersi ilk çağ tarihi konularının öğretiminde drama yönteminin öğrenci başarısına etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Kavcar, C. (1985). Örgün Eğitimde Dramatizasyon. *Eğitim ve Bilim*. Ankara: TED Yayınları.
- Keklik, A. (2019). *Bir yöntem olarak yaratıcı dramanın matematiksel modelleme gerektiren problemlerde etkililiği*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Keklik, C. A. (2018). *Altıncı sınıf öğrencilerinin farklı türdeki problemleri çözme ve kurma becerilerinin yaratıcı drama yöntemi kullanılarak incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Kırpık, G., Ünal, U., Işık, H., Demirtaş, B., Tokdemir, M. A., Akyol, H. ve Birbudak, S. T. (2014). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Otorite Yayınları.
- Kim, E. ve Ehrmann K. (2013). Reliability of power profiles measured on NIMO TR1504 (Lambda-X) and effects of lens decentration for single vision, bifocal and multifocal contact lenses. *J Optom*,
- Koçlar, N. (2019). *Yaratıcı drama yöntemiyle cebirsel ifadelerin öğretimi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Koçpınar, Y. M. (2018). *Yaratıcı drama yönteminin kelime öğrenimine etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

Krueger, R.A. (1994). *Focus Groups: A Practical Guide For Applied Research*. London: SAGE.

Kurt, C. (2018). *9. sınıf ilk ve orta çağlarda Avrasya ünitesinin drama Yöntemiyle öğretilmesinin akademik başarıya etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

Loizou, E., Michaelides, A. & Georgiou, A. (2019). *Early childhood teacher involvement in children's socio-dramatic play: creative drama as a scaffolding tool*. 189 (4), 600–612.

Malbeği, F. (2011). *Drama yönteminin sosyal bilgiler dersi başarısına ve bilinçli tüketicilik düzeyine etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

McNaughton, M. J. (2004). *Educational Drama In The Teaching Of Education For Sustainability*.

MEB. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4-5. sınıflar Öğretim Programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

MEB. (2005b). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

MEB. (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı*. http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686_SOSYAL%20B%C4%B0LG%C4%B0LER%20%C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20PROGRAMI%20.pdf adresinden 05. 09. 2019 tarihinde edinilmiştir.

Metin, M. (2014). *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık

- Miles, M. B. & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis : an expanded sourcebook*. (2nd Edition). Calif. : SAGE Publications.
- Nalçacı, B.A. (2019). *Öğretim üyelerinin, fen bilimleri öğretmenleri ve öğretmen adaylarının yaratıcı drama yöntemi hakkındaki görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Neelands, J. & Goode, T. (2006). *Structuring Drama Work*. 10th printing. Cambridge University Press.
- Nutku, Ö. (1983), ‘‘Dram sanatı’’, *Dokuz Eylül Üniversitesi*. GSF. Yayınları, İzmir.
- O’Hara, M. (1997). *Process And Product: Some Perspectives On The Of Presentation And Performance In Preparing PGCE Secondary English To Teach Drama*. Researching Drama And Theatre In Education International Conference.
- Oğuz, A. (2019). Drama okul öncesinden ilköğretime kuramdan uygulamaya. Tolga Erdoğan (Ed). *Drama okul öncesinden ilköğretime kuramdan uygulamaya*. (s. 1-17). Ankara: Eğiten Yayıncılık.
- Oğuz, A. ve Beldağ, A. (2015). Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasına ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 10(15), 667-680.
- Okay, Ö. (2019). *Drama eğitimcilerinin görüşlerine göre drama eğitmenliğinin mesleki açıdan değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

- Okvuran, A. (2001). Okul öncesi dönemde yaratıcı drama. *Çoluk Çocuk Dergisi*, 3, 22-25.
- Oruç, K. ve Özdeniz, C. (2016). *Ortaokul döneminde yaratıcı drama kuram ve uygulama*. İstanbul: Mutlu Basım Yayın.
- Önder, A. (2010). *Yaşayarak öğrenme için eğitici drama*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özer, M. (2004). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin demokratik tutumlara ve ders başarısına etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Özçelik, D. A. (1997). *Test Hazırlama Kılavuzu* (3. Baskı). Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Öztürk, A.(2007). Drama teknikleri. Ali Öztürk (Ed.). *İlköğretimde drama kitabı içerisinde*. (s. 125-141) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.
- Öztürk, T. & Sarı, D. (2018). Sosyal bilgilerde yaratıcı drama kullanımının öğrencilerin başarılarına, tutumlarına ve öğretimin kalıcılığına etkisi. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 11(3), 586-605.
- Pektezel, B. (2017). *Sosyal bilgiler dersinde yer alan tarih konularının öğretiminde drama kullanımı: Bir Eylem Araştırması*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Phillips, E. Higginson, W.(1997). *Creative Mathematics : Exploring Children's Understanding*. Educational Studies in Mathematics (42).

- Pehliivan, S. E. (2019). *Mobil anaokuluna devam eden çocuklara uygulanan drama destekli problem çözme eğitim programının çocukların problem çözme becerilerine etkisi.* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Pektaş, E. (2016). *Ortaöğretim 10. sınıf Türk Edebiyatı Dersinde Türk Halk Hikâyelerinin öğretiminde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin akademik başarısına etkisi.* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Rüzgar, A. M. (2014). *6.sınıf sosyal Bilgiler Programındaki İpek Yolunda Türkler Ünitesinde geçen göç kavramının drama Yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisi.* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Sakallı, F. G. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik öz yeterlik algı düzeyleri ve görüşleri.* (Yüksek lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- San, İ. (1985). Sanat ve eğitim. Ankara: *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları*,
- San, İ. (1996). Yaratıcı Dramanın Üç Boyutu. *Yaşadıkça Eğitim*, (49), 19-23.
- San, İ. (1996b). Yaratıcılığı geliştiren bir yöntem ve yaratıcı bireyi yetiştiren bir disiplin: Eğitsel yaratıcı drama. *Yeni Türkiye Dergisi*, (2), 148-160.
- Saraç, A. (2015). *Sosyal bilgiler dersinde drama yöntemi kullanılmasının tutum, başarı ve kalıcılığa etkisi.* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

- Sarı, D. (2017). *İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemi kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, tutumlarına ve öğretimin kalıcılığına etkisi.* (Yüksek Lisans Tezi).
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Selmanoğlu, E. (2009). *İlköğretim 5.Sınıf Türkçe Dersinde Yaratıcı Dramanın Öğrenci Başarısına Etkisi.* (Yüksek Lisans Tezi).
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Slade, P. (1969). *Child drama* . London: Hodder and Stroughton.
- Slade, P. (1995). *Child play: Its importance for human development.* London: Jessica Kingsley.
- Solkun, S. (2014). *Edebiyat ve yaratıcı drama. 4. drama günleri atölye notları.* Trabzon.
- Somers, J.W. (2012). *Bir drama oturumunu planlanması konulu atölye notları.* Çağdaş Drama Derneği, Trabzon.
- Stewart, C. J. & Cash, W. B. (1985). *Interviewing: Principles and Practices* (4th Ed.). W.C. Brown Publishers (Dubuque, Iowa).
- Subaşı, M. (2012). *Drama yönteminin ilköğretim yedinci sınıf fen ve teknoloji dersi durgun elektrik konusunda akademik başarı ve öğrenmenin kalıcılığına etkisi.* (Yüksek Lisans Tezi).
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Taş, F. (2008). *İlköğretim 1- 5. sınıflar matematik dersi temel becerilerine drama tekniğinin katkısına ilişkin öğretmen görüşleri.* (Yüksek Lisans Tezi).
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

- Tuncel, S. (2009). *İlköğretim 6. sınıf fen ve teknoloji dersinde maddenin tanecikli yapısı ünitesinin yaratıcı drama ile öğretiminin öğrencilerin başarısına etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Turan, İ., Kuşuoğlu, İ. H. Ve Albayrak, O. (2012). Öğretmen adaylarının drama öz yeterliliği ve coğrafya, tarih ve vatandaşlık bilgileri konularında drama kullanımı. *e-Journal of New World Sciences Academy*. 7(3), 1308-7274.
- Ulubey, Ö. (2015). Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi programının yaratıcı drama ve diğer etkileşimli öğretim yöntemleri ile uygulanmasının akademik başarıya ve demokratik değerlere bağlılığa etkisi. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Uyungül, Ö. (2016). *Yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin öğrenme stillerine göre sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına, akademik başarılarına ve kalıcılığa etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Uzun, A. (2016). Sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama yöntemine yönelik tutum ve öz yeterlikleri ile hayat bilgisi dersinde kullanımına ilişkin görüşleri. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Üstündağ, T. (2011). *19. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Semineri*. Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Kocaeli.
- Ütkür, N. (2012). *Yaratıcı drama yönteminin hayat bilgisi derslerinde kullanılmasının öğrencilerin başarı ve tutumlarına etkisinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

Way, B. (1967). *Development Through Drama*. London: Longman Publishing.

Wee, S. J. (2009). *A case study of drama education curriculum for young children in early childhood programs*. *Journal of Research in Childhood Education*, 23(4), 143-496.

Wright, R. P. (2006). *Drama education and development of self: my thorreality?* *Social Psychology and Education*, 9 (1), 43-65.

Yeğen, G. (2003). *Yaratıcı Drama İlköğretim Online, Öğretim Uygulamaları*, <http://ilkogretimonline.org.tr//index.php/io> adresinden 28.10.2019 tarihinde edinilmiştir.

Yıldırım, A. & Şimsek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yılmaz, S. (2013). *Sosyal Bilgiler Derslerinde drama yöntemi ile öğretimin öğrencilerin sosyal beceri, empatik beceri ve akademik başarı düzeylerine etkisi*. (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

EKLER

EK-1: MEB Uygulama İzni

T.C.
TRABZON VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 82438636-605.99-E.22231819
Konu : Çalışma İzni
(Zeynep MEMİŞOĞLU)

11/11/2019

VALİLİK MAKAMINA

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Tezli yüksek lisans öğrencisi Zeynep MEMİŞOĞLU'nun "**Sosyal Bilimler Öğretiminde Yaratıcı Drama Uygulamaları**" isimli çalışması kapsamında İlimiz Araklı ilçesine bağlı Atatürk Ortaokulu 5. Sınıf öğrencileriyle çalışma yapma isteği Müdürlüğümüz Araştırma İzinleri Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenmiştir.

Bahsi geçen çalışmanın eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde; 2019-2020 eğitim öğretim yılında yapılması gerekmektedir.

Araştırmacının 2017/25 sayılı genelge çerçevesinde hareket etmesi, **izinsiz herhangi bir ses ve görüntü kaydı yapılmasına kesinlikle izin verilmemesi**, elde edilen verilerin çalışma kapsamı dışında kullanılmaması, **mühürlü anket ve ölçeklerin kullanılması** ve sonuçların bir örneğinin Ar-Ge birimine teslim edilmesi kaydıyla, çalışmanın okul müdürlerinin de uygun göreceği zamanlarda ve kontrolünde uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Zekeriya TAŞAN
Millî Eğitim Müdür V.

OLUR
11/11/2019

Mehmet YAPICI
Vali a.
Vali Yardımcısı

Adres: Trabzon İl Millî Eğitim Müdürlüğü Strateji Geliştirme Şubesi
(Ar-Ge Birimi)
Elektronik Ağ: <http://trabzonarge.meb.gov.tr>
e-posta: argetrabzon@gmail.com

Bilgi için: Fatma ER (Öğretmen)
Mesut KAŞ (Şube Müdürü)
Tel: 0 (462) 223 55 52-12
Faks: 0 (462) 230 20 94

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 2814-a26d-3749-8501-0d7c kodu ile teyit edilebilir.

BAŞARI TESTİ

Değerli öğrenciler, bu test 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde sizin “Kültür ve Miras” konu alanındaki bazı konularda ön bilgilerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Testte toplam 30 soru bulunmaktadır. Bu sorulardan size puan verilmeyecektir. Lütfen soruları dikkatli okuyunuz, soruları boş bırakmayınız ve doğru olduğunu düşündüğünüz seçeneği işaretleyiniz. Süreniz **40** dakikadır.

Başarılar dilerim.

Adı ve Soyadı:

Sınıfı:

Sorular

- Geçmiş dönemlerde zigguratlar tahıl ambarı, rasathane, tapınak ve eğitim amaçlı kullanılmıştır. **Bu bilgiden yola çıkarak aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?**
 - Halkın kış için yiyeceklerini burada sakladığı
 - Bilimsel faaliyetlerin üretilmesinde kullanıldığı
 - İnsanların dini amaçlı bazı faaliyetlerde bulunduklarına
 - Sağlık problemleri yaşayan kişilerin tedavi edildiğine
- Tarihte ilk kütüphaneyi aşağıdaki devletlerden hangisi kurmuştur?**
 - Sümerler
 - Babiller
 - Asurlar
 - Akadlar

1-Tarihte ilk kez parayı kullanan uygarlık

2-Anadolu'da kurulan ilk uygarlık

3-Efes, Milet gibi şehir devletleri kuran uygarlık

- Verilen bilgilerde bahsedilen uygarlıklar sırasıyla aşağıdakilerden hangisidir?**

Sümerler	Frigler	Asurlar
Lidyalılar	Hititler	İyonyalılar
Hititler	Urartular	Sümerler
İyonlar	Babiller	Urartular

- Polis adı verilen şehir devletleri halinde yaşadılar.
Tarihte bilinen ilk antlaşmayı yaptılar.
Kral yolunu yaptılar.
Yukarıda belirtilen maddelerle aşağıdaki devletleri eşleştirdiğinizde hangisi dışarıda kalır?
 - İyonlar
 - Hititler
 - Sümerler
 - Lidyalılar

5. Anadolu'daki medeniyetleri gezen bir seyyah olduğunuzu düşünürseniz yukarıdaki verilen medeniyetlerden **hangisine uğramamanız gerekir?**
a. Hititler b.Asurlar c.Urartular d.Lidyahılar
6. Bir okul Anadolu medeniyetler müzesine gezi düzenlemiştir. Gezi sırasında bir öğrencinin **aşağıdakilerden hangisiyle karşılaşma olasılığı daha azdır.**
a. Heykel b.Vazo c.Köprü d.Süs eşyası
7. **Aşağıdakilerden hangisi tarihi eserleri korumak için alınan bir önlem değildir?**
a. Tarihi eserleri restore etmek
b. Tarihi eserleri müzelere koymak
c. Eserlerin ziyaret edilmesini engellemek
d. İnsanları bu konularda bilinçlendirmek
8. Aşağıdaki turistik yerlerden hangisi **tarihi özellik taşıyan beşeri unsurlardandır?**
a. Efes harabeleri
b. Düden şelalesi
c. Karain mağarası
d. Salda gölü
9. Doğada insan eli değmeden oluşan gezilip görülecek eşsiz güzellikteki yer ve unsurlara doğal varlık adı verilir.
Buna göre aşağıdakilerden hangisi doğal varlık değildir?
a.Uludağ b.Malabadi köprüsü c.Uzungöl d.Ayder
10. "Taşınabilir oldukları için genel olarak müzelerde koruma altına alınırlar"
bu tanım aşağıdakilerden hangisine aittir.
a.Tarihi eser b.Doğal varlık
c.Tarihi mekan d.Doğal mekan
11. **Aşağıdakilerden hangisi tarihi eserdir?**
a. Uzungöl b.Damlataş mağarası
c. Safranbolu evleri d. Ayder yaylası
12. **Aşağıdakilerden hangisi Karadeniz yöresine ait bir halk oyunudur?**
a. Halay b.Horon c.Bar d.Zeybek

13. Çömlek yapımıyla ünlü ilçemiz **Avanos** yukarıdaki harita numaralı hangi ilimizde yer almaktadır?

- a.I Rize b.II Nevşehir c.III Çanakkale d.IV Urfa

14. **Zeybek** hangi yöremize ait bir halk oyunudur?

- a.Trakya b.Doğu Anadolu c.Karadeniz d.Ege

15. Karadeniz yöresinde yaşayan bir birey olarak kendinizi düşündüğünüzde aşağıdakilerden hangisini yapma olasılığınız azdır?

- a. Düğünlerde horon oynamak
b. Hamsili pilav hazırlamak.
c. Laz böreği hazırlamak.
d. Asker uğurlarken zeybek oyunu oynamak

16. Kültürel değerlerimizin bölgeden bölgeye farklılık göstermesi aşağıdakilerden hangisini gösterir?

- a. Tek kültürlü olmamamız
b. Gelenek ve göreneklerimiz
c. Kültürel zenginliğimiz
d. Birlik ve beraberlikten uzak olduğumuza

17. Aşağıdakilerden hangisi geleneksel el sanatlarından biri değildir?

- a. Dondurma b.Halıcılık c.Çinicilik d.Ebru

18. 29 Ekim Cumhuriyet Bayramının Türk millet açısından önemi aşağıdakilerden hangisidir?

- a. Yemekler yapıp herkese ikram etmek.
b. Dini törenleri uygun bir şekilde yerine getirmek.
c. Milli birlik ve bütünlük doğrultusunda kutlamalar yapmak.
d. Sosyal yardım kuruluşlarına yardımda bulunmak.

19. Aşağıdakilerden hangisi milli bayramlarımızdan biri değildir?

- a. Gençlik ve spor bayramı
b. Cumhuriyet bayramı
c. Şeker bayramı
d. Ulusal egemenlik ve çocuk bayramı

20. En önemli kültür değerlerimizden olan “misafirperverlikle” ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- a. İnsan ilişkilerini düzenler.
b. Geçmişten günümüze süren kültürel değerlerimizdendir.

- c. Misafirlere uymaları gereken davranışlar söylenilir.
- d. Misafirlere ikramlarda bulunulur.

- I. Halk oyunları
- II. Bayramlar
- III. Salsa dansı
- IV. Pizza kulesi

21. Türkiye'nin kültürü hakkında bir belgesel yapmayı düşünen yönetmen olduğunuzu düşünürseniz **yukarıdakilerden hangisi hakkında bilgi edinmeniz gerekir?**

- a. I, IV
- b. I, II
- c. I, II, III
- d. II, IV

22. Bir toplumun nesilden nesile aktarılan alışkanlıkları, davranışları ve yaşam tarzı **aşağıdakilerden hangisini ifade eder?**

- a. Halk oyunlarını
- b. Bayramları
- c. Gelenekleri
- d. Düğünleri

23. **Aşağıdakilerden hangisi kültürel unsurların zaman içinde değişmesinin sebeplerinden biri değildir?**

- a. Sanayileşmenin hızlanması
- b. Çevre kirliliğinin artması
- c. Sosyal ağ kullanımının yaygınlaşması
- d. Şehirlerin büyümesi ve etkileşimin artması

Ben küçükken annem pazardan alışveriş yapmak için komşularla bir araya gelirdi. Şimdi ise çoğu ihtiyaçlarımızı internet ten sipariş veriyoruz.

24. Efe'nin söylediklerinden yola çıkarak alışverişin hangi özelliğine **vurgu yapılmıştır?**

- a. Alışverişin komşular arasındaki ilişkiyi bozduğu
- b. Alışverişte İnternet kullanımının iletişimi artırdığı
- c. Alışveriş yapma şeklinin zaman içinde değişime uğradığı
- d. Alışverişin gelecekte tamamen yok olması

25. Geçmiş dönemlerden günümüze, gündelik hayatımızdaki kültürel değerlerimizden bazıları sürekliliğini devam ettirebilmektedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi günümüzde yaygın olarak görülen kültürel değerlerimizden biridir?

- a. Evlerin kerpiçten yapılması
- b. Türk kahvesinin içilmesi
- c. Orta oyunu oynanması
- d. Gelinin at ile evinden alınması

26. Genel ağ kullanımının artması kültürümüzü olumsuz yönde nasıl etkilemiştir?

- a. Kültürel etkileşimin artması
- b. İnsanlar arasındaki mesafelerin kalkması
- c. Dilimize yabancı kelimelerin girmesi
- d. Hızlı haberleşmeyi sağlamak

27. Kültür değişimi hakkında aşağıdakilerde hangisi yanlıştır.

- a. Zamanla kıyafetler değişerek modaya ayak uydurulmuştur.
- b. Yemek ve sofrta kültüründe farklılaşma görülmüştür.
- c. Düğünlerin, bayramların kutlanış şekli değişmiştir.
- d. Geleneklerimiz tamamen değişmiştir.

Bir toplumun tarihsel süreç içerisinde ürettiği ve kuşaktan kuşağa aktardığı her türlü maddi ve gelenek, düşünce, inanç gibi manevi özelliklerin bütününe denir?

28. Öğretmenin yaptığı açıklamada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- a. Kültür b.Miras c.Gelenek d.Kanun

29. Osmanlı döneminde yaşayan bir birey olarak kendinizi hayal ettiğinizde aşağıdakilerden hangisi kullanmanız imkansız olurdu?

- a. İnternette alışveriş yapmak
- b. Alışveriş torbası
- c. At arabası
- d. Mektup

30. Sosyal bilgiler ödevi panosu tasarlamak için iletişim araçlarını geçmişten günümüze doğru yerleştirmeniz gerekmektedir. Bunun için aşağıdaki sıralamalardan hangisini kullanırdınız?

- a. İnternet- mektup – radyo
- b. Radyo-internet –mektup
- c. İnternet-radyo –mektup
- d. Mektup – radyo-internet

EK-3: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları

Sevgili Öğrenciler,

Yapacağımız bu görüşmelerde Sosyal Bilgiler dersinde beş hafta boyunca birlikte yürüttüğümüz derslerde yaptığımız çalışmalar, uygulamalar ve dersin işlenişine ilişkin görüşlerinizin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Sorulara vereceğiniz açık ve anlaşılır cevaplar çalışmada elde edilen verilerin analizi açısından önem taşımaktadır. Katkılarınız için şimdiden çok teşekkür ederim.

Zeynep MEMİŞOĞLU

RTEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Öğrencisi

DEMOGRAFİK SORULAR

Adınız-soyadınız :

Cinsiyet: ☐ Kadın ☐ Erkek

GÖRÜŞME SORULARI

1. Yaratıcı drama ders etkinliklerini beğendiniz mi? Açıklayınız. Cevabınız evet veya hayır ise nedenini açıklayınız.
 - a) Evet
 - b) Hayır
2. Bundan sonra sosyal bilgiler dersinde öğretmenin Yaratıcı drama ile ders işlemesini ister miydiniz? Neden.

3. Yaratıcı drama etkinlikleri sırasında karşılaştığınız durumlar nedir? Açıklayınız.
- a) Olumlu durumlar.
- b) Olumsuz durumlar.
4. Yaratıcı drama ile işlediğimiz derslerde hiç aklından çıkmayacağına inandığınızın etkinlik hangisidir?
5. Yaratıcı drama yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen tüm uygulamalar sonunda öğrendiğiniz bilgiler nelerdir? Açıklayınız.
6. Drama yöntemi ile anlatılan sosyal bilgiler dersinin daha etkin ve verimli kullanılması için önerileriniz nelerdir?

BİRİNCİ HAFTA DERS PLANI

Ders: Sosyal Bilgiler

Öğrenme Alanı: Kültür ve Miras

Süre: 40'+40'

Katılımcı: 33

Kazanım: Somut kalıntılardan yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder.

Materyaller: Renkli Karton, Resimler vs.

Yöntem: Yaratıcı Drama

Teknikler: Doğaçlama, Rol oynama, Canlandırma

Hazırlık ve ısınma aşaması:

- Lider daha önceden hazırlamış olduğu renkli kartonları sınıfa getirir.
- Kırmızı renkli kartonlar Mezopotamya uygarlığına ait resimleri içerirken yeşil renkli kartonlar Anadolu uygarlıklarını içerir.
- Kartonların üzerinde fibula (çengelli iğne), Kadeş Antlaşması, para, kral yolu, tarım, şehir devletleri, Hammurabi anayasası, kütüphane, takvim, çivi yazısı, ziggurat, resimlerinin bulunur. Ayrıca bu kartonlarda yer alan resimlerin arka yüzünde hangi uygarlığa ait olduğu da yazılır.
- Katılımcılardan gönüllü olanlardan başlanılarak kartonlardan bir tanesini seçmesi istenir. Seçilen resmin kendisine ne çağrıştırdığını kendi cümleleriyle açıklaması ve resmi hareketleriyle anlatması istenir.
- Bu oyunla amaç katılımcıların etkinlik sırasında dramatize edecekleri konuya uygun ortam sağlamaktır.
- Bu oyun gerektiği kadar oynandıktan sonra lider katılımcılara kendisini dikkatle dinlemeleri gerektiği, arada onlara farklı yönergeler vereceğini söyler.
- Lider Kadeş Antlaşmasını havaya kaldırır. Katılımcılardan en yakınlarındaki arkadaşların ellerini sıkmaları istenir. Kadeş antlaşmasının hangi uygarlığa ait olduğu söylenir.

- Lider para resmini havaya kaldırır. Katılımcılardan baş ve işaret parmaklarını birbirine sürterek para anlamına gelen işareti yapmalarını ister. Paranın hangi uygarlığa ait olduğu sesli bir şekilde söylenir.
- Lider kral yolu resmini havaya kaldırır. Katılımcılardan bulundukları yerde el ele tutuşarak yürümeleri istenir. Kral yolunun hangi uygarlığa ait olduğu sesli bir şekilde söylenir.
- Lider fibula resmini havaya kaldırır. Katılımcılardan sağ tarafında bulunan arkadaşlarının tişörtlerine iğne geçiriyormuş gibi yapmaları istenir. Fibulanın hangi uygarlığa ait olduğu sesli bir şekilde söylenir.
- Lider tarım resmini havaya kaldırır. Katılımcılardan çapa yapıyormuş gibi toprağı kazmaları istenilir. Tarım faaliyetlerinin hangi uygarlığa ait olduğu sesli bir şekilde söylenir.
- Lider şehir devletleri resmini havaya kaldırır. Katılımcılardan el ele tutuşmaları istenir. Şehir devletlerinin hangi uygarlığa ait olduğu sesli bir şekilde söylenir.
- Lider Hammurabi anayasası resmini havaya kaldırır. Katılımcılardan yazı yazıyormuş gibi yapmaları istenir. Hammurabi anayasası hangi uygarlığa ait olduğu sesli bir şekilde söylenir.
- Lider kütüphane resmini havaya kaldırır. Katılımcılardan ellerini çenelerine götürerek raftan kitap seçiyormuş gibi yapmaları istenir. Kütüphane hangi uygarlığa ait olduğu sesli bir şekilde söylenir.
- Lider takvim resmini havaya kaldırır. Katılımcılardan takvim yapraklarını koparıyormuş gibi yapmaları istenir. Takvim hangi uygarlığa ait olduğu sesli bir şekilde söylenir.
- Lider çivi yazısı resmini havaya kaldırır. Katılımcılardan çivi çakıyormuş gibi yapmaları istenir. Çivi yazısı hangi uygarlığa ait olduğu sesli bir şekilde söylenir.
- Lider ziggurat resmini havaya kaldırır. Katılımcılardan en yakınlarındaki beş kişiyle el ele tutuşarak çember oluşturmaları istenir. Grupların aynı anda tahıl ambarı denildiğinde çömelmelerini, eğitim denildiğinde hafif kalkmaları, tapınak denildiğinde biraz daha kalkmaları ve rasathane

denildiğinde tamamen dik durmaları istenir. Zigguratın hangi uygarlığa ait olduğu sesli bir şekilde söylenir.

- Lider katılımcılara tekrar resimleri gösterdiğinde yönerge verilmeden aynı hareketleri yapmaları istenir.

Canlandırma Aşaması:

Lider katılımcılara renkli kartların olduğu zarflar dağıtır. Aynı renkteki kartlara sahip olan kişiler bir grup oluşturur. Kartların üzerinde bazı uygarlığa ait metinler bulunmaktadır. Bu metinler aşağıdaki gibidir.

I.Grup

Mezopotamya medeniyetinde Sümerliler uygarlığında yaşar. Tavananna adında bir kraliçeleri vardır. Kraliçe, halktan zigguratlarda tahıl ambarı olarak kullandığı depoya ürün getirmelerini ister. Ürünleri ziggurata getiren kişilere ziggurratı isterlerse gezebileceklerini söyler. Halk ziggurratları gezerken ilk katta öğrencilerin ders gördüğünü görür. Diğer katında dini ibadetlerini yaptığını ve son katında rasathane faaliyetlerinin yapıldığını görür.

II.Grup

Mezopotamya medeniyetinde Asurlular uygarlığı yaşar. Bu uygarlık Ticaretle uğraşmaktadır. Ticaret yapmak için Anadolu'ya çok sık gider. Anadolu da ticaret yaparken Anadolu insanına yazıyı öğretir. İlk kütüphaneyi açar.

III.Grup

Anadolu medeniyetinde Lidyalılar uygarlığı yaşar. Bu uygarlık ticaretle çok uğraşır. Ticaretle uğraşırken bir yol bulur ve bu yola kral yolu ismini verir. Kral yolu güzergahın da daha iyi ticaret yapabilmek için parayı kullanır.

IV.Grup

Anadolu medeniyetinde İyonyalılar uygarlığı yaşar. Bu uygarlıkta herkes özgürce düşüncelerini paylaşabilir. İyonyalıların başkenti yoktur. Her şehir kendince özgürdür. Şehir devleri halinde yaşar ve belli bir merkezleri yoktur.

V. Grup

Anadolu medeniyetinde Urartu uygarlığı yaşar. Bu uygarlık tarım ve hayvancılıkla uğraşır. Tarım ve hayvancılıkta daha fazla ürün elde edebilmek adına su kanallarını inşa etmiştir.

Bu metinlerin grup üyelerinden bir kişi tarafından okunurken diğer üyeler tarafından canlandırılması istenilir.

Değerlendirme:

Gruplardaki öğrencilere bir zaman makinelerinin olduğunu ve bu makineyle geçmişe yolculuk yapmak isteyen kişileri etkilemek adına bir slogan bulmaları istenir. Sloganlar sesli bir şekilde söylenir.

Oyuncak bir mikrofon dolaştırılarak, mikrofonu alan her öğrencinin bu gün yapılan etkinlik ile ilgili düşüncelerini açıklamaları ve uygarlıkların günümüze kadar getirdikleri kültür ve mirasın ne olduğunu ifade etmeleri istenir.

İKİNCİ HAFTA DERS PLANI

Ders: Sosyal Bilgiler

Ünitenin Adı: Kültür ve Miras

Katılımcı: 33

Süre: 40'+40'+40'

Kazanım: Çevremizdeki doğal varlıklar ile tarihi mekanları, nesneleri ve eserleri tanır.

Materyaller: Renkli Kartonlar, Boya Kalemleri, Görseller vb.

Yöntem: Yaratıcı Drama

Teknikler: Yarım Kalmış Materyal, Toplu Resim, Manşet, Rol Oynama, Doğaçlama

Hazırlık ve ısınma aşaması:

- Lider öğrencilerin çember olmasını ister.
- Oyunumuzun adının doğal ve tarihsel sepet olduğu söylenerek öğrencilerden gönüllü bir ebe seçilir.
- Öğrenciler çember oluşturduklarında bulundukları konum tebeşirle daire içine alınır. Sonra sırayla öğrencilere Galata Kulesi, Ulu Cami, Malabadi Köprüsü, Uzungöl, Peri Bacaları, Pamukkale Travertenler, Düden Şelalesi, Safranbolu Evleri, Van Kalesi, Çatalhöyük Antik Kent, Cumalıkızık Evleri, Mermer Lahit, Kadeş Antlaşması, tablet metni, çanak çömlek, Osmanlı Tuğrası isimleri verilir.
- Ebe Galata Kulesi dediğinde adı Galata Kulesi olanlar yer değiştirir ve o sırada ebe kendine bir daire kapmaya çalışır.
- Daire kapamayan yeni ebe olur. Bir süre sonra ebe iki isim (Galata Kulesi, Düden Şelalesi) söyler. İsimleri okunan kişiler yer değiştirmeye çalışır.
- Son olarak sepete toplu isimler de eklenebilir. Toplu isimler söylendiğinde ona ait olan tüm isimler yer değiştirir.
- Örneğin ebe doğal varlık dediğinde Uzun Göl, Peri Bacaları, Pamukkale Travertenler, Düden Şelalesi isimlerine taşıyan kişiler aynı anda yer

değiştirmeye çalışır. Ebe kendisine bir daire kapmaya çalışır. Aynı şekilde tarihi nesne, tarihi mekan ve tarihi eser toplu isimleri söylendiğine bu isimlere sahip olanlar yer değiştirir.

Ara Değerlendirme:

Oyun oynandıktan sonra resimler herkese gösterilir.

Herkesin resimler hakkındaki fikri alınmaya çalışılır.

Sonrasında bu resimlerin hangi başlık altında yer aldığı(doğal varlık, tarihi eser, tarihi nesne, tarihi mekan) sorulur.

Canlandırma Aşaması:

Öğrencilerin ikili grup olmaları istenir. Gruplara Galata kulesi, Ulu Cami, Malabadi köprüsü, Uzungöl, Peri Bacaları, Pamukkale Travertenler, Düden Şelalesi, Safranbolu Evleri, Van Kalesi, Çatalhöyük Antik Kent, Cumalıkızık Evleri, Mermer Lahit, Kadeş Antlaşması tablet metni, çanak çömlek ve Osmanlı Tuğrasının yarım kalmış resimleri A4 kağıdı formatında dağıtılır.

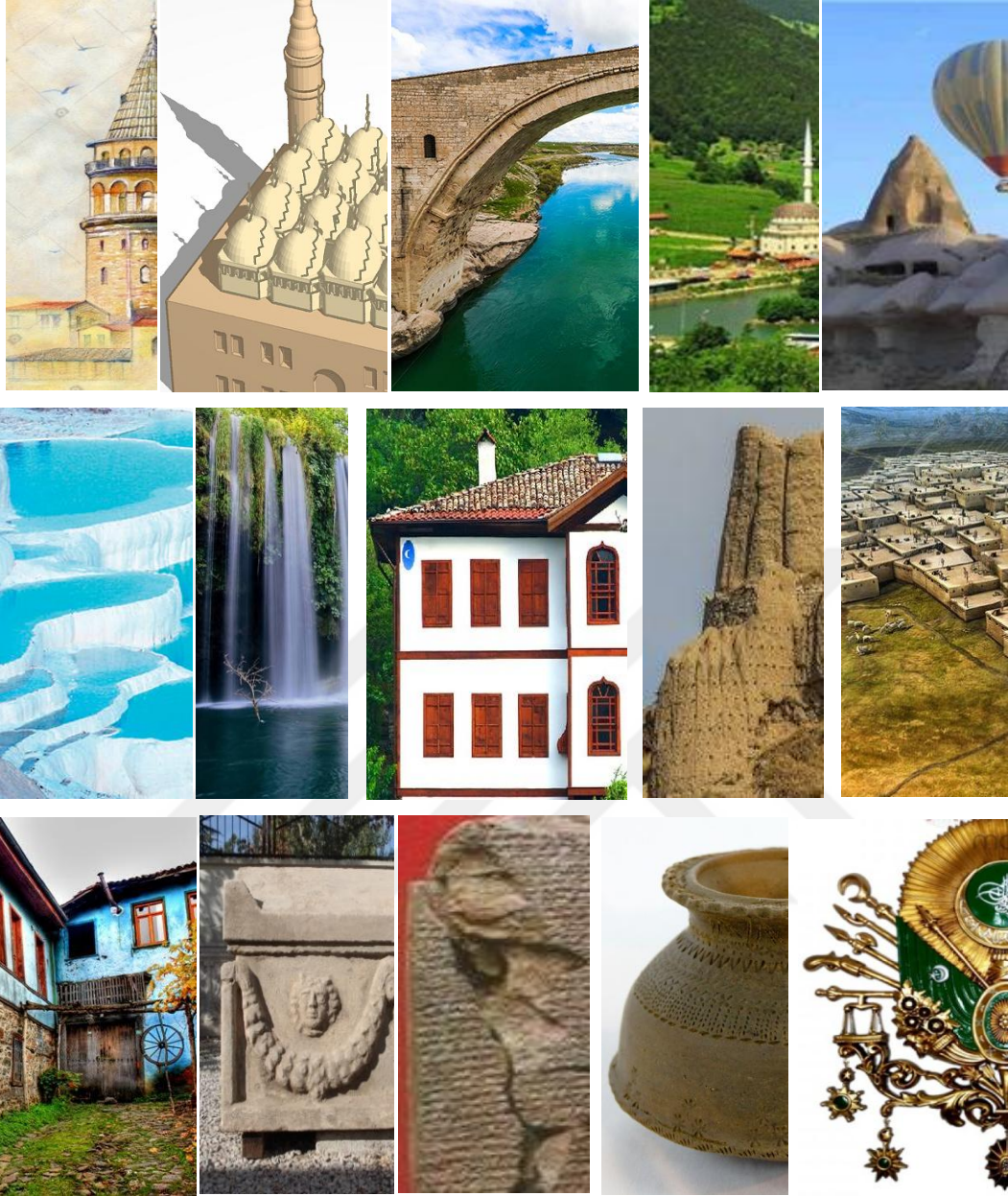
Gruplardan resimleri tamamlamaları istenir.

Doğal varlık resimlerini tamamlayan gruplar bir araya gelir ve büyük bir kartonda resimleri birleştirerek poster hazırlanır.

Aynı şekilde tarihi eser, tarihi mekan ve tarihi nesne resimlerini tamamlayan kişilerde bir grup oluşturarak posterler hazırlanır.

Grupların hazırlamış oldukları postere uygun bir slogan tasarlamaları istenir.

Gruplardan bir turizm şirketi olduklarını düşünmelerini ve hazırlamış oldukları postere uygun bir canlandırma yapmaları istenir.

Değerlendirme:

Lider öğrencilerden bir çember oluşturmalarını ister. Lider herkese söz hakkı vermeye çalışarak soru sorar.

Sizce doğal varlık ve tarihi eserler arasındaki fark nedir?

Yapmış olduğunuz posterlerde hangi sloganı kullandınız? Neden ?

Turizm şirketlerin yapmış olduğu etkinlikleri izlediniz. Bu turizm şirketlerinden hangi geziye katılmak isterdiniz? Neden?

ÜÇÜNCÜ HAFTA DERS PLANI

Ders: Sosyal Bilgiler

Ünitenin Adı: Kültür ve Miras

Katılımcı: 33

Süre: 40'+40'+40'

Kazanım: Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler.

Materyaller: Kalem, resim vs.

Yöntem: Yaratıcı Drama

Teknikler: Doğaçlama, Rol Oynama, Donuk İmge, Duvardaki Rol

Hazırlık ve ısınma aşaması:

Öğrenciler aşağıdaki gibi yönergeler verilerek, müzik eşliğinde hareketler yapılır.

Ankara Kültür Merkezinde bir sergidesin.
Sergide bölgesinin tanıtımı yapılıyor.
Sergide bir İstanbullu gibi yürü.
Sergide bir Trabzonlu gibi yürü
Sergide bir İzmirli gibi dans et.
Sergide bir Diyarbakırlı gibi dans et.
Sergide tanıdığını gördün ve bir Ankaralı gibi selamlaş.
Sergide tanıdığını gördün ve bir Antalyalı gibi selamlaş.

Canlandırma Aşaması:

Öğrencilere bir zarfın içinde bölge isimlerinin yazdığı kağıtlar (Karadeniz Bölgesi, Akdeniz Bölgesi, İç Anadolu Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi, Güney Doğu Anadolu Bölgesi, Marmara Bölgesi ve Ege Bölgesi) dağıtılır. Aynı bölge

isimleri alan kişiler bir grup oluşturur. Her gruba aynı metin dağıtır. Her grup bu metni kendilerine çıkan bölgeye uygun bir şekilde canlandırır.

Sabah erkenden kalktınız. Ailecek yemek yediniz. Akşam komşunuzun düğünü var. Düğün için komşunuza bulunduğunuz yörenin el sanatını hediye etmek istediniz. Bunun için ailecek çarşıya gittiniz. İsteddiğiniz el sanatını çarşıdan satın aldınız. Akşam için ailecek hazırlandınız. Düğüne gittiniz. Düğünde ailecek bulunduğunuz bölgenin en meşhur halk oyununu oynadınız.

Canlandırmanın sonunda gruplarına düğünde çekilmiş oldukları bir fotoğraf karesini canlandırmaları istenir. İzleyicilere Fotoğrafta ne gördükleri sorulur. Lider fotoğraf karesini canlandıran kişilerin omzuna dokunduğunda neler hissettiklerini söylemesini ister.

Değerlendirme:

- Mekanın duvarlarına çeşitli karakterlerin fotoğrafları asılır.
- Bu karakterlerin hangi bölgemize ait olduğu sorulur. Gönüllü olan kişilerden seçilir. Seçilen kişiler karakterin yanına hangi bölgemize ait olduklarını yazarlar.
- Lider öğrencilere karakterlerin hangi yiyeceği tükettiğini sorar. Cevap vermek isteyen öğrenciler karakterlerin yanına tükettiği yiyeceği yazar.
- Lider öğrencilere karakterlerin hangi halk oyunu oynadıklarını sorar. Cevap vermek isteyen öğrenciler karakterlerin yanına oynadıkları halk oyununu yazar.
- Lider öğrencilere karakterlerin hangi el sanatıyla uğraştıklarını sorar. Cevap vermek isteyen öğrenciler karakterlerin yanına uğraştığı el sanatını yazar.
- Lider kültürler arası farklılıklarımızın olduğu kadar benzerliklerimizde var. Sizce bu resimdeki karakterlerin ortak yanları nelerdir?

Karakterler aşağıdaki gibidir.

DÖRDÜNCÜ HAFTA DERS PLANI

Ders: Sosyal Bilgiler

Ünitenin Adı: Kültür ve Miras

Katılımcı: 33

Süre: 40'+40'+40'

Kazanım: Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder.

Materyaller: Kıyafet, aksesuar, gözlük vs.

Yöntem: Yaratıcı Drama

Teknikler: Doğaçlama, Canlandırma, Toplu Resim, Altı şapka

Hazırlık ve ısınma aşaması:

Lider öğrencilerden gözlerini kapatarak arkalarına yaslanmalarını ister. Önemli gün ve haftalara ait müzikleri sırasıyla çalar. Müzikler ortama verildiğinde lider, öğrencilerden o ortamda olduklarını düşünmelerini ister. Yeteri kadar dinlendikten sonra müzik kısılır ve öğrencilere hazır olduklarında gözlerini açarak yavaşça doğrulmalarını ister. Öğrencilerle neler hissettikleri hakkında konuşulur.

Öğrencilere torbanın içinden bir resim seçmeleri istenir. Seçilen resimlerin arkasında sayılar yazmaktadır. Aynı yapboz parçalarının arkasında aynı sayılar yer almaktadır. Lider yönerge verir.

Rastgele bir sayı söylenir. Söylenilen sayılara sahip resim kağıtları olanlar hızlıca tahtanın önünde resmin parçalarını bir araya getirmeye çalışır. Yapboz parçalarını belirtilen sürede bir araya getiremezse kaybeder. Yapboz parçalarını belirtilen sürede bir araya getirebilenler ise sınıf tarafından alkışlanır. Sırasıyla tüm yapboz parçaları bir araya getirmek için bu oyun oynanır.

Her bir resim dört parçaya bölünmüştür. Katılımcı sayısı 33 olduğundan dolayı bir fotoğraf beş parçaya bölünmüştür.

Ara Değerlendirme

Yapboz parçalarını bir araya getirmek için gruptaki diğer arkadaşlarınıza ihtiyaç duyuyor musunuz?

Kültürel unsurların oluşması için insanların bir arada yaşaması gerekir mi?

Canlandırma Aşaması:

Lider ısınma aşamasında oluşmuş olan grupların tekrar bir araya gelmesini ister.

Bir araya gelen gruplara lider yönerge verir. Her renk bir duyguyu temsil eder.

Mavi=değerlendirme

Beyaz=tarafsızlık

Kırmızı=duygusal

Siyah=kötümser

Sarı=iyimser

Yeşil=yaratıcı

Lider bu doğrultuda ısınma aşamasında yapboz parçalarından oluşturulan fotoğraf karelerini bir tv programına katıldıklarını düşünerek. Canlandırmalarını ister. Her grup canlandırmayı kendi rengini ifade eden duyguları ele alarak ifade eder.

Değerlendirme:

Lider öğrencilere aşağıdaki soruları sorar.

Kültürün insanları bir arada tutan etkileri var mıdır? Nelerdir.

Kültürün yaşamındaki etkisine örnek verebilir misin?

Lider öğrencilerden 29 Ekim Cumhuriyet Bayramına özel bir şiir yazmalarını ister. Öğrenciler isteğe başlı akrostiş de yapabilecekleri söylenir.

BEŞİNCİ HAFTA DERS PLANI

Ders: Sosyal Bilgiler

Ünitenin Adı: Kültür ve Miras

Katılımcı: 33

Süre: 40'+40'+40'

Kazanım: Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihinin gelişimini değerlendirir.

Materyaller Aksesuar, gözlük vs.

Yöntem: Yaratıcı Drama

Teknikler: Bölünmüş Ekran, Doğaçlama, Canlandırma

Hazırlık ve ısınma aşaması:

Lider günümüz ve geçmişe ait fotoğraflar tahta ya yansıtılarak öğrencilere aralarındaki farkların neler olduğunu sorar. Öğrenciler resimleri inceleyerek bu resimler üzerinde konuşurlar.

Lider yönerge verir. Öğrencilerin müzik eşliğinde mekanda serbestçe yürümeleri daha sonra aşağıdaki yönergelere uygun hareket etmeleri istenir.

(<https://www.youtube.com/watch?v=2oICpKQl6mE> ilk yönerge fon müziği)

Yıl 1980 sokakta yavaşça yürüyorsun.

Yürürken tanıdığın biriyle karşılaştın başını hafif öne eğerek selam verdiniz.

Arkadaşınla beraber pazara gitmeye karar verdiniz.

Otobüse bindin ve boş koltuğa oturdunuz.

Otobüste giderken vücudun bir sağa bir sola hareket ediyor.

Otobüse yaşlı biri bindi ve yer verdiniz.

Pazarın bulunduğu yere geldin ve otobüsten indiniz.

Pazardan alışveriş meyve ve sebze almak için pazar kuyruğuna girdiniz.

(<https://www.youtube.com/watch?v=PiwM6KUegFo> ilk yönerge fon müziği)

Yıl 2019 sokakta hızlı yürüyorsun.

Yürürken tanıdığın biriyle karşılaştın elini sıktın arkadaşınla şakalaştın.

Arkadaşınla beraber alışveriş merkezine gitmeye karar verdiniz.
Otobüse bindin ve boş koltuğa oturdunuz.
Otobüste giderken vücudun bir sağa bir sola hareket ediyor.
Otobüse yaşlı biri bindi ve yer vermemek için kulaklık takıp müzik dinlemeye başladınız.
Alışveriş merkezinin bulunduğu yere geldin ve otobüsten indiniz.
Alışveriş merkezinde yemek salonuna çıktınız.
Alacak olduklarınızı internetten sipariş vererek hazırlattınız.

Canlandırma Aşaması:

Öğrencilerden birden dörde kadar saymaları istenilir. Aynı rakamları söyleyen kişiler bir grup oluşturur. Gruplara düğün, alışveriş, yemek ve bayram kelimeleri dağıtılır. Bu kelimelerin her birine uygun günümüze ait bir canlandırma yapılır. Günümüze ait canlandırma bittikten sonra aynı olayın yıllar önceki halinin canlandırması yapılır.

I.Grup

Düğün kelimesini çeken grup hem günümüzde hem de geçmişte düğünü anlatan bir olayı canlandırır.

II.Grup

Alışveriş kelimesini çeken grup hem günümüzde hem de geçmişte alışveriş anlatan bir olayı canlandırır.

III.Grup

Yemek kelimesini çeken grup hem günümüzde hem de geçmişte yemek anlatan bir olayı canlandırır.

IV.Grup

Bayramlar kelimesini çeken grup hem günümüzde hem de geçmişte bayramlar anlatan bir olayı canlandırır.

Ara değerlendirme

Kültür geçmişten günümüze değişiklik göstermesinin nedeni nedir? Öğrencilerin kendi aralarında sorunun cevabını tartişmaları istenilir. Öğrencilerin ulaştıkları sonuçları dile getirmeleri istenilir. Kültür değişimini en çok etkileyen boyutlar neler olabilir?

Değerlendirme:

Lider değerlendirme etkinliği için şuanda bir rüyanın içinde olduklarını uyandıklarında asıl kendi zamanları olan 1980 gözlerini açacaklarını söyler. Gözlerinizi açtığınızda bu gördüğünüz rüyanın kalıcı olmasını istediğiniz için gnlğnze aktarmanız gerektiği söyler.

Burada lider öğrencilere küçük renkli günlük kağıtları dağıtır. Her bir ğrenci mekanda istediği konuma giderek, rüyadan uyanmış gibi bu yılları kendi cümleleriyle ve üslubuyla yazar. Lider günlük yazımının sonunda gönüllü katılımcılardan günlüklerine yazdıklarını okumalarını ister. Tüm katılımcılar grup ile bir halka oluşturarak kültürel değişimin lkemizi nasıl etkilediği sorulur.

Kültürel değişim günlük yaprağı

The form is a large, light orange rectangular area with a red border. It has a scroll-like appearance with a red ribbon on the left side. The interior is filled with horizontal dotted lines for writing. A red starburst graphic is located in the bottom right corner of the form.

EK-5: Etkinliklere İlişkin Görseller
Birinci Hafta Etkinlik Görselleri

İkinci Hafta Etkinlik Görselleri

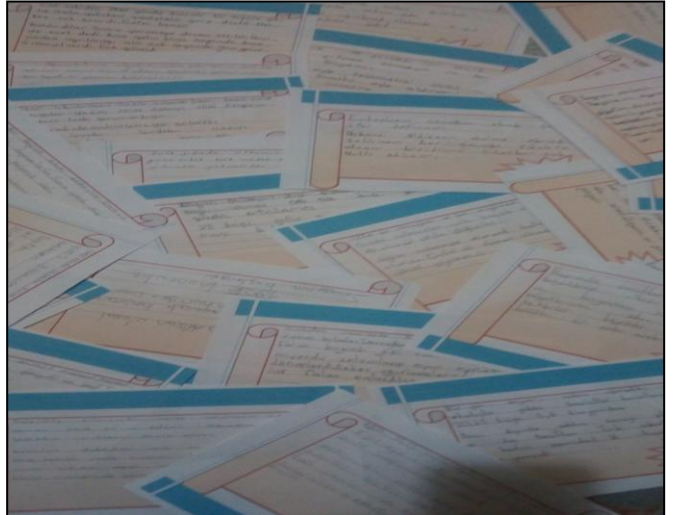
Üçüncü Hafta Etkinlik Görselleri

Dördüncü Hafta Etkinlik Görselleri

Beşinci Hafta Etkinlik Görselleri

ÖZ GEÇMİŞ

Adı, Soyadı	Zeynep MEMİŞOĞLU		
Doğum Yeri ve Yılı	Araklı/1994		
Medeni Durumu	Bekar		
Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi	İngilizce/ Orta		
Öğrenim Durumu	Başlama - Bitirme Yılı	Kurum Adı	
Lisans	2012	2016	Gazi Üniversitesi
Yüksek Lisans	2018	-	RTEÜ
Çalıştığı Kurum (/lar)		Başlama - Ayrılma Yılı	
1.Çamlıktepe İlkokulu, Trabzon/Araklı		2017	2017
2. Halk Eğitim, Trabzon/Of		2018	2019
3.Erenler İlkokulu, Trabzon/Araklı		2019	2019
Yayınlar	Memişoğlu, Z. (2019). “Halk Eğitim Yetiştirme Kurslarının Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”. XII. International Congress Of Educational Research.		
İletişim (eposta)	zeynep_memisoglu18@erdogan.edu.tr		